Petar Lubina, OFM

MAJCI MILOSRĐA

Petar Lubina, OFM
MAJCI MILOSRĐA
KNJIŽNICA "MARIJE" - KNJIGA 50

Nakladnik:
Franjevačka provincija Presv. Otkupitelja

Odgovara:
Petar Lubina,
urednik lista "Marija",
Trg G. Bulata 3, 21000 Split

Slog i obrada:
Kamenko Jolić

Tisak:
"Dalmacija-papir" - Split

Naklada:
1000 primjeraka

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Sveučilišna knjižnica u Splitu

UDK

LUBINA, Petar

ISBN 953-6012-37-5

Petar Lubina, OFM

MAJCI MILOSRĐA

IZABRANE MARIJANSKE MOLITVE
IZMEĐU DVAJU CRKVENIH RASKOLA

Split, 2006.

Predgovor

Kad sam prošle godine objavio zbirku izabranih marijanskih molitava iz prvog tisućljeća, naslovljenu "Bogorodici Djevici", nisam ni sanjao da se tako veliko blago takvih molitava krije i u drugom kršćanskom mileniju. Iako je Crkva u tom razdoblju bila podijeljena na Istočnu i Zapadnu, s molitvenog zrenika možemo ustvrditi da je bila ujedinjena u molitvi Majci Gospodinovoj, o čemu svjedoči i ova zbirka. U podijeljenu svijetu, pa i među razjedinjenim kršćanima, bl. Djevica bila je i jest opće dobro svih koji vjeruju u Krista, zajedničko blago učenih i neukih, bogoslovaca i svetaca, časnih muškaraca i žena, svega naroda Božjega.

I srednji vijek imao je svoje radosti i nade, žalosti i tjeskobe, ali je i u njemu Isusov učenik nalazio načina da ostane vjeran Bogu. Pri tome je upravljao svoj pogled prema Isusovoj Majci. Zbirka ovih molitava svjedoči da je sastavni dio duhovnog života kršćanina toga doba bila molitva Gospi i molitva s Gospom. Društvene i vjerske prilike vremena u kojemu su nastale utjecale su i na njihov oblik i sadržaj. Blagoslovi i pohvale izrečeni Majci Gospodinovoj veličaju Boga i njegovo djelo spasenja, izraz su hvale Kristu koji nas je otkupio, a slave i djelo Duha Svetoga po kojemu je Marija postala Isusova i naša majka. U konačnici, te molitve veličaju Božju dobrotu i njegovo milosrđe kojega je Isusova Majka zapravo najvjernija slika.

Molitve "Majci Milosrđa" svojevrstan su mozaik satkan od sitnih kamenčića u raskošnim bojama. Moliteljeva ih je vjera slagala kako bi nastao lik najljepše i najpoznatije među svim ženama, lik u tisuću boja i šara, lik Majke od Milosti, Pomoćnice kršćana i Utočišta grešnika.

Izabrane marijanske molitve drugog tisućljeća namjeravao sam objelodaniti u jedinstvenu svesku. Budući da sam ih prikupio mnogo više negoli sam očekivao, u ovoj zbirci ograničio sam se na povijesno razdoblje između dvaju velikih crkvenih raskola, istočnoga (1054.) i zapadnoga (1546.). Većina molitava otisnutih na stranicama ove zbirke ugledala je prvi put svjetlo dana na hrvatskom jeziku, što me posebno veseli. Nadam se da će one obradovati mnoge, kao i one iz prve zbirke, koje su nekima postale svagdanje štivo, osobito tijekom marijanskih mjeseci. Želim da i ova zbirka molitava obogati hrvatsku marijansku duhovnu baštinu. Neka budu nadahnuće ne samo čitateljima nego i moliteljima, koji poput Nazaretske Djevice slušaju Božju Riječ, razmišljaju o njoj u svojim srcima i trude se provoditi je u život.

Fra Petar Lubina

U Splitu, na blagdan Pohođenja Marijina, 31. svibnja 2006.

Uvod

S ovo nekoliko redaka želio bih ukratko ukazati na društvene i vjerske prilike u kojima su nastajale molitve sabrane u ovoj zbirci i koje su utjecale na stvaranje pogleda na svijet i život, vjeru i duhovnost srednjeg vijeka. Da bismo ispravno shvatili sadržaj i poruku pojedinih marijanskih molitava, trebamo se uživjeti u društvene i crkvene prilike onoga vremena. Srednjovjekovno razdoblje nerijetko se prikazuje kao vrijeme mračnjaštva i neznanja, sukoba i ratova. Međutim, treba imati na umu da je i to povijesno razdoblje bilo vrijeme velikih susreta i dostignuća na povijesnom, kulturnom i vjerskom području. Duhovnost i pobožnost toga vremena ne može se usporediti s duhovnošću današnje Crkve. Zbog toga i molitve u ovoj zbirci treba razumjeti i moliti u duhu njihovih stvaralaca, koji su živjeli u rasponu između XI. i XVI. stoljeća. Kao što pokazuju sljedeće stranice, i to je povijesno razdoblje iznjedrilo divne molitve Majci Milosrđa.

Povijesno-društveni okvir

Nakon crkvenoga raskola g. 1054. duhovna i svjetovna vlast na europskom kontinentu nadmetale su se za premoć. Crkva onoga doba nastojala se osloboditi svjetovnog duha i posvetiti svom izvornom poslanju. Da bi kršćani bolje upoznali svoju vjeru i Sveto pismo, na poseban se način zauzimao revni papa Grgur VII. (1070.-1085.). Njegovo vrijeme obilježeno je kao razdoblje gregorijanske obnove. Ta obnoviteljska strujanja osjećala su se i u Hrvatskoj, koja se u ono vrijeme opirala jakom bizantskom utjecaju. Zvonimir, "kralj Hrvatske i Dalmacije", priklonio se g. 1075. papi i time pridružio zajednici europskih kršćanskih vladara. U

tom obnoviteljskom zanosu nastale su brojne benediktinske opatije diljem Europe, pa i u hrvatskim krajevima. Papinstvo je, za Inocenta III. (1198.-1216.), doseglo vrhunac svoje moći. Pod vodstvom kormilara Petrove lađe, čitava Europa bila je ujedinjena u istoj vjeri. No, Inocentovi nasljednici nisu se uspjeli othrvati francuskom utjecaju, pa su pape od g. 1309. do 1378. boravili u avinjonskom sužanjstvu. Radi unutarcrkvene borbe za prevlašću, ugled papinstva bio je dosta narušen. Žalosno vrijeme protupapinstva napokon je okončano g. 1417. izborom Martina V. (1417.-1431.) za papu.

Obnoviteljski duh na vjerskom području došao je do izražaja pri nastanku novih redovničkih zajednica i udruga pokorničkog života. U Italiji su djelovali sv. Romualdo (†1027.) i sv. Nilo (†1005.). U Francuskoj je sv. Bruno (†1101.) osnovao kartuzijance, gdje se i sv. Bernard (†1153.) isticao usred cistercita u Citeauxu. Među svjetovnim klerom nastajali su redovi regularnih kanonika. Tako je sv. Norbert (†1134.) utemeljio premonstrate, usred kojih su izniknuli vrijedni bogoslovci i poznati Marijini pobožnici. U Parizu su se okupljali oko opatije sv. Viktora i dali snažan doprinos bogoslovsko-spekulativnim znanostima.

Iz novonastale kršćanske zajednice na Zapadu izniknuo je križarski pokret, a unutar njega i redovnici-vitezovi, kao ivanovci, templari i teutonci. Rastao je zanos i potreba za ponovnim oslobođenjem Svete Zemlje od islamskih zavojevača. Uz pomoć kršćanskih vladara, pape su organizirali križarske vojne. One su omogućile susrete s drugim kulturama, krajevima i narodima. Sve to jačalo je svijest zajedništva na kršćanskom Zapadu i unapređivalo znanost. Težište znanstvenog rada prešlo je od samostanskih škola na sveučilišta. Pojavio se i pokret koji se zauzimao za evanđeoski siromašnu Crkvu. Iz njega su izniknuli veliki prosjački redovi, franjevci i dominikanci, duhovni sinovi sv. Franje Asiškoga (†1226.) i sv. Dominika

(†1221.). Bilo je to vrijeme različitih krivovjerja, kao što su katari i patareni, pa i bosanski bogumili. Te su pojave donekle uvjetovale nastanak inkvizicije, tamne stranice u povijesti Crkve.

U XV. st. trebalo je provesti unutarnju obnovu Crkve i pomoći Istočnoj Crkvi u obrani od islamske najezde. No, kršćanskom Zapadu ni jedno ni drugo nije pošlo za rukom. Usprkos veoma religioznu duhu onoga vremena, koji se zrcalio u umjetnosti, bilo je zlorabljenjâ u vjerskom životu i u crkvenoj upravi, a tako i u ćudorednom životu svećenika, redovnika i vjernika. Papinski se ugled srozao, biskupi su se zapleli u feudalne mreže, a svećenici su živjeli u bijedi i siromaštvu. Ipak, vapaj za obnovom Crkve osjećao se posvuda. Lateranski sabor zaključen je 16. ožujka 1517., a 31. listopada iste godine Martin Luther (†1546.) objavio je svojih 95 teza o naravi i uporabi oprostâ. Budući da obnova nije provedena u pravo doba, kršćanski Zapad razdijelio se u XVI. st. na katolike i protestante. Protestantizam se odrazio ne samo na vjerska nago i na politička zbivanja u brojnim europskim zemljama. Izuzev Istre i Međimurja, Hrvatska je ostala uglavnom pošteđena od protestantskih strujanja. Njezinu najveću poteškoću predstavljali su Osmanlije, koji su svojim pljačkaškim pohodima otkidali dio po dio državnog teritorija, od kojega ostadoše samo "reliquiae reliquiarum", nekoć slavnoga hrvatskog kraljevstva. Napokon nadolazi do održavanja toliko nužna crkvenog sabora u Tridentu (1545.-1563.), koji će se pozabaviti ne samo dogmatskim pitanjima nego i sveopćom obnovom klera i vjernika. Taj sabor označio je prekretnicu i na području bogoslužja, molitve i pobožnosti. Zbog toga i ova zbirka molitava završava njegovim početkom.

Bogoslovski okvir

S crkvenim naučiteljem Bedom Časnim (†735.) u ranom srednjem vijeku nastalo je tzv. karolinško

bogoslovlje koje se s jedne strane povezivalo s patrističkim, a s druge se strane pokušavalo približiti vjerničkom životnom iskustvu. Išlo se za praktičnim usmjerenjem bogoslovlja, da nađe svoj oslonac u konkretnom kršćanskom životu. Bogoslovske raspre vodile su se o euharistiji, otkupljenju i predodređenju. Bernard, koji je oživio monaštvo, bavio se asketskom i kontemplativnom predajom svetih otaca. U ranoj skolastici Anzelmo Canterburyjski (†1109.), Petar Abelard (†1142.) i Petar Lombardski (†1160.) nastojali su znanstveno utemeljiti bogoslovlje po načelu: vjera zahtijeva razum. Na mjesto auktoriteta Sv. pisma i crkvenih otaca, malo-pomalo, stupio je auktoritet postavki i dokaza. Bilo je to vrijeme rasprava o univerzalijama. Srednjovjekovni znanstvenici izoštravaju svoj um pronalazeći vjerske razlike između latinskog i grčkog obreda, između kršćanstva i islama. To je otvorilo put nastanku sveučilišta.

U bogoslovskim krugovima raspravljalo se o Duhu Svetomu i njegovu utjecaju na mistično iskustvo i vjerničku duhovnost. Nastajale su i prouke o naravi, svojstvu i djelovanju anđela, duhovnih bića koja se ne smiju izjednačiti s Bogom. Raspravljalo se o Sotoni i nastanku zla, za koje se vjerovalo da je došlo na svijet po slobodnu i svojevoljnu izboru pojedinca.

XIII. st. zlatno je doba skolastičkog bogoslovlja. U njemu su djelovali velikani bogoslovske misli kao Albert Veliki (†1280.), Aleksandar Haleški (†1245.), Toma Akvinski (†1274.), Bonaventura (†1274.) i Ivan Duns Skot (†1308.). Da bi osvijetlili istine vjere, vrsni bogoslovci posegnuli su za Aristotelovom filozofijom i svoja bogoslovska razmišljanja ugradili u velebne sinteze, nazvane "Summa". Bilo je to vrijeme intelektualističkog bogoslovlja. U franjevačkoj školi prevladavao je voluntarizam, pravac koji je davao prednost čovjekovoj volji. Spomenuti bogoslovci raspravljali su i o Isusovoj Majci i njezinoj ulozi u povijesti spasenja. Tada

izrađene bogoslovske teze postat će oružje u oporbi s reformacijom. U sljedećim stoljećima razići će se vjera i znanost, svaka će poći svojim putom. To je pogodovalo stvaranju pozitivističkog mišljenja s individualističkim naglaskom (W. Ockham).

Ulazak aristotelizma u zapadnu kulturu prouzročio je znanstveni zaokret u bogoslovskom govoru koji je nastojao uvažiti aristotelska načela pri obradi kršćanske bogoslovske sinteze. U tom okviru pojavila su se strujanja koja su išla za razdvajanjem bogoslovske vjere od filozofskog razuma. Područje filozofije trebalo je osloboditi od svakog utjecaja vjerskih istina. To su bili znakovi koji su navješćivali skoru krizu srednjovjekovne misli, ali i nastanak novog doba koje će označiti početak moderne kulture i civilizacije.

Teme znanstvene mariologije odnosile su se na razmišljanja o glavnim otajstvima vjere u pogledu Marijine osobe i njezine uloge uz Kristovu djelu spasenja. Bogoslovski razvoj mariološke dogme u srednjem vijeku poznaje polagani razvoj pologa što ga je ostavila prvotna Crkva i kršćanstvo prvih stoljeća. Razmišljanja su išla za objašnjavanjem poklada vjere sadržana u Pismima. Lik Marije vazda Djevice temelj je na kojemu se razvija nauk o punini njezine milosti, o Gospi, Majci Milosrđa. Što se više naglašavala činjenica Marijina djevičanstva, toliko je više rasla njezina moć na području milosti. Za Bernarda je ona milosrdna posrednica koja dijeli obilje Božjih milosti. Posrednica je svih milosti, svakoga duhovnog dara koji dolazi od Boga.

S druge strane, mariološka znanost pokušavala se povezati uz tradicionalne kršćanske izvore, u čemu su prednjačili cisterciti, koji su u XIII. st. pristigli i u hrvatske krajeve. Bogoslovci su nastojali otkriti temeljnu ulogu koju Krist Otkupitelj i bl. Djevica imaju u kršćanskom životu. Stoga su uz Krista Suca i Svevladara rado prikazivali lik bl.

Djevice Marije, zaštitnice vjernika. Bogoslovske prouke prosjačkih redova nastojale su uklopiti marijansko bogoslovlje u sustav ostalih bogoslovskih ogranaka kako bi i ono postalo objekt sustavnih prouka napravljenih prema dokaznoj i pokaznoj skolastičkoj znanstvenoj metodi.

Zahvaljujući procvatu filozofske i bogoslovne znanosti, marijanska znanost u srednjem vijeku vidno je napredovala i bitno se oblikovala. Bogoslovska razmišljanja bila su usredotočena na marijanske istine, njezine spomendane u liturgiji i različite oblike pučke pobožnosti, koja je, kako onda tako i danas, bila marijanski usmjerena. Isto razdoblje ostavilo je za sobom monumentalna djela, ne samo na području bogoslovlja nego i sakralne umjetnosti. Umjetnička djela koja stvaraju Giotto (†1337.), Beato Angelico (†1455.), Pietro Lorenzetti (†1348.), Paolo Veneziano (†1358.), Sandro Botticeli (†1510.) odaju religioznu dušu kršćanskog puka i njegovu privrženost Kristovoj Majci u kojoj prepoznaju svoju Posrednicu, Kraljicu i Majku.

Vjersko ozračje

Za srednjovjekovnu duhovnost značajan je nastanak i razvoj monaštva, kojega su i u našim krajevima širili benediktinci. Zatim su nastali su i prosjački redovi, franjevci i dominikanci. Vjernici su podizali velebne crkve i stolnice u romaničkom i gotičkom stilu. Rijeke hodočasnika hrlile su prema Svetoj Zemlji, Rimu i Compostelli. Utirali su se putovi koji su povezivali krajeve i narode, nicala su skloništa i prihvatilišta za siromašne i bolesne.

Osobita značajka srednjovjekovnog kršćanstva bila je tijesna povezanost između vjere i svagdanjeg života. Vjera je bila ne samo osobna nego i društvena stvarnost. Vezana je bila uz prigode, sastavni dio društvenoga života, običaja i svakodnevice. Strah od "kuge, glada i rata", misao o prolaznosti ljudskog života i navještaj svršetka svijeta činili su

da se srednjovjekovni kršćanin sve više oslanjao na svoju vjeru. Uz pravu vjeru i vjerske običaje cvalo je i praznovjerje, poganski obredi i vračanje. U općoj usredotočenosti na muškarca, žena je u društvenom životu postala žrtvom, proglašavana je vilom i vješticom, smatrana je sveticom i zavodnicom.

Pučka pobožnost srednjeg vijeka očitovala se i u djelima pokore, u istinskom suosjećanju s Kristovom mukom i njegovom patnjom na križu. Na istoj crti došlo je do izražaja suosjećanje s Majkom boli, koja tuguje nad gubitkom svoga Jedinca. Gradnja crkava i stolnica bila je izraz vjere u Boga i djelo zadovoljštine za učinjene grijehe. Poljodjelski posao bio je isprepleten molitvom u duhu benediktinske izreke "Moli i radi!". Molitva je bila svečan trenutak susreta s Bogom, to uspješnija ako je obilovati viđenjima i čudesima. Rad "u znoju lica svoga" držao se posljedicom grijeha i predstavljao se kao pokornički dio molitve, koja je bila Bogu ugodna. Život u tim okvirima bio je u neprestanu susretu s božanskim i čudesnim. Nedjeljno misno slavlje bilo je obveza svakog kršćanina. Na pričest je pristupao sve rjeđe zbog straha da nije u stanju milosti. Pokore su bile svečane i bučne, jednako kao obraćenja i otpadi.

Životopisi i primjeri svetaca kao i pučka pobožnost zanosili su se za viđenjima i susretima s božanskim. Poznata su viđenja koja su imali sv. Franjo Asiški, sv. Katarina Sijenska (†1380.), bl. Anđela Folinjska (†1309.) i sv. Brigita Švedska (†1373.). To je vrijeme u kojemu nastaje jedna od najčitanijih knjižica nabožna sadržaja "Nasljeduj Krista", koju pripisuju Tomi Kempencu (†1471.). To srednjovjekovno duhovno štivo svjedočanstvo je duhovnosti onoga vremena. Povezanost vjere i svagdanjeg života mogla se razabrati i u društvenom napretku. Benediktinsko monaštvo razvijalo se diljem čitavoga europskog kontinenta. Promicalo je razvoj poljoprivrede i sve suvremeniju obradu ze-

mlje. Gospodarski i društveni razvoj promicali su iseljavanje sa sela u gradove. Usred grada dizala se stolnica, znak Božje prisutnosti, blagoslova i zaštite, ali i ponos mjesta, posebno ako je bila veća i ljepša od susjednih.

Među značajke srednjovjekovne duhovnosti spadala su i hodočašća. Nakon što je Jelena Križarica (†330.), majka cara Konstantina, pronašla ostatke Isusova križa, širila se pobožnost prema mjestima koja je Isus posvetio svojim zemaljskim životom, osobito mukom, smrću i uskrsnućem. Hodočašće je sve više postajalo pokornički čin za počinjene grijehe, a imalo je društvene, gospodarske i političke posljedice. Među mnoštvom hodočasničkih središta posebno su se isticali Jeruzalem - mjesto Gospodnje muke, smrti i uskrsnuća, Rim s grobovima apostolskih prvaka Petra i Pavla te Compostela s posmrtnim ostacima sv. Jakova apostola. Prolazeći novim krajevima, hodočasnici su ih upoznavali i tako povezivali kršćane iz različitih naroda, što je otvaralo put novoj Europi. Prema mišljenju nekih povjesničara, marijanska svetišta počela su privlačiti brojnije hodočasnike tek od XIII. stoljeća. Posebno su poznata ona diljem Francuske, uz hodočasnički put prema Sv. Jakovu u Composteli.

Posve je normalno da takvo vjersko i duhovno okružje utječe na stvaranje i njegovanje marijanske pobožnosti, pa i na znanstveno oblikovanja onoga što Crkva vjeruje i uči o Marijinu sudjelovanju u djelu otkupljenja. Iz toga duhovnog okružja nastajale su i molitve objavljene u ovoj zbirci.

Marijanski naglasci

U francuskom benediktinskom samostanu u Clunyju, osnovanu g. 910., brižno se čuvala i njegovala marijanska predaja, koja je utjecala na pučku pobožnost diljem Europe, pa čak i u našim krajevima. Za karolinškog razdoblja ta je pobožnost dobrano uznapredovala. Produbljen je u to doba i njezin povijesno-spasenjski vid. U isto vrijeme pojavili su se životopisi bl. Djevice Marije. Oni su uglavnom sadržavali opise čudesa koja su se zbila po njezinu zagovoru. Sve to utjecalo je na povećanje pobožnosti prema Gospi, koju klinijevci rado nazivaju "Majkom milosrđa". Zbirke izvještaja o čudesima po Marijinu zagovoru, dopirale su krajem XIV. st. i do naših krajeva, a vjernicima su ih približavali župnici glagoljaši. Molitva Gospi pomalo se pretvarala u osoban zaziv u kojemu se prosila zaštita i pomoć u neprilikama svagdanjeg života. Molilo se za materijalne i duhovne potrebe. Primjere takvih zaziva nalazimo i u molitvama koje su pripisivane sv. Anzelmu. U njima se osjećao dah kontemplacije i prepoznavao jasan hod od kratka zaziva do produljena razmišljanja. Takve zbirke molitava, koje su bile više molitveni obrasci, negoli izrazi hvale i zahvale, množile su se na traženje klerika i vjernika laika.

Punina Marijine milosti shvaćena je u to doba kao sposobnost da potpuno izrazi Crkvu, tj. da postane savršena Crkva u malom (G. Gualerini). Odatle i veće zanimanje za poteškoće pojedinaca, a sastavljači su pazili na bogoslovsku ispravnost svojih molitava. Hvale i poklici upućeni bl. Djevici priznavali su njezin podređen položaj u odnosu na božanstvo Utjelovljene Riječi, ali su jednako tako veličali jedinstvenost i nezamjenjivost njezine uloge u djelu spasenja. Marijine povlastice, njezino posredništvo i suradnju u djelu spasenja trebalo je bogoslovski temeljiti, posebno kad se radilo o raspri s protestantskim kršćanima.

Propovjednici onoga vremena prenosili su puku istinu vjere da je bl. Djevica Marija surađivala sa Spasiteljem ne samo za vrijeme zemaljskog života nego i po svome uznesenju na nebo. Stoga su se i molitelji, sabrani u ovoj zbirci, obraćali na nebu Proslavljenoj. Ona je bila za njih nova Eva, prava majka živih, majka kraljevskog dostojanstva, ogle-

dalo kreposti, dobrote i milosrđa. Majka milosrdna uvijek je spremna zauzimati se za svu svoju djecu, za njihovo zemaljsko dobro i još više za vječno spasenje. Ona ih zagovara pred licem Božjim, upravlja njihovu pamet i srce Bogu koji spašava i oslobađa. Gospi je u to doba među Hrvatima posvećena većina stolnica, a podignute su i brojne crkve. Iz tog su razdoblja samostan i crkva sv. Marije u Zadru, Gospina crkva u Biskupiji kraj Knina, crkva i samostan sv. Marije na Mljetu, Gospa od Pojišana u Splitu, Majka Božja Čučerska i tolike Gospine crkve. Sve to pokazuje da je Majka Gospodinova bila silno nazočna u svijesti onih koji su u tim crkvama molili, kao i u njihovu životu i djelovanju. To potvrđuju i diplomatičke isprave toga doba kao i liturgijske knjige i spisi nabožna sadržaja, a slično i Gospini likovi u figuralnoj plastici.

Majka Milosrđa

U marijanski život srednjovjekovlja neizbrisiv pečat utisnuo je svojim spisima i svojom pobožnošću sv. Bernard iz Clairvauxa. Njega su slijedili i širili njegovu marijansku duhovnost brojni učenici. Prizor Marije pod križem (Iv 19, 25-27), koja se, zajedno sa Sinom, prikazuje Ocu, zauzimao je povlašteno mjesto u ondašnjoj pučkoj pobožnosti. To Marijino sudjelovanje u muci Kristovoj obnavlja u kršćanskom puku pouzdanje u božansko milosrđe i ohrabruje vjernike da joj se obraćaju kao posrednici, majci milosti i milosrđa. Kasnija će bogoslovska razmišljanja objasniti bitnu razliku između uloge Krista, kao jedinoga i sveopćeg posrednika između Boga i ljudi (1 Tim 2, 5), i Gospine službeničke uloge u tom djelu. Marijino sudjelovanje u djelu spasenja bilo je moguće zahvaljujući Božjoj namisli. Ono je u potpunoj ovisnosti i podređenosti Kristu Gospodinu. Nastajale su u ono doba i marijanske pjesme i molitve u kojima su se množili počasni naslovi, izrazi divljenja, hvale i čašćenja Majke Gospodinove. Toga je odraz i naša *Šibenska molitva* (str. 116), a iz tog je doba i najstarija hrvatska molitva Gospi, sačuvana na *Kijevskim listićima* (str. 74). Povjerenje u Marijin moćan majčinski zagovor poticalo je pobožnike da joj se obraćaju za pomoć i milost. Zahvaljujući grčkomu himnu *Akathistos*, množili su se marijanski himni i antifone.

Susret s profanim disciplinama pogodovao je da su marijanski sadržaji ušli u književnost, pjesništvo i likovnu umjetnost. Nastajale su prve pjesme na pučkim jezicima, posebno na Apeninskom poluotoku i u francuskoj Provansi, gdje je proces preobrazbe latinskoga u romanske jezike dosta uznapredovao. S razvojem bratovština širili su se marijanski plačevi koji su nastali na osnovi Anzelmovih, Bernardovih i Bonaventurinih prouka. Taj oblik marijanske pobožnosti brzo se proširio i u ostale katoličke zemlje. Među Hrvatima najstariji je *Gospin plač* zapisan g. 1471. u *Picićevoj pjesmarici*. S dahom humanizma u hrvatske krajeve prodirao je latinski jezik ne samo u književnost nego i u ostale grane ljudskog stvaralaštva. Majstori pera pisali su i na latinskom i na hrvatskom jeziku. Nekako u isto doba pojavio se i prvi prijevod marijanskog apokrifa, a nastajala su i marijanska svetišta poput onih na Trsatu, u Remetama, Ivanić Kloštru... Hodočašća su bivala sve učestalija i brojnija... Tako je tijekom XIII. st. dosegnut vrhunac srednjovjekovnog marijanskog štovanja na hrvatskim prostorima.

Iako su zemlje latinskoga jezika ostale veoma aktivne u društveno-kulturnim pothvatima, kulturno središte postupno se premještalo prema sjevernoeuropskim zemljama, anglosaksonskim, posebno germanskim. Na vjeru i kršćanski život onoga vremena silno su utjecali i mistici. Oni su osobito brojni na srednjoeuropskom Sjeveru (Meister Eckhardt, J. Tauler, H. Seuse, Br. Klaus), a ima ih i na područjima latinskog jezika (Terezija Avilska i

Ivan od Križa). Iz svoga mističnog iskustva pronosili su svjetlo vjere čitavom Europom. Mistična viđenja utjecala su na razvoj marijanske pobožnosti, posebno širenjem mističnih iskustava. Tako su ta neobična iskustva s božanskim poprimala određen auktoritet te prodirala u bogoslovnu i duhovnu literaturu. Življoj nazočnosti Majke Gospodinove u životu vjernika i kršćanske zajednice doprinosili su i crkvena prikazanja, drame i igrokazi nabožna sadržaja. To je odvlačilo puk od sudjelovanja u bogoslužju i davalo više prostora mašti i pučkim pobožnostima.

Za Gospu se posebno zanimalo i lirsko pjesništvo. Mjesto koje su bogoslovna misao i vjera naroda Božjega pripisivali Majci Gospodinovoj u kršćanskom životu najbolje se zrcali u Danteovoj *Božanstvenoj glumi* (str. 108). Svojim primjerom i zagovorom Marija vodi hodočasnika od grešnog čovječanstva prema luci spasenja. Pri tom mu je stavljala na srce važnost kršćanskih kreposti i negativnost grešna života. Uz Dantea i Petrarku isticali su se brojni pjesnici, među kojima i toliki bezimeni, koji su Majku Gospodinovu prikazivali jednostavnim i živopisnim stihovima. Upravo je pjesništvo otkrivalo vjeru kršćanina hrvatskog podneblja i pokazivalo njegovu odanost Gospi. Prve marijanske pjesme složene na hrvatskom jeziku bile su slobodniji prijevodi latinskih stihova nabožna sadržaja. U to doba nastala je i poznata *Šibenska molitva*, vrijedna bratovštinska pohvalnica, a pojavio se i prvi *Gospin oficij* te su se gradila marijanska svetišta u Loboru, Pagu, šibenskom Vrpolju... Nazaretska Gospina kućica povezivala je hrvatske hodočasnike s Loretom na drugoj strani Jadrana.

Majka od Milosti

Iako je sabor u Bazelu g. 1439. utvrdio da je Marija izuzeta od iskonskoga grijeha, to je ostalo bez osobita učinka za bogoslovsku znanost i vjerničku

pobožnost. Ta istina kao i ona o uznesenju nastavile su prodirati u svijest i osjećaj naroda Božjega. Bogoslovci dominikanske škole redom su odbacivali mogućnost bezgrešnosti Marijina začeća, zbog sveopćosti grijeha i otkupljenja. Franjevci su se na čelu s Duns Skotom živo zauzimali za dokazivanje te Marijine povlastice polazeći od Krista Otkupitelja, koji je svoju Majku sačuvao od iskonskoga grijeha. Ta postavka sve je više zauzimala maha i poticala na daljnja razmišljanja o Marijinoj ulozi u djelu spasenja. Razmišljalo se o njezinu odnosu prema Crkvi i pojedinim vjernicima, kojima je ona duhovna Majka i za koje se zauzima kao Posrednica svih milosti. Među vjernicima širila se molitva krunice, a kao njezini osobiti promicatelji isticali su se dominikanci. U svojim kušnjama i patnjama vjernici su izvor okrepe, utjehe i nade nalazili u osobnoj molitvi, posebno u krunici.

Gospa je bila posljednje utočište siromasima u borbi protiv zala koja su ih pogađala, što je kršćanski puk poticalo da u nju stavi svoje pouzdanje. Jačalo je uvjerenje da je Majka Gospodinova svim kršćanima majka izvanredne dobrote, ljubavi i milosrđa. Bogoslovlje je za tu istinu nudilo dokaze, posebno pak u novozavjetnom svjedočanstvu o Marijinoj nazočnosti pod križem, kad je umirući Isus s križa povjerio svoju Majku "ljubljenom učeniku". To je bio temelj na kojemu su bogoslovci gradili svoje postavke o Marijinu duhovnom materinstvu u redu milosti.

Humanistički preporod u europskim zemljama nastojao je na neki način "humanizirati" i Isusa i Mariju. U tom postupku veliku ulogu igralo je otajstvo Kristova utjelovljenja. Božanstvo se do te mjere približilo čovječanstvu da je sam Bog postao čovjekom i došao među ljude na zemlju. Na toj crti otkrivala se iskonska vrijednost čovještva i ljudske osobe. U samom otajstvu utjelovljenja Marija je imala nezamjenjivu ulogu. U prikazivanju njezina lika, latinska tradicija udaljila se od starokršća-

nskih i istočnjačkih uzora te prihvatila nova estetska pravila koja je nalagao humanistički pogled na svijet. Umjetnici su tako prikazivali Gospu kao lijepu i skladnu ženu, pače ideal ženstvenosti. Pri tom su se služili prizorima i osobama iz svagdanjeg života te im davali izražaj klasične ljepote.

Marijanska pučka pobožnost doživljavala je u učenijim sredinama čišćenje od natruha koje nisu zasvjedočene svetopisamskim izvorima niti su u skladu s predajom prvotne Crkve. U kasnom srednjem vijeku na doktrinalnom području došlo je do određenog zatišja. Nije bilo plodnijih istraživanja ni razmišljanja. Mariolozi su se uglavnom ograničavali na utvrđivanje poznatih postavki unutar apstraktnog govora i nisu se mnogo obazirali na vjernički um i srce. Tako je izostala sveopća i prijeko potrebna obnova na mnogim područjima vjere i morala, pa se kršćanski Zapad podijelilo na katolike i protestante.

Osmanlijski prodori u hrvatske krajeve tijekom XV. i XVI. st. prisiljavali su kršćane da pribjegavaju još više Majci Milosrđa, njoj se obraćaju za pomoć i mole njezinu zaštitu. I u ono teško doba obnavljala su se stara Gospina svetišta u koja su vjernici rado hodočastili. Nastajale su marijanske bratovštine. Ni kulturni život u Hrvatskoj nije bio posve zamro. Ukorijenio se i književni preporod. Uz latinski, u književnosti sve se više upotrebljavao narodni, hrvatski jezik. Hrvatski humanisti u potpunosti su se uklopili u europski humanizam. Isticali su se zadarski, splitski, hvarski i dubrovački krugovi pjesnika. I na sjeveru domovine stvarana su djela na hrvatskom jeziku. Pojavio se i marijanski časoslov. Razvijalo se i hrvatsko umjetničko pjesništvo, širio se među pukom Gospin plač, dugi niz stoljeća najpopularnija i najviše pjevana marijanska pjesma. U svojim djelima "otac hrvatske književnosti" Marko Marulić (†1524.) na narodnom jeziku dotaknuo se čitave mariološke problematike, Marijina materinstva, njezina sudjelovanja u muci i smrti Isusovoj te njezina uznesenja na nebo.

"Mati nevoljnih sirota"

U razdoblju od istočnoga crkvenog raskola (1054.) do početka Tridentinskog sabora (1545.) marijanska molitva bila je pod utjecajem srednjovjekovne duhovnosti. U središtu je bio pojedinac, kršćanin u svojoj grešnosti, zabrinut nad svojom vječnom sudbinom. Do posebnog izražaja dolazila je osobna molitva, rjeđe ona zajednička. Strah od Božjeg suda i bojazan od vječnog prokletstva utjecali su na sastavljanje molitava Majci Milosrđa koja je sposobna pomoći nevoljnom grešniku.

U molitvama su opisane Marijine kreposti i vrline, iznimna osobitost njezine osobe. Evanđeosku jednostavnost Nazaretske Djevice obogaćivali su uvijek novi nazivi i naslovi. Ona koja je zbog svoje vjere nazvana blaženom, postala je uzvišena Gospa, najpoznatija i najomiljenija među svim ženama. Obdarenoj krepostima i milostima, Bog je povjerio brigu za kršćanske duše. Dok molitve u ovoj zbirci veličaju i hvale Majku Božju, s druge strane zazivaju je kao moćnu zagovornicu i veličaju moć njezina posredništva. Te dvije sastavnice toliko su povezane na ovim stranicama da ih je gotovo nemoguće razlučiti. Ruku pod ruku idu zajedno prošnja i zahvala, molba i veličanje. U Marijinu pozivu i njezinoj odličnosti vjernička molitva nalazi temelj i moć njezina zagovora.

Tu i tamo susrećemo se Bogorodičini nazivi koje smo već našli kod otaca Istočne Crkve. Isusova Majka je "lijek grešnika, štit spasenja, vrata Kristu, mladica Jišajeva iz koje je Bog učinio da izbije štap Aaronov". Ona je "jutarnje rumenilo zore", "izvor vode", "svim grešnicima najveća odvjetnica" (Brigita Švedska), ili pak "mati nevoljnih sirota i utjeha žalosnih udovica" (Šibenska molitva), "nositeljica vatre" (Katarina Sijenska) "more mironosno, posu-

da poniznosti, u kojoj se zrcali dostojanstvo ljudske osobe". Isusova majka jest "vrata neba" i "nada grešnika".

U sabranim molitvama primjećuje se klasičan nauk o suprotnosti između tijela i duše, o grijehu i oproštenju, o milosti i osudi. Majci Božjoj štovatelji su preporučivali svoje tijelo i dušu "danas i uvijek, a posebno na času smrti" (Alojzije Gonzaga). Marija je osoba Bogom ispunjena, a Isus je zajednički njezin i Božji Sin (str. 37). Ona je vrata Božjeg dolaska, slika gorućeg grma, zora spasenja (str. 59), majka prognanika i majka kralja, Majka Božja i Majka čovječja (str. 75), Božji dvor i prebivalište njegovo (str. 83). Ona je blagoslovljena grana maslinova, koja na nas izlijeva ulje svoga milosrđa (str. 86), mjesec je koji osvjetljuje tamu naše noći...

To je samo dio blaga koje otkrivamo listajući stranice ove zbirke. Molitva Mariji i molitva s Marijom unosi mir u naš duh, a pogled nam upravlja onamo gdje su prave radosti i vrijednosti. Blažena koja je povjerovala vodi nas k Bogu i preporučuje da činimo ono "što god nam on rekne" (usp. Iv 2, 5).

STARA OPHODNA PJESMA

X. ili XI. st.

Pjevala se za blagdan Velike Gospe, a kao pisac spominju se Petar Menzonzo (†1000.), sv. Bernard (†1153.), Herman monah (†1054.) i Adhémar iz Monteila.

Zdravo Kraljice

Zdravo Kraljice, Majko milosrđa,
živote, slasti i ufanje naše, zdravo!
K tebi vapijemo prognani sinovi Evini.
K tebi uzdišemo tugujući
i plačući u ovoj suznoj dolini.
Svrni, dakle, Odvjetnice naša,
one svoje milostive oči na nas
te nam poslije ovoga progonstva pokaži Isusa,
blagoslovljeni plod utrobe tvoje.
- O blaga, o mila, o slatka Djevice Marijo.

Filibert CHARTRESKI

(XI. st.)

Učitelj Crkve u Galiji i pisac, od g. 1007. biskup Chartresa. Obnovio Gospinu katedralu u Chartresu nakon požara. Branitelj prava Crkve nasuprot plemstva.

Pomozi i zagovaraj

Sveta Marijo,
pomozi bijednima,
ojačaj malodušne,
podigni nemoćne.
Moli za puk,
zauzmi se za svećenstvo,
zagovaraj posvećene žene.
Svi koji slave tvoj spomen,
neka iskuse tvoju velikodušnost.
Spremno poslušaj glas onih koji te mole
i udovolji njihovim molitvama.
Neka tvoja uloga bude stalan zagovor
za narod Božji.
Ti, blagoslovljena,
koja si zavrijedila nositi Otkupitelja svijeta,
koji živi i kraljuje u vijeke vjekova.

(PL 141, 358-359; *Lodi alla Madonna*, EP, Roma 1979., 86.)

Maurilije ROUENSKI

(†1067.)

Rodom iz Reimsa, uči u Liegeu, teolog katedrale u Halberstadtu. Benediktinac u Fécampu, zatim pustinjak i opat samostana La Badia u Firenzi te biskup Rouena.

Majka Milosrđa

Djevice i majko, sveta Marijo,
koja jedina imaš jedinstvenu zaslugu
i bez primjera si,
Gospodin te je tako čuvao u duhu i tijelu
da te učini dostojnom događaja
u kojemu je Sin Božji od tebe uzeo tijelo
koje je postalo cijena našeg otkupljenja.
O, premilosrdna,
po kojoj je sav svijet bio spašen,
molim te da zagovaraš za me bijedna
i okaljana svakom vrstom zloće,
da Gospodin sada udijeli nesretnoj duši mojoj
ljubav čistoće, čuvstvo za stidljivost
i neprekidan napredak u čistoći.
Međutim, ja sam, nesretan,
izgubio milost nevinosti i svetosti;
mnogo sam puta oskvrnuo sveti hram.
Ali čemu služi spominjanje
mojih besramnosti čistim ušima?
Zgražam se, o Gospe, zgražam se;
i, u grižnji svoje savjesti, sramotno gol,
crvenim se pred tobom.
Ali kome ću ja, umirući, pokazati svoju ranu?
Kome ću otići,
kome ću se izjadati u svojoj žalosti?
O, kad ću se nadati od nekoga drugoga
dobru ozdravljenja ako mi se zatvori
onaj jedini oslonac vječnog smilovanja?
Slušaj, dakle, Gospe, poslušaj milostiva;
poslušaj i usliši grešnika koji je
nakon dugih progonstava uzeo udioništvo
u tvojoj baštini i koji se,

nakon okrutnih sramota i mnogih
tjelesnih kazna, vraća u krilo tvoje utjehe.

Sjećamo se, i drago nam se sjetiti kako si ti,
da bi pružila bijednima jedinu svoju zaštitu,
objavila svoje ime vrijedno spomena jednome
svome sluzi koji se nalazio u nezavidnu stanju.
Međutim, kad si mu se ti ukazala dok se nalazio
u tjeskobama i pitala ga, je li te poznavao, i on,
o Gospe, dršćući odgovarao da nije,
ti u svojoj dobroti i vrlo prisno odgovorila si mu:
Ja sam majka milosrđa.
Kome ćemo, dakle, mi bijedni, ucviljeni,
prikladnije uputiti svoje jecaje,
oplakujući zla sve naše nesreće i bijede,
ako ne tebi, o prava
i neprijeporna majko milosrđa?
Majko sveta, majko bezgrešna,
majko neokaljana milosrđa, majko sućuti i
oprosta, otvori krilo sućuti i primi mene koji sam
umro za grijehe.
Evo, o Gospe, rasipnog sina, koji golim
i bolnim nogama, iz mjesta užasa,
iz magle prljavštine i smrada, uzdiše,
viče i zove majku, svjestan da si ga toliko puta
njegovala, presvukla i ispričala kod Oca.
Sigurno je vrlo pobožan i dobrostiv onaj Otac,
ali si i ti majka slatka i ljubazna.
Priznaj, o blagoslovljena, svoju djecu
koju se tvoj preljubljeni Jedinorođenac
nije stidio zvati svojom braćom.
I ako je zbog onoga Nevinoga raspeta mač proboo
tvoju dušu (usp. Lk 2, 35), kako ćeš moći ikada,
o Gospe, zadržati ili nadzirati jade i suze
za svojom djecom umrlom u grijehu?

(H. Barré, *Prières Anciennes de l'Occident è la Mère du Sauver,* Paris 1963., 183-184; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 45-46.)

Sv. Petar DAMJANSKI

(1007. - 1072.)

Kardinal i crkveni naučitelj. Rodom iz Ravene. Siroče, poslan na studij u Faenzu, zatim u Parmu. Kao profesor povlači se u cenobitski život, a g. 1057. imenovan biskupom Ostije.

Veselimo se Marijinu rođenju

Veselimo se, dakle, predragi,
i kličimo rođenju blažene Majke Božje Marije,
koje je svijetu navijestilo novu radost
i označilo početak čitavoga ljudskog spasenja.
Kličimo, ponavljam,
i kao što se obično radujemo rođenju Kristovu,
tako se razveselimo također
i rođenju njegove majke.

Danas je rođena Kraljica svijeta, prozor neba,
vrata raja, svetohranište Božje, zvijezda mora,
ljestve do neba po kojima je *najuzvišeniji Kralj,*
ponižen, sišao nad pakao;
i čovjek koji je ležao prostrt,
uzdignut je i uzašao na nebo.

Danas se svijetu pokazala zvijezda,
po kojoj je Sunce pravde zasjalo svijetu.
Ona zvijezda, tj. o kojoj Prorok kaže:
"Od Jakova zvijezda izlazi,
od Izraela žezlo se diže" (Br 24, 17).

Danas je rođena ona presjajna Djevica,
iz koje je proslijedio *kao zaručnik*
koji izlazi iz svoje ložnice (Ps 18, 5),
najljepši među sinovima ljudskim (Ps 44, 3).

Danas je on izišao iz utrobe Majke, koja je
zaslužila postati hram božanstva.

Danas se ispunilo ono proročanstvo, koje Izaija,
najodličniji od proroka, koji je postao
tako reći navjestitelj dolaska Kraljice svijeta,
visokim glasom najavljivaše, govoreći:
"Isklijat će mladica iz panja Jišajeva,
izdanak će izbit iz njegova korijena" (Iz 22, 1)...

Molimo te, o preblaga,
Majko same samilosti i milosrđa,
mi koji se na zemlji radujemo slaveći
vrlo svečano tvoje vrsne hvale,
molimo te da zaslužimo imati na nebu
pomoć tvoga zagovora.
I, kao što se po tebi Sin Božji
udostojao sići među nas, tako i mi po tebi
mognemo stići u zajedništvo s njime.
On, koji zajedno s Ocem i Duhom Svetim, živi
i slavljen je u beskonačne vijeke vjekova. Amen.

(Iz *Govora na Rođenje Marijino,* 46; PL 144, 748-761; *Testi mariani del primo millennio, III. Padri e altri autori latini,* Città Nuova Editrice, Roma 1990., 881-882.)

Vratima raja

Nek od radosti kliče sve na zemlji, zvijezde
nek odjekuju hvalama, pred Djevičinom ložnicom
nek se izmjenjuju hvale pjesama.

Ova Djevica, koja u utrobi nosi Riječ,
postaje vrata raja: ona koja je darovala Boga
svijetu, otvorila nam je nebo.

Sretna ova rodilja, preslobodna od zakona Evina:
začela je bez muškarca,
rodila je bez porođajnih boli.

Plemenita Marijina utroba nosila je u sebi
Otkupitelja svijeta,
i hvalimo se da nas je otkupio On,
koji nas je oslobodio od jarma grijeha.

Sin Očev ispunja je sobom,
Duh Sveti je osjenjuje:
prečisto krilo svete Djevice postaje nebo.

Budi hvaljen ti, Svevišnji,
koji si rođen od Djevice;
nek je neizmjerna čast Ocu i Duhu Svetomu. Amen.

(*Na Navještenje,* 44; PL 145, 933; *Testi mariani del primo millennio, III. Padri e altri autori latini,* Città Nuova Editrice, Roma 1990., 882-883.)

Anzelmo iz LUCCAE

(†1086.)

Biskup Luccae od g. 1073., veliki prijatelj Grgura VII. u djelu obnove Crkve i društva. On mu je povjerio duhovno vodstvo grofice Matilde iz Canosse, za koju je napisao 5 molitava.

Pristupimo s pouzdanjem

Pristupimo, dakle, s pouzdanjem prijestolju Pune milosti (usp. Heb 4, 16), majke i gospođe naše, koja ne mogaše promatrati bez neusporedive boli Sina preslavnoga prikovana na mučilo križa.
Na isti način ne može ne izdržati
našu bijedu i patnju i pritisak naših trpljenja,
niti ne znati lukavosti naših neprijatelja.

Zato, o preslavna Gospe, utječem se
tvojoj blagosti i jedinstvenoj samilosti
i stavljam ponovno u tvoje svete ruke
svoju dušu i svoje tijelo.
Kad uspoređujem tvoju potpunu čistoću
i jednostavnost sa svojom
vrlo odurnom pokvarenošću,
nemam hrabrosti podignuti oči prema tebi.
Ali kako te je Sin Božji izabrao kao majku
kako bi udijelio, tvojim posredovanjem,
oproštenje grešnicima, imao milosrđa prema
našim zlobama i suprotstavio srdžbi Očevoj
ljubav majčinu, dolazim k tebi ne bez nade.
S mnogo boli i jecaja srca uzdišem pred tvojom
blagošću, raširenoj po čitavu svemiru.
Prostirem se pred nogama tvoga milosrđa, da se
ozbiljna pogleda okreneš svojoj službenici.

Zato misli na koji ćeš način moći pomoći meni
tako punoj rana, pritisnutoj tolikim gorčinama,
paloj u tako duboku provaliju,
ako ne po zaslugama,
onda barem po mojoj neskromnosti (usp. Lk 11, 8).
Sigurno se neću od tebe udaljiti,
ako me prije ne blagosloviš (usp. Post 32, 26).

Neću ti prestati cjelivati noge (usp. Lk 7, 45) dok ne čujem od tebe: "Oprošteni su ti tvoji grijesi" (Mt 9, 5); "Idi i ne griješi više" (Iv 8, 11). Taj je glas uistinu onaj iz tijela Gospodina našega Isusa Krista, tijela uzeta od tebe. Ako je on doista, dirnut suzama Marte i Marije, naricao u duhu, plakao pred Židovima i uskrisio onoga koji je već zaudarao jer je bio već četiri dana zatvoren u grobu (usp. Iv 11, 19. 33. 35. 39), kako će moći mimoići molitve kojima ga cijela Crkva zagovara za me, ne još potpuno razočaranu, ne još do kraja utonulu u ponor smrti?

Onaj koji sjedi s desne Očeve, uzdignut iznad svih nebesa (usp. Ef 4, 10), koji kad se još mučio na zemlji bijaše žalostan do smrti (usp. Mt 26, 38) zbog slabosti tijela svoga, koji razumije bijedu sluškinja, koji nije uslišio želje, prezire li, možda, jecaje? Ako je vratio zdravlje uzetome koji mu je pružao svoju vjeru (usp. Mt 9, 2); ako je vratio majci sina (usp. Lk 7, 15) i dao život onome koji je zaudarao u grobu, zbog čega bi mogao zanijekati Djevici, svojoj roditeljici, duh koji puše i koji je zanosi?

Udostoj se, o Gospe premilosrdna, upraviti svoje spasonosne ruke prema mojim bolima i stavi na rane sredstvo svoga pomirenja, jer, nakon spasenja Boga, Isusa Krista tvoga Sina, imam pouzdanja samo u tebe. Ti, kao majka vrlo pobožna, zaliječi rane, vidaj ih vinom i uljem, primijeni sredstvo za ublažavanje. Svojim zavojima ublaži neizmjernu bol i, ako ustreba, otvori čireve s izgarivačem rana. Iziđi u susret smrti sa sigurnošću i pouzdanjem one koje je duša bila probodena mačem samilosti (usp. Lk 2, 35) i koje je majčinska utroba probodena ne manjim trpljenjem.

(Iz *Molitve III., Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 58-59.)

Godeskalk LIMBURŠKI

(†1098.)

Benediktinac, kapelan na dvoru cara Henrika IV., upravitelj Gospine crkve u Achenu. Jedan od najvrednijih svjedoka marijanske pobožnosti na sjevernoeuropskom području.

Zdravo, Marijo

Zdravo, o Marijo, milosti puna,
Gospodin je s tobom,
blagoslovljena ti među ženama.
Ti koja si puna milosti,
svojim molitvama
vraćaš milost Sina svoga
nama koji smo je izgubili.
Od Gospodina,
koji kad se trebao roditi od tebe
bijaše već s tobom,
postigni da bude milosrdan prema nama.
Ti koja si blagoslovljena jer si rodila Onoga
koji je blagoslovljen više od svega drugoga,
oslobodi nas od prokletstva smrti.
Ti, vrata života vječnoga
i pute koji vodiš nebeskoj domovini,
udostoj se voditi također i nas
koji smo prognani.
Zdravo, o puna milosti i sućuti,
koja si rodila Onoga
koji je pun milosti i istine.
Pomozi nam ovamo dolje u času smrti
i u trenutku
posljednjega suda svijeta priznaj nas svojima.

(*Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 66.)

Rudolf ŽARKI

(†1101.)

Rođen u Poitiersu sredinom XI. stoljeća. Kao svećenik pozvan za kapelana na dvor Gulielma IX., kojega je g. 1101. slijedio u križarskoj vojni za oslobođenje svetih mjesta.

Bliže Mariji

Evo nas, o Gospe i majko naša,
mi tvoji neznatni sluge
divimo se tvojoj svetosti i tvojoj slavi,
hvalimo je i proglašavamo,
ali je nismo sposobni dostojno nasljedovati.
Zato nam pomozi
svojim vrlo moćnim molitvama.
Učini da se i mi želimo približiti tebi.
Učini da izbjegavamo mane i grijehe
te se vježbamo u dobrim djelima i krepostima.
Pomozi nam prezirati zemaljsko i željeti nebesko.
Podupri nas u tjelesnim napastima,
u đavolskim zasjedama,
u ovosvjetskim nevoljama,
preko kojih s tvojom pomoću i tvojim vodstvom,
možemo postići one radosti
u kojima se ti raduješ
u vječnosti sa svojim Sinom.

(Iz homilije *In Nativitate, I.;* PL 155, 1442-1443; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 72.)

Katolikos GRGUR II.

(†1105.)

Katolikos Armenske Crkve (1065. - 1105.). U znak zajedništva papa Grgur VII. šalje mu ljubaznim palij. Među njegovim djelima ističu se himni bl. Djevici Mariji.

Rosa nebeska

Roditeljice Božja,
Majko Svjetla,
zoro Sunca pravde,
ti, koja si učinila
da nad tminama svijeta
iziđe Svjetlo koje se širi:
himnima te blagoslivljamo i veličamo.

Oblače laki i blistavi,
otporan na zemaljska raspoloženja,
koji si orosio našu suhu narav rosom života:
himnima te blagoslivljamo i veličamo.

Serafe zemaljski i kerube tjelesni,
koji si u svome krilu nosio ono što je njima -
kerubima i serafima - nevidljivo:
himnima te blagoslivljamo i veličamo.

(*Testi mariani del primo millennio, IV. Padri e altri autori orientali,* Città Nuova Editrice, Roma 1991., 591.)

Gertruda POLJSKA

(†1108.)

Kćerka poljskoga kralja Meška II., udala se za Iziaslava, kralja kijevskoga. Codex Gertrudianus *u muzeju u Friulima sadrži zbirku molitava koje je Gertruda napisala ili doradila.*

Litanijske hvale Mariji

Zdravo, Marijo, milosti puna,

Gospodin je s tobom, ti si ljepša od sunca.

Zdravo, Kralj neba i zemlje zaželio je tvoju ljepotu.

Zdravo, od anđela pozdravljena.

Zdravo, Duhom Svetim osjenjena.

Zdravo, Bogom ispunjena.

Zdravo, jer si zaslužila roditi Sina Božjega.

Zdravo, jer si u kolijevku položila Sina Božjega.

Zdravo, jer si omogućila Sinu Božjemu
da bude okupan.

Zdravo, jer si Sina Božjega položila u jaslice.

Zdravo, jer si Sina Božjega prikazala u hramu.

Zdravo, jer si rodila po tijelu Sina Božjega.

Zdravo, jer si slušala Sina Božjega
koji je navijestio naše spasenje.

Zdravo, o slavna i preslavna.

Zdravo, ti koja si vidjela Sina Božjega
obješena na križ radi našeg otkupljenja.

Zdravo, ti koja si vidjela Sina Božjega
kako uskrsava od mrtvih na slavu Očevu.

Zdravo, ti koja si vidjela Gospodina kako uzlazi u
nebo u onomu tijelu koje je uzeo od tebe, Djevice sveta i bezgrešna.

Zdravo, gospodarice anđelâ.

Zdravo, kraljice nebesâ.

Zdravo, slavo svih svetih.

Zdravo, klicanje pravednih.

Zdravo, spase izgubljenih.

Zdravo, nado naša.

Zdravo, spasenje naše.

Zdravo, slavna Majko Gospodinova, sveta Marijo,
predostojna hvale anđelâ, neka te svi časte.
Amen!

(H. Barré, *Prières Anciennes de l'Occident è la Mère du Sauver*, Paris 1963., 283; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 78-79.)

Sv. Anzelmo CANTERBURYJSKI

(1033. - 1109.)

Biskup i crkveni naučitelj. Rodio se u Aosti, stupa u benediktince, a od 1089. biskup u Canterburyju. Dva puta prognan. Napisao vrijedna djela o mističnom bogoslovlju.

Za postignuće ljubavi

O, Gospe divno jedinstvena
i jedinstveno divna,
zbog koje se sve obnavlja,
podzemlje ozdravlja, demoni su zgaženi,
ljudi spašeni, anđeli ponovno pripušteni!
O, Gospe puna i prepuna milosti,
živnulo je sve stvorenje,
orošeno tvojom puninom koja se prelijeva.
O, Djevice blagoslovljena i preblagoslovljena,
tvojim blagoslovom
sva je priroda blagoslovljena.
I ne samo ona koja je stvorena
biva blagoslovljena od Stvoritelja,
nego i Stvoritelj
biva blagoslovljen od stvorenja.
O, uzvišena,
koju ljubav moje duše želi slijediti,
kamo bježiš pogledu moje pameti?
O, lijepa za poznavanje,
ljubazna za razmatranje,
ugodna za ljubljenje,
kamo ideš da bi izbjegla želji moga srca?
Čekaj, o Gospe,
moju bolesnu dušu koja te želi slijediti.
Ne skrivaj se, o Gospe,
mojoj duši koja te traži, ali teško vidi.
Smiluj se, Gospe,
duši koja uzdiše prema tebi puna iznemoglosti.

O, prizore divni, na kojega
uzvišenu mjestu vidim smještenu Mariju!
Ništa se ne može usporediti s Marijom,
ništa, osim Boga, ne nadvisuje Mariju.

Bog je dao Mariji samoga svoga Sina,
jedinoga kojega je On rodio jednaka sebi
od svoga srca
i kojega je ljubio kao samoga sebe,
i od Marije je stvorio Sina za sebe,
ne nekoga drugoga, nego istoga,
tako da je u redu naravi jedini i isti
Sin zajednički Božji i Marijin.
Svaka narav stvorena je od Boga
i Bog je rođen od Marije.
Bog je stvorio sve stvari,
a Marija je rodila Boga.
Onaj Bog koji je učinio sve stvari
satkao je samoga sebe od Marije,
i tako je iznova napravio ono
što je ranije stvorio.
Onaj, koji mogaše sve stvoriti iz ništa,
ne htjede obnoviti bez Marije
ono što bijaše okaljano,
prije nego je postao Sin Marijin.
Dakle, Bog je Otac stvorenoga,
a Marija Majka svega obnovljenoga.
Bog je Otac svih stvorenja,
a Marija je majka njihove obnove.
Bog je uistinu rodio Onoga
po kojemu je sve bilo stvoreno (usp. Iv 1, 3),
a Marija Onoga po kojemu je sve bilo spašeno.
Bog je rodio Onoga
bez kojega ništa ne bi postojalo,
a Marija Onoga
bez kojega ništa ne bi bilo dobro.
Gospodin je uistinu s tobom,
jer ti je dopustio da sve stvoreno duguje tebi
da je bilo sjedinjeno sa svojim Stvoriteljem.

(Iz *Molitva VII.*, PL 158, 952-959; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 90-91; usp. *Molitva Djevici Mariji* u: *Marija,* 12/1987., 387.)

Eadmer CANTERBURYJSKI

(†1124.)

Rođen oko 1064. godine. Ulazi u benediktinski samostan u Canterburyju gdje postaje Anzelmovim učenikom. Od g. 1120. nadbiskup Sv. Andrije u Škotskoj.

Vrata nebeska

O, Gospe, ako je, zahvaljujući tebi, tvoj Sin postao naš brat, nisi li ti, zahvaljujući njemu, postala naša majka? U međuvremenu, dok je On išao u smrt za nas na Križu, reče Ivanu, tj. čovjeku u kojega smo ljudsku priliku svi mi bili uključeni: "Evo ti majke!" (*Iv* 19, 27).

O, čovječe grešniče, uživaj i kliči! Nemaš se razloga bojati ili očajavati. Kakav god sud bio izrečen nad tobom, ovisit će o pravorijeku brata ili majke tvoje. Ne odvraćaj uha svoga srca od njihova savjeta. Tvoj sudac, tj. brat tvoj, poučio te je utjecati se u pomoć svojoj majci; i sama tvoja majka potaknula te je pouzdavati se s povjerenjem u zaštitu krilâ svoga Sina i nije ti zanijekala vlastito zauzimanje da ti ne budeš pritisnut težinom njegove pravednosti.

O, Marijo, što ćemo reći, kojim ćemo zvukom glasa ili kojim treptajem srca izraziti to što osjećamo dužni prema tebi? Sigurno, Gospe, sve ono što uspijemo shvatiti i pameću dokučiti, sve ono što izrazimo riječju, vrlo je malo ili gotovo ništa u usporedbi s onim koliko ti dugujemo u skladu s pravednošću. Ti si doista bila predodređena u naumu Božjemu prije svakog stvorenja, ti, najčistija od svih žena, da bi rodila iz svoga krila samoga Boga čineći od njega pravoga čovjeka; da bi, postavši slavna Kraljica neba uz svoga Sina, mogla vladati i izgubljenu svijetu pripremiti ulazak u otkupljenje i nagradu života vječnoga.

(Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 118-119.)

Guibert NOGENTSKI

(†1124.)

Rođen oko g. 1053. kraj Beauvaisa u Francuskoj. Benediktinac u samostanu St. Germain de Flay. Prijatelj i učenik Anzelma iz Aoste. Imenovan g. 1104. opatom.

Vrata Božjeg dolaska

Marija je ona vrata o kojima govori Ezekijel;
vrata koja gledaju prema istoku.

I eto slava Boga Izraelova
ulazila je istočnim putem.
O, vrata preko kojih Bog ulazi nama!
O, vrata preko kojih se otkrivaju otajstva vjere!
Lijepa su vrata, kažem,
kroz koja se ulazi u grad Božji.
Ona gledaju prema istočnom putu,
jer sve ono što ona jest
i sve ono što se u njoj ispunilo
ne označuje drugo nego djelo božanskog svjetla.
Budući da je takva bila Marija,
među nama se drži
blagoslovljenom među ženama.
Eto, kad ona biva mnogo ljubljena,
odmah slava Božja ulazi istim putem,
jer koliko god je mi dosižemo
rukama svoje unutarnje pobožnosti,
toliko više upoznajemo veličinu njezine ljubav.
To ćemo razumjeti ne po riječi,
nego po djelima ljubavi.

(PL 156, 543; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 126.)

Hildebert LAVARDINSKI

(1056. - 1133.)

Rodom iz Lavardina. U Le Mansu učio školu, kojoj je kasnije postao ravnatelj. Izabran g. 1096. za biskupa istoga grada, a g. 1125. preuzimlje biskupiju u Toursu.

Nada oproštenja

O, Majko Sveta,
tijelo izuzeto od svake ljage
i mirisavo blagim miomirisima.
O, Zvijezdo mora,
koje ljepota ne nalazi jednake
ni u jednom stvorenju;
ti si dostojna časti,
o Kraljice svijeta, o cvijete carski.

O, izbo Gospodnja,
ogledalo vjere, Djevice jedinstvena,
koja se odlikuješ milosrđem
i koja širiš blagost, ti liječiš ranjene,
ozdravljaš bolesne, iscjeljuješ klonule.

Ti koja si nada oproštenja,
put radosti, slavni izdanak Jišajev,
udostoj se poslušati žarku molitvu svoga sluge.

O, Majko sućutna,
gledaj kako me mračni zmaj
drži opasana paklenim lancima,
pritišće jarmom grijeha!
Oslobodi mene grešnika i olakšaj mi patnju.

Molim te, moli za me, iako sam grešan,
da postignem oproštenje
i izbjegnem boravište paklenih zala;
pače, da zaslužim, po milosti Božjoj,
biti uzdignut u tvoju i Božju blizinu.

(Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 149-150.)

Bernard CLUNYJSKI

(†poslije 1140.)

Monah u Clunyju. Spominju ga i kao Bernarda iz Morlasa, po mjestu podrijetla.

Zaziv Marijina milosrđa

Majko Božja, po tebi grešnici postižu oproštenje,
ti si pobijedila lukavost proklete zmije.

O, blagoslovljena,
učini da slavimo tvoje blagdane tako
da uzmognemo po tebi izbjeći budućoj srdžbi.

O, preslavna,
da bismo te mogli častiti dostojnim hvalama,
učini da budemo očišćeni od svih svojih grijeha.

Oni koji žele postići stvarnosti nebeske,
vesele se kad te hvale,
o tebi propovijedaju i tebe blagoslivlju.

Doista, i sami slavni građani neba,
koji su jednog dana bili poslani,
veselili su se s tobom i nisu šutjeli,
tako je velika bila i tvoja zasluga.

Djevice blažena,
po tebi se radost prosula na nebu i na zemlji,
blistaš cvjetovima svih kreposti.

Zagovaraj, da nam Kralj vječni oprosti grijehe i
pakao nas ne proguta u času smrti.

Djevice sveta,
pogledaj kolike nas kušnje opsjedaju;
pomozi nam da im se snažno odupremo.

Jao, što sam ikad učinio
kad sam se predao smrti vječnoj,
obuzet ispraznošću života kratka i neznatna.

Kolikim sam grijesima vida i sluha podlegao;
ranjen u osjetilima okusa, doticaja i mirisa.

Djevice smjerna,
utječem se tebi tužan i pun jadikovki;
ne nalazim boljeg lijeka svojoj slabosti.

Tebe moliti
jedinstveno je sredstvo za one koji su pali;
po tebi se radost zdravlja vraća ranjenima.

Neka te traži onaj koji uzdiše,
pritisnut gomilom svojih zlodjela,
imajući sigurnost da ćeš mu ti
ponovno vratiti Gospodina ublažena.

Ujedinjena s Bogom,
ti možeš udijeliti sve onima koji te mole,
jer zapovijedaš dobrim i zlim duhovima.

Koja bi nada spasenja i oproštenja
postojala za zavedene,
da nam Stvoritelj svijeta
nije dao tebe kao posrednicu?

Da je rani uzmanjkao božanski lijek,
što bismo učinili ili
kamo bismo otišli mi grijehom ranjeni?

Prva majka, svojim zlodjelom,
odvukla nas je u propast;
a sada je grijeh izbrisan krvlju Onoga
kojega si ti rodila.

Sada se mogu vratiti velike radosti
onima koji pobjeđuju i udaljuju svjetovne želje.

Za tolika dobročinstva zahvalni su ti svi sveci;
svima si draga
i dostojna časti za tvoje velike povlastice.

Djevice smjerna,
od naših prijestupa očisti nas svojim molitvama,
da bismo, očišćeni,
postali dostojni pridružiti se građanima neba.

(*Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 163-164.)

Hugo od SV. VIKTORA

(†1141.)

Jedan od slavnih članova samostana sv. Viktora u Parizu, u koji je ušao da bi postao regularni kanonik sv. Augustina. Plodan pisac. Vjerojatno je poučavao u samostanskoj školi.

Cvijet ljepote

Koliko nam daješ, o Marijo:
od tebe nam dolazi pravi put;
po tebi ponovno nalazimo domovinu;
ti si put, a tvoj Sin život.

Promatramo te da bismo pravo hodili;
promatramo tvoga Sina da bismo sretno živjeli.

O, ispravnosti mladice,
o ljepoto cvijeta!

Blažena si Djevica jer si proizvela taj cvijet.

Po tebi je došao Krist,
po Kristu je došlo spasenje.

Neka nam ga se udostoji udijeliti On,
koji je od tebe rođen
i bio nam darovan
te je umro za nas. Amen!

(*Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 177.)

Petar ABELARD

(1079. - 1142.)

Rodom iz Le Paleta. Pohađao različite škole i postao učiteljem. Imao je za učenike tolika poznata imena, a nekoliko mjeseci prije smrti završio je u samostanu u Clunyju.

Himan za Božić

Raduj se, o Djevice, slavo djevica;
kliči, o Majko, časti majki,
jer si zaslužila nositi
zajedničku radost svih svetih.

Svetim patrijarsima i kraljevima
Gospodin te je obećao kao kćerku;
prethodno te uobličuju proroštva Zakona;
opijevaju te proroštva prorokâ.

Traže te želje vjernikâ;
za tobom teže srca svih;
nakon Boga ti si naša jedina nada;
postavljena si za našu odvjetnicu.

Kod tebe, majke sučeve,
tražimo utočište mi
koji se bojimo njegove srdžbe;
ti si postala majkom grešnika,
ne prestaj moliti za nas.

Ti si sućutna Majka, a tvoj Sin milosrđe.
Ti rađaš i On je rođen
da bi sluge bile spašene
po milosti koju nam On dariva u izobilju.

(PL 178, 1790; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 187.)

Gulielm MALMESBURYJSKI

(†oko 1143.)

Rođen krajem XI. st. na području Sommerseta. Mlad ulazi u benediktinski samostan u Malmesburyju, postaje bibliotekar i vjerojatno samostanski poglavar.

Molitva Mariji

O, Marijo, hrame Duha Svetoga,
budi mi obrana i štit
u borbi protiv zavodljivih mâna.

Marijo, vječna Djevice,
očisti me od ljage i propadljivosti grijehâ.

Marijo, majko milosrđa,
izvuci me vani iz blata nečistoće
i od "kaljuže pokvarenosti" (usp. Ps 39, 3).

Marijo, Zvijezdo mora,
vodi me i dovedi u luku spasenja.

Marijo, Majko Božja,
učini plodnim duh svoga sluge,
da obiluje krepošću.

Marijo, ljestve Božje,
pomozi mi se penjati
od kreposti do kreposti,
kako bih, napredujući u dobru,
zaslužio stignuti do vrhunca savršenstva.

Marijo, vratarice ili, bolje, vrata neba,
uvedi me u radosti nebeske.

Marijo, kraljice anđela,
učini da se barem mogu sakriti
u najudaljeniji kutak kraljevstva nebeskoga,
kako bih na Sionu mogao vidjeti Boga,
Gospodina svoga.

(*Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 196.)

Sv. Bernard CLAIRVAUXŠKI

(1090. - 1153.)

Crkveni naučitelj i zaljubljenik u Gospu. Ulazi g. 1112. u samostan Citeaux, osniva g. 1115. samostan u Clairvauxu i postaje opatom. Po Europi učvršćuje mir i jedinstvo.

Prikaži nas Kristu

Daj da po tebi imamo pristup k Sinu,
o blažena nalaziteljice milosti,
o roditeljko života,
majko spasenja,
neka nas po tebi primi
koji nam je po tebi i dan.

Neka kod Njega tvoja cjelovitost
postigne oproštenje za grijeh naše pokvarenosti,
i tvoja poniznost, Bogu draga,
neka isprosi oproštenje našoj taštini.
Tvoja obilna ljubav
neka pokrije mnoštvo grijeha,
a tvoja slavna plodnost
neka nam donese plodnost zasluga.

Gospođo naša, posrednice naša,
odvjetnice naša, sa svojim nas Sinom pomiri,
svojemu nas Sinu preporuči,
svojemu nas Sinu izruči.

Učini, o blagoslovljena,
po milosti što si je našla,
po povlastici koju si zaslužila,
po milosrđu koje si rodila,
da Onaj, koji se je po tebi posrednici
udostojao postati dionikom naše slabosti i bijede,
učini također, po tebi posrednici,
da mi postanemo
dionicima Njegove slave i blaženstva,
Isus Krist, Sin tvoj, Gospodin naš,
koji je nad svima Bog blagoslovljen uvijeke.
Amen.

(Sv. Bernard, *O Mariji*, Symposion, Split 1984., 158.)

Molitva Posrednici

Sada te, o Majko Milosrđa,
radi samoga osjećaja tvoje najiskrenije duše,
ležeći pod tvojim nogama,
pobožnim moljenjem zazivlje Mjesec,
to jest Crkva,
kao svoju Posrednicu
postavljenu kod Sunca pravde,
da bi u tvojoj svjetlosti vidjela svjetlo
i da bi postigla milost Sunca tvojim zagovorom
koju je nad svima to Sunce
ljubilo i ukrasilo haljinom slave
postavljajući ti krunu na glavu.

Ti si puna miline,
puna nebeske rose,
naslonjena na dragoga svoga,
preobilna slastima;
nahrani, o Gospodarice,
danas svoje siromahe!

Neka i psići jedu od mrvica,
napoji ne samo Abrahamova momka,
nego i deve iz preobilja svojega krčaga,
jer ti si ona prava izabrana djevojka
pripravljena sinu Svevišnjega,
koji je nad svime Bog blagoslovljen uvijek.
Amen.

(Sv. Bernard, *O Mariji*, Symposion, Split 1984., 127.)

Petar ČASNI

(†1156.)

Rođen oko g. 1092. u Alverniji. Benediktinac, g. 1122. izabran za opata u Clunyju. Pjesnik, bogoslovac, branitelj pravovjerja, savjetnik i voditelj duša.

Put vječnim milostima

Zdravo, zvijezdo jutarnja,
lijeku grešnika,
princezo i kraljice svijeta,
koja si sama bila dostojna zvati se djevicom.

Strijelama neprijateljâ suprotstavi,
kao štit spasenja,
stijeg svoje moći.

Ti si doista mladica Jišajeva,
iz koje je Bog učinio da se rodi
štap Aronov (usp. Br 17, 23),
oduzimajući sablazan svijeta.

Ti si krilo namirisano,
napojeno nebeskom rosom,
u kojoj je usprkos svemu
koprena ostala suha (usp. Suci 6, 39-40).

Ti, milostiva,
daruj nam utjehu u ovomu zatvoru,
o puna milosti Božje.

O, izabrana zaručnice Božja,
budi za nas pravi put
koji vodi radostima vječnim;
i uvijek, sućutnim uhom, usliši,
o slatka Marijo!

(*Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 264.)

Amadej LOZANSKI

(†1159.)

Rođen oko 1110. godine. Monah u Clairvauxu gdje ga vodi sv. Bernard. Šalje ga g. 1139. kao opata u samostan Hautecombe, a g. 1144. izabran za biskupa Lausanne.

Slika gorućeg grma

Molim te, dakle, o Gospe, velika Majko Božja,
ne prezri onih koji te mole sa strahom,
traže u nevolji i prose s ljubavlju.
Mi te pitamo: kojim si osjećajem bila taknuta,
kojom si ljubavlju bila zahvaćena,
kojim si poticajima bila pokrenuta,
kad su se u tebi ostvarivala otajstva
i kad je od tebe Riječ uzela tijelo?
Gdje je bila tvoja duša, gdje srce, gdje duh,
gdje osjećaji, gdje razum?
Ti si gorjela kao grm koji je u davna vremena
bio pokazan Mojsiju i nisi izgarala (usp. Izl 3, 2);
razvezivala si se i nisi nestajala.
Plamtjela si rastapana najvišim ognjem;
topljena u vatri, od vatre si zahvaćala nove snage
kako bi mogla uvijek gorjeti
i nanovo se rastapati.

Ona vatra proizvede svijetlu rosu, rosa svijetla prouzroči pomazanje, pomazanje pribavi sjeme sveto u kojemu bi obećano Abrahamu da će u njemu biti blagoslovljeni svi narodi (usp. Post 22, 17-18). Ti si se uistinu združila, o Djevice prelijepa, u stisnute zagrljaje Tvorca ljepote i, nakon što si postala još više djevica, jer si i djevica i majka, prihvatila si to sveto sjeme preko Božanske milosti. Zato "te pozdravljam, o puna milosti, Gospodin je s tobom" (Lk 1, 28); "ti si blagoslovljena među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje" (Lk 1, 42).

(PL 188, 1318-1319; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 291.)

Odon MORIMONDSKI

(†1161.)

Rođen oko 1116. godine. Ulazi g. 1134. u cistercitsku opatiju Morimond. Od g. 1152. opat Beaupréa, a oko g. 1156. vraća se za opata u Morimond.

Izvor vode

Djevice milosrdna i dobrostiva,
evo svi mi stojimo kraj izvora vode;
razmišljamo i spominjemo muku tvoga Sina,
ali pod teretom svojih grijeha
ne možemo te pobožno moliti.
Veoma smo žedni,
ali nemamo čime zahvatiti i zdenac je dubok.

Zbog toga te molim, o Gospe,
spomeni se s kolikom si gorčinom
i s kolikim obiljem zahvaćala s ovoga vrela
i s kolikom darežljivošću
od toga dijeliš svojim slugama.
Također i nama,
ako ne baš tvojim službenicima
onda barem tvojim devama, poslužuj piće.
Užezi nas ljubavlju
prema Sinu svome propetome
i željom za nebeskom domovinom,
budući da si ti slava čitavoga ljudskog roda,
tako da od tvoje punine mogu svi dobiti.
To je razlog zbog kojega si ti
stajala kraj križa Isusova.

(*Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 306.)

Katolikos GRGUR III.

(†1164.)

Katolikos Armenske Crkve (1113. - 1164.), nećak Grgura II. i stariji brat Nersesa Snorhalija. Papa Inocent II. potvrđuje mu pališem zajedništvo s rimskom Crkvom. Napisao neke himne.

Raduj se

Kliči, Marijo, djevice netaknuta,
jer se Sin, koji je neodjeljiv od krila Očeva,
udostojao nastaniti u tvojoj utrobi.

Raduj se, nebo nebesa, kerube zemaljski,
koji si u svoje prečisto krilo
prihvatio onoga kojega nebesa
i korovi ognjeni ne mogu nositi.

Raduj se, stupe ognjeni, svijetnjače Svjetla,
koji si noseći u sebi Stvoritelja svjetla
učinila da svijetli i nama,
koji tapkamo u tminama.

Raduj se, škrinjo zlatna, kruše nebeski,
koji si za jelo novom Izraelu
dao manu života koji je došao odozgor.

Raduj se, blagi oblače, kopreno oživljena,
koja si izlila na zemlju kišu života,
eda bi urodila djelima vjere.

Raduj se, kćeri svjetla,
majko nevješta svadbi,
jer sinovi Siona, združeni s anđelima,
pjevaju onomu kojega si ti začela:
Slava Bogu na visini!

(*Testi mariani del primo millennio, IV. Padri e altri autori orientali,* Città Nuova Editrice, Roma 1991., 594-595.)

Aelred RIEVAULXŠKI

(1100. - 1167.)

Rođen u Yorkshireu. Sa škotskoga dvora ulazi g. 1133. u cistercitsku opatiju u Rievaulxu, a g. 1146. postaje joj poglavar. Učenik sv. Bernarda. Ostavio nekoliko marijanskih govora.

Prebivalište Svevišnjega

O, ljupka Gospe,
kolikom si slatkoćom bila opijena,
kojom si vatrom ljubavi bila ispunjena
kad si primijetila u duši i krilu
prisutnost Veličanstva,
koje je od tvoga tijela uzelo za sebe tijelo
i od tvojih udova sebi oblikovalo udove
u kojima stanuje sva punina božanstva.

Sve je to, o djevice,
učinio za tebe,
kako bi ti pomnjivo pazila na onu Djevicu
koju si predložila za nasljedovanje
i Sinu Djevičinu
kojega si uzela za Zaručnika.

(*Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Cità Nuova Editrice, Roma 1996., 319.)

Gerhoh REICHERSBERGŠKI

(1093. - 1169.)

Rodom iz Pollinga (Bavarska), g. 1126. zaređen za svećenika. Ušao u samostan Regularnih kanonika sv. Augustina u Reichersbergu i ondje g. 1132. postao opat.

Blagoslovljen plod utrobe tvoje

U samim sinovima blagoslova
prisutna je ljaga onoga prokletstva,
koje ne može biti izbrisano
ako ne djelom
blagoslovljenoga ploda krila tvoga.

O, ženo blagoslovljena među ženama,
koje je plod satrio
glavu proklete zmije (usp. Post 3, 15),
jer si protiv njezine oholosti,
ti, o Djevice,
ostala ponizna
i uništila prokletstvo prve žene.

Zaista, zbog ploda
blagoslovljenoga utrobe tvoje
"bit će blagoslovljeni
svi narodi zemlje" (Post 28, 14),
kao što je bilo obećano Abrahamu.

(PL 194, 745; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Cità Nuova Editrice, Roma 1996., 338.)

Rikard od SV. VIKTORA

(†1173.)

Vjerojatno je rođen u Škotskoj. Ušao u Regularne kanonike sv. Augustina u Sv. Viktoru u Parizu i postao učenikom Huge od Sv. Viktora, a zatim učitelj. Propovjednik.

Sva si lijepa

”Sva si lijepa, prijateljice moja,
i nikakve ljage nema na tebi” (Pj 4, 7).
Braćo, tko je Onaj koji govori
i ona kojoj govori?
Govori prijatelj prijateljici,
zaručnik zaručnici,
bezgrešan čistoj,
neokaljan neporočnoj.
Bog duši i točno duši one
koje danas slavimo svetkovinu
i od koje primjerâ čistoće bivamo osvijetljeni.
”Sva si lijepa.”
Lijepa u svojoj nutrini,
lijepa u svojoj vanjštini.
Unutra u srcu i vani u tijelu.
Iznutra rumena, izvani sjajna,
uvijek dobro uređenja.
Rumena zbog djelatne ljubavi,
sjajna zbog čistoće,
dobro uređena zbog svoje poniznosti.
Zato si sva lijepa, prijateljice moja,
i nikakve ljage nema na tebi.

Sve je u tebi lijepo i nema ništa nečisto.
U svemu si zahvalna i ni u čemu neprijatna,
u svemu se sviđaš i ni u čemu nisi neprijatna.
Sva si lijepa.
Lijepa po naravi,
još ljepša po milosti;
najljepša si u slavi.

(IX, *Za blagdan Začeća,* PL 177, 918; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell’Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 352.)

Nerses SNORHALI

(1102. - 1173.)

Rodom iz Cilicije. Stariji brat, patrijarh Grgur III., brinuo se za njegovu naobrazbu i zaredio ga za biskupa, a kasnije ga naslijedio kao patrijarh. Glazbenik, skladatelj i pjesnik obogatio je armensko bogoslužje.

Zauzmi se za nas

Marijo, Djevice neoskvrnjena,
moli Zaručnika pravična,
neka se izmiri s dušom mojom opustošenom,
i iznova se iz ljubavi prema njoj združi,
iako je mnogo griješila.

Roditeljice Božja,
uzvišenija od kerubâ,
ti koja nosiš Riječ
koja svojom moću drži svemir:
zauzmi se kod Gospodina za naše spasenje.

Majko svetosti, viša od serafâ,
ti koja si, noseći ga u sebi,
učinila da iziđe
na svijet Svjetlo nevidljivo anđelima:
zauzmi se kod Gospodina za naše spasenje.

Stablo života,
koje darova plod besmrtnosti
koji od tebe proiziđe majci Evi,
oslobađajući je od smrtonosna bola poroda:
zauzmi se kod Gospodina za naše spasenje.

(*Testi mariani del primo millennio, IV. Padri e altri autori orientali,* Città Nuova Editrice, Roma1991., 606.)

Nikola CLAIRVAUXŠKI

(†1176.)

Rođen početkom XII. stoljeća. Prve škole učio u benediktinskoj opatiji Montieramey. Ulazi g. 1145. u samostan Clairvaux, gdje postaje učenik, prijatelj i tajnik sv. Bernarda.

Punoj milosrđa

O, Djevice Majko Božja,
koje se ljepoti dive i Sunce i Mjesec.
O, Gospe, priteci u pomoć onima
koji te bez prestanka zazivaju:
"Vrati se, vrati, Sulamko, vrati se,
vrati da te gledamo" (Pj 6, 12).
Ti blažena i najblagoslovljenija, vrati se,
posebno zbog svoje ljudske naravi.
Zašto si tako pobožanstvenjena,
nisi li možda zaboravila našu čovječnost?
Nipošto ne, o Gospe.
Ti znaš u kakvu si nas nezavidnu stanju
ostavila, gdje čame tvoji sluge i koliko griješe.
Tvome preobilnu milosrđu ne pristoji se
zaboraviti našu veliku bijedu;
jer ako te i slava od nas udaljuje,
narav te s nama združuje.
Ti se doista ne sjećaš samo pravde Božje
do te mjere da nemaš milosrđa,
niti si tako bešćutna da budeš ravnodušna
pred mukama našim.
Ti imaš našu narav, ne drugu, i pravedno je da
smo obilnije orošeni rosom tako velike sućuti.

Vrati se zbog svoje moći!
Velike stvari učini u tebi Svesilni (usp. Lk 1, 49)
i dana ti je sva vlast i na nebu i na zemlji (usp.
Mt 28, 18).
Što će ti biti zanijekano ako ti nije zanijekano da
si istrgnula samoga Teofila iz ždrijela propasti?
Ti si nanovo podigla iz blata otpada i bijede
onu nesretnu dušu koja je nijekala, u svome potpisanu ugovoru, sve ono što je u tebi učinjeno.

Tebi ništa nije nemoguće, ako ti je bilo moguće
podignuti razočarane u nadu blaženstva.

Kako bi se zaista mogla svemogućnost oduprijeti
tvojoj moći, ako je tijelo Svemogućega nastalo iz
tvoga? Ti se, doista, približavaš onomu pozlaćenu
oltaru ljudskog pomirenja, ne samo moleći nego
također i zapovijedajući; kao Gospođa i ne kao
sluškinja. Neka te potakne narav, neka te
opomene moć; jer koliko si moćnija, toliko trebaš
biti milosrdnija. Nasuprot tome, ne htjeti osvetiti
uvrede kad bi to bilo moguće učiniti, znači odreći
se moći zbog slave.

Vrati se iz ljubavi!
Znam, o Gospe, da si sama dobrohotnost i da
nas ljubiš nepobjedivom ljubavlju, jer nas je u
tebi i po tebi ljubio najvećom ljubavlju Sin tvoj i
tvoj Bog. Tko zna koliko puta ohlađuješ srdžbu
Sučevu kad krepost pravde izlazi iz nazočnosti
božanstva?

Vrati se zbog jedinstvenosti!
U tvojim rukama stoje riznice milosrđa Gospodinova; i ti sama bila si izabrana da postigneš
tolike milosti. Neka se nikad ne dogodi da tvoja
ruka prestane tražiti prigode za
spašavanje bijednih i izlijevanje tvoga milosrđa.
Tvoja se slava ne umanjuje, naprotiv raste,
kad su pokornici uslišani i biva im oprošteno
i kad pravedni budu proslavljeni.

Vrati se, dakle, Sulamko, tj. prezirana,
koje je duša bila mačem probodena (usp. 2, 35),
koja si bila prozvana ženom tesarevom.
A zašto? Da te možemo vidjeti.
Najveća je slava vidjeti tebe, poslije Boga,
ujediniti se s tobom,
i ostati u zaklonu tvoje zaštite.

(PL 144, 740; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 363-364.)

Sv. Hildegarda BINGENSKA

(1098. - 1179.)

Benediktinka, utemeljiteljica samostana, opatica i mističarka. Od djetinjstva ima dar viđenja. U 42. godini počinje pisati vizionarska djela koja potvrđuje papa Eugen III. Savjetnica knezova, biskupa...

Simfonija za svetu Mariju

O, presjajni nakite
i vedra ljepoto sunca,
k tebi je bio upućen onaj izvor
izbio iz srca Očeva,
koji je jedina njegova Riječ
i po kojoj je stvorio prvu tvar svijeta
koju je Eva poremetila.
Po tebi je Otac učinio
od te Riječi čovjeka,
i stoga si ti ona jedina svijetla tvar
po kojoj je ista Riječ
raširila sve kreposti,
kao što je iz prve tvari
stvorila sva stvorenja.

O, ti, ljupka mladice pokrivena lišćem,
izišla iz plemena Jišajeva (usp. Iz 11, 1).
Koje veliko čudo
da je božanstvo pogledalo na prelijepu kći,
kao sokol što upire svoje oko u sunce,
kad Otac svevišnji pazi na sjaj Djevičin,
u kojoj je htio da se utjelovi Riječ.

Uistinu,
u skladu s tajanstvenim otajstvom Božjim,
nakon što je duša Djevičina bila osvijetljena,
jedan blistav cvijet
iziđe iz same Djevice.

(*Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 373.)

Zora spasenja

Kako je velika snaga
koju je Bog stavio u čovjekov bok!
Iz njega je Bog stvorio prvu ženu.
Nju je učinio ogledalom svih svojih ukrasa
i krunom svih stvorenja.
Stoga pjevaju nebeska glazbala
i sva ti zemlja kliče, hvale dostojna Marijo!
Jer Bog te je tako žarko ljubio.
O, ti, jutarnje rumenilo zore,
iz tvoga je krila izišlo novo sunce
koje je opralo svu Evinu krivnju.
Ona je donijela veći blagoslov,
negoli je mogao naškoditi Evin grijeh.

Marijo, ti si nabujala Božjom Riječju!
Stoga je ulaskom Duha Svetoga u tebe
procvalo tvoje krilo.
On je ušao u te poput daha
i iz tebe uklonio sve što je unijela Eva,
kad je grijehom okaljana,
po volji zavodnikovoj, izgubila nevinost.

Kad je Sin Božji procvjetao u tvom krilu, kad ga je Bog uzvisio iznad naravi tijela - tu je narav utemeljila Eva - tada si ti, po božanskom naumu, u sebi čudesno utjelovila neokaljano tijelo. O, Marijo!...

Neka sluša zemlja, neka se tresu njezini temelji, jer je sve stvorenje u radosti primilo prvi početak ove Djevice! Tako da se nebo zažarilo kao jutarnje rumenilo zore, kad je božanska moć zablistala u svojoj svjetlosnoj snazi. Sunce istine udahnulo je u ovu Djevicu svu svetost duše.

Zazeleni se, mladice! Kao što dolazi jutarnje rumenilo zore, tako i ti stojiš tu u svojoj uzvišenosti. Raduj se sada i kliči! Budi milosrdna svojoj slaboj braći. Oslobodi nas od zlih sklonosti! Pruži svoju ruku da nas spasiš.

Gvaltier od SV. VIKTORA

(†poslije 1180.)

Pristupa regularnim kanonicima Sv. Viktora prije 1155. godine. Viceprior opatije, od g. 1173. prior. Teško je prihvaćao neke teološke poteze i pravce iz filozofije.

Divote o Mariji

I mi uistinu možemo o njoj reći:
"Divote se govore o tebi" (Ps 86, 3),
o Djevice Majko Božja.
Ne iznenađuje da su divote rečene o Divnoj.
I ne samo da su o njoj divote rečene,
nego se i sada svakog dana divote govore
i bez prestanka će se govoriti sve do kraja svijeta.
Krist uistinu, njezin Sin, "bio je jučer,
isti je danas i bit će uvijeke" (Heb 13, 8).

Prema tome, onaj koji je poučavao pređe
i prosvijetlio ih
da reknu divote o njegovoj Roditeljici,
poučava i nas danas da ne prešućujemo divote
koje se odnose na Majku njegovu.
Prosvijetlit će zatim i one
koji će doći do kraja svijeta
da skladaju nove hvale i slave Djevici.

Mogao bih i ja štogod dodati njezinim hvalama,
ali ostavljam to savršenim pobožnicima.
Za mene je korisno
ako barem mogu prizvati u sjećanje
ono što je o njoj rečeno
i ponoviti to na javi
kako bih pobudio vašu pobožnost.

(X. *Uznesenje*, 3; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 377.)

Luka MONT-CORNILLONŠKI

(†oko 1182.)

Redovnik premonstrat, prvi opat samostana u Mont-Cornillonu dok nije inkorporiran u Premonstrantski red malo prije 1140. godine.

Uzvišenija od anđeoskih korâ

Znam dobro, o Gospe moja, i to ponavljam:
kad bi i čitavo moje biće moglo govoriti,
ne bi našlo nijednu
ni na nebu ni na zemlji sličnu tebi.
Na nebu nema nijedne slične tebi jer,
ako si od Boga došla,
On je viši od tebe i utoliko tebi nije sličan.
Ako naš jezik hoće tvrditi
nešto u vezi sa svetima,
s anđelima ili bilo kojim drugim stvorenjem,
jasno je da tvoje dostojanstvo
nadvisuje u uzoritosti sva stvorenja,
kao što je napisano:
"Uzdignuta si u kraljevstvu nebeskom
iznad korova anđelâ."

Zato te molim,
o moja Gospe
više negoli tisuće puta presvijetla,
pomozi svojim molitvama
i svojim zaslugama sve svoje službitelje
koji te dragovoljno časte,
služe ti pobožno
i pripovijedaju o tebi dostojno i istinito.
Podrži ih, brani ih od svakoga grijeha,
sačuvaj ih
i vodi besmrtnim radostima svoga Sina.

(PL 203, 519; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 380-381.)

Filip HARVENGŠKI

(†1183.)

Rođen početkom XII. st. u Harvengu (Belgija). Premonstrat i jedan od prvih učenika sv. Norberta. Nakon studija u Parizu, g. 1130. osniva samostan Bonne-Espérance.

Primi mali dar

Molim te, o sveta Djevice,
sada kad si kod svoga Sina na nebesima,
ne prestani se brinuti i voditi skrb
o onome koji je tvoja svojina.
Ja sam tvoj, ako ne po svojim zaslugama
onda barem po malo raspoloživijoj ljubavi.
Tvoj sam da ti služim, iako još ne znam
jesam li dostojan prezira ili ljubavi.
Tvoj sam i želim ti ugoditi štovanjem i hvalom,
a ti mi i u tom pogledu
pomozi da budem dosljedan.

Ti, dakle, o sveta Djevice,
primi neznatan dar iz mojih ruku.
Ne radi se ni o zlatu, ni o srebru
niti o dragom kamenju koji odgovaraju
darovima koji se uručuju kraljevima,
nego o nedostojnoj žrtvi ljevanici
satkanoj od riječî, nespretno izgovorenih;
dar da tako kažem zaista skroman,
ali pun mara i truda.
Da se u njemu uvježbam,
učinio sam kao da sam svratio
u naporno vježbalište.
Pogođen sam mnogim neprilikama.
Susrećući opake,
bilo je kao da sam smrtno pogođen u čelo.
I mnogo puta, uslijed teških pritisaka,
prekinuo sam započeti rad,
a da ga nisam u potpunosti ostavio,
nanovo pozvan
i potpomognut tvojim zahvalnim spomenom.

Iako pod teškim udarcima iskušenjâ,
s tvojom pomoću nisam malaksao,
nego sam dišući
na neki način priveo kraju djelo
započeto u tvoje ime.
Prihvati što ti sada darivam,
prihvati milosrdno mene
koji ti prikazujem ovaj dar i popravi me.
Jednom opravdana,
ljubi me i preporuči svome ljubljenom Sinu.
Znam, doista,
ako me preporuči tvoja dobrohotnost,
ako me ugrize zmija otrovnica ili neotrovnica,
neće mi naškoditi svojim ugrizom.
Što se tiče jezikâ klevetnikâ,
Sin tvoj ili će ih svesti na neki uglađen šum,
ili će promijeniti njihove otrovne strijele
u protuotrov spasonosni.
Tako se ne treba čuditi ako se nadam da ću,
tvojim posredovanjem
i tvojom milošću,
biti oslobođen od svih onih koji mi škode,
da ću skupiti još boljih darova;
i nakon što ih nakupim,
dopusti mi iskazati zahvalnost Sinu...

(PL 489-490; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 393-394.)

Petar CELLŠKI

(†1183.)

Rođen oko g. 1115. u Francuskoj. Benediktinac, od g. 1145. opat samostana Moutier-la-Cellea, a g. 1162. Saint-Remyja u Reimsu. Od g. 1181. biskup Chartresa.

Marijina zaštita

Nakon Božjega imena uzvisivana u sve vijeke,
dolazi ime Marijino,
koje je u zboru anđelâ uvijek hvaljeno
i po kojega su zazivanju
neprestano spremne pomoći nebeske vojske.
Kad se čuje to ime,
neprijatelji se raspršuju,
nastupaju povoljna vremena,
pakao se straši,
psovači su uništeni,
beznadni bivaju pomireni;
nijednomu neće biti teško
ponovno naći milost
ako Marija pođe u susret
njegovim željama.

Kad povjerim snu svoje udove,
Marija neka počiva na mojim usnama
i u mome srcu;
kad se probudim,
neka Marija otvori moje usne;
kad ispustim posljednji dah,
neka bude nazočna Marija;
kad se predstavim za sud,
priteci svojom zaštitom, o sveta Marijo.
Sud neće biti opasan za onoga
komu Marija daruje svoju naklonost.
O, naša Gospe, od tebe očekujem mnogo više
i bolje stvari negoli sam mogu tražiti.

(Iz *Govora 69 o Uznesenju,* PL 202, 857; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 397.)

Ćiril TURKOVSKI

(†1183.)

Rođen oko g. 1130. u imućnoj obitelji u gradu Turkovu. Uzorna monaškog života, bi zaređen za biskupa Turova. Pisao homilije, molitve i asketske nagovore.

Majci Milosrđa

Milostivoga Kralja milostiva Majko!
Pogledaj milostivo na svoga slugu
i pruži prema meni ruku pomoćnicu,
da me grešna oslobodiš od pogubnih strasti.
Suznih očiju upravljam tebi,
ljubiteljice vjernika, svoju prošnju;
pripazi na mene i spasi me!
Ne usuđujem se podignuti oči
jer sam uronio u grijehe.

Milosrdna Gospe, Majko Božja,
koja si rodila
Onoga koji uskrsava mrtve!
Učini da ustanem od smrti zla,
jer je u tvojim rukama svako spasenje.
Oslobodi me od zasjede zala,
pruži mi štit svoje moći;
strijele su me neprijatelja pogodile,
učini da postignem oproštenje svojih grijeha.
Utječem se tvome milosrđu,
podigni mene bijednika
kojega su strasti nadvladale,
jer ležim kao da sam mrtav.
Prezirao sam milostive riječi tvoga Sina,
koji siđe na svijet.

O, milostiva,
nek obilje tvoje milosti
ne bude nadjačano
mnoštvom mojih prijestupa!
Zahvatila me je duboka noć strastî,
ali me ti prosvijetli svojim svjetlom:
udalji me od strasti, Djevice,
i približi me svome Sinu.

O, slavna,
nemam drugog pouzdanja
osim u tebe,
jedina nado!

Voda je navalila na moju dušu
i natopila me zlim mislima.
Žalosno promatram svoju bijedu i,
pozdravljajući te pun ufanja,
obraćam se tebi, sva čista,
da budeš moja zaštitnica i moje očišćenje.

Utječem se tebi, Majko Božja,
ja prosjak i bijednik,
spasi me snagom svoga milosrđa.
Ponizi ohologa neprijatelja
koji me stalno želi progutati.
Prosvijetli oči moga razuma da ti,
potpuno svjestan, mogu uskliknuti:
"Raduj se!

Pozdravljam te glasom Gabrijelovim,
obnovi svoju radost nada mnom.
Ja, kličući, slavim tebe,
pomoćnice, Majko Božja,
utvrdo nerazoriva,
milostiva zaštitnice pred Bogom.
Primi moje molitve
i prikaži ih Onome
kojemu dolikuje klanjanje,
Ocu, Sinu i Duhu Svetomu,
sada i vazda i u vijeke vjekova.
Amen."

(*Molitva utorkom nakon Večernje* u: *Tvorenija svjatago otca našego Kyrilla episkopa Turovsago,* Turov 1880., 164-165; usp. *Testi mariani del secondo millennio - Autori dell'area russa secoli XI-XX,* 41-42.)

Egbert SCHÖNAUŠKI

(†1184.)

Rođen oko g. 1120. kraj Kölna. Učio je u Parizu, a čini se da je zaređen za svećenika po savjetu pape Hadrijana II. Povlači se g. 1155. u benediktinski samostan u Schönau.

Prijestolje mudrosti

Ne treba se čuditi, o Gospe,
ako je svetište tvoga srca
natopljeno obiljem ulja milosrđa,
od trenutka kad je ono
neprocjenjivo remek-djelo milosrđa,
koje je Bog predodredio prije vjekova
u vidu našega otkupljenja,
bilo satkano unutar tebe od Tvorca svemira.

Međutim, kad se najvećoj milosti
svidjelo nastaniti među nama,
nakon što je dugo vremena ostala daleko,
ti si bila dostojna da budeš izabrana
kao prvo boravište Kralja kraljeva
i Gospodina gospodarâ
kada sa svoga kraljevskog prijestolja
dođe među sinove ljudske
i u tvoju djevičansku dvoranu.

Uistinu se svidjelo Bogu stanovati u tebi
kad je, iz same tvari tvoga neporočna tijela,
s neizrecivom građevinom
"mudrost Božja sebi sagradila kuću" (Izr 9, 1),
kao da je bila napravljena od cedra libanskog.
Ojačao ju je sa sedam srebrnih stupova
i u nju postavio zlatno uzglavlje.
Oni su sedam duhova Božjih,
a ti si jedina u kojoj jedino On nađe onaj odmor
koji traži u svim stvarima (usp. Sir 24, 11)
i u svoju utrobu pretoči bez mjere
sva svoja blaga.

(PL 95, 1515-1516; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 403.)

Svrni svoje oči

Svako stvorenje
neka veliča Majku Stvoriteljevu;
nebo i zemlja
i sva njihova punina
nek se priginju njezinu slavnom veličanstvu.
Sinovi neka uzvisuju majku u Crkvi,
i oni koji su otkupljeni od Gospodina
neka joj reknu:
O, Kraljice svijeta,
k tebi uzdižemo um i oči zajedno
i ponizno se prostiremo
pred slavom tvoga veličanstva;
priginjemo glavu i upravljamo tebi,
u nebu,
molitve pune uzdaha.
A ti, s nebeske visine,
svojim moliteljima,
u suznoj dolini ovoga svijeta,
ne odbij obratiti svoje blažene oči,
kojima uvijek promatraš
željenu neshvatljivu slavu vječnoga svjetla.

(Pl 95, 1514-1515; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Cità Nuova Editrice, Roma 1996., 402.)

Henrik CASTROMARSIAŠKI

(†1189.)

Rođen u dvorcu Marcy, nedaleko od opatije Cluny. Stupa g. 1156. u cistercite u Clairvauxu, a g. 1176. postaje opat. Sudjelovao na Lateranskom saboru, postao biskup i kardinal.

Vrata Kristu

Ti si bila vrata Spasitelju svijeta
kad je ušao u svijet,
ti si bila vrata za pastire
koji su htjeli k njemu ući.
Po tebi su magi ušli k njemu s darovima,
nakon što ih je zvijezda vodila
i pokazala im vrata.
Još i danas svi vjernici,
koji se po tebi hoće njemu približiti,
hvale se da tebe imaju za vrata,
posrednicu i učiteljicu.

Ti vodiš vjeri, nudeći svjedočanstvo vjere;
ti si posrednica
koja potiče Sina da oprosti grijehe vjernika;
ti si učiteljica u traženju milosti,
pokazujući svima
primjere svoga života i svoje stege.

Udostoj se i meni biti vrata prema Sinu svome.
Pokaži mi, već sada,
otajstva svoga Utjelovljenja
i svoga hodočasničkog grada,
te napokon, kad se približim gradu
koji vlada i slavi pobjedno slavlje na nebu,
pokazujući mi, nakon Leinih uvenulih očiju,
ne ljepotu Rahelinu
nego tvoju i onu Sina tvoga,
bez ogledala i sjene (usp. 1 Kor 13, 12),
otkrivena lica (usp. 2 Kor 3, 18).

(PL 204, 338; *Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Cità Nuova Editrice, Roma 1996., 420-421.)

Adam od SV. VIKTORA

(†oko 1192.)

Regularni kanonik o kojega je životu malo što poznato, jedan je od važnijih auktora liturgijske himnologije. Sastavio nekoliko marijanskih posljednica.

Na blagdan Uznesenja

Zdravo, Djevice jedinstvena,
Majko našeg spasenja;
ti si nazvana Zvijezdom mora,
zvijezdom koja ne zalazi;
ne dopusti da doživimo
brodolom na moru ovoga života,
nego uvijek moli za nas svoga Spasitelja.

More bjesni, vjetrovi cijuču,
valovi se nemirni kovitlaju, lađa plovi,
a nebrojene joj se smetnje suprotstavljaju!
S jedne strane sirene užitka,
zmaj, gusari sa psima;
sve te stvari prijete smrću putnicima
koje gotovo očajavaju.

Nakon ponorâ,
val razjaren gura barku prema nebu;
ljulja se jarbol, sagiblje se jedro,
prekida se mornarev trud.
Usred svih tih zala naš se čovjek ruši;
ali ti, o majko duhovna,
spasi nas dok nestajemo...

O, Marijo, zbog prevelikih tvojih zasluga,
ti si jedina uzdignuta iznad anđeoskih korâ.
Sretan dan, ovaj današnji,
u kojemu uzlaziš u najuzvišenije prostore!
Majčinskom sućuti,
pogledaj na nas koji smo u ponoru.

O sveti korijene, o korijene živi;
o cvijete, lozo i maslino,

koja plodove dosnosi bez pomoći
bilo kakve navrnute snage.
O svjetiljko za sunce, sjaju stožera,
koji sjajem svojim nadvisuješ sunce,
povjeri nas Sinu svome,
da nas ne sudi prestrogo.

Pred licem vrhovnoga Kralja
sjeti se svoga malenoga stada
koje se uzda u oproštenje,
iako je prekršilo povjereni mu zakon.
Sudac blag i dobrohotan,
sudac dostojan trajne hvale,
koji se učinio žrtvom Križa,
pribavio je grešnicima zalog nade.

(*Na blagdan Uznesenja, Testi mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XI-XII, III,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 432.)

Narses LAMPRONSKI

(†1198.)

S 24 godine izabran za nadbiskupa u Tarzu u Ciliciji, veliki armenski teolog. Zauzimao se za ujedinjenje Armenske Crkve s Rimskom.

Radost nebeske Crkve

Danas je Marija okružena serafima koji kliču:
"Ti si blagoslovljena,
blagoslovljena si među svim ženama!"

Danas se Gabrijel sa svojom vojskom stavlja u službu bl. Djevice i nosi je u nebeske krajeve, govoreći: "Raduj se, u ovom mjestu odmora koje ti je pripravljeno, u slavi tvoga jedinoga Sina!"

Danas kerubi, vraćaju svoje vatrene mačeve u korice i oslobađaju prolaz Svojsvetoj da joj dopuste da se približi Stablu Života.

Danas Adam, prvi čovjek, razmatrajući veliku ljepotu one koja mu je kćerka, kliče: "Evo Majke svih živih!"

Danas Eva, naša pramajka, zagrli kći, onu koja je bila oslobođena porođajnih bolova.

Danas je Abraham i Sara dolaze poljubiti,
jer su u njoj bili blagoslovljeni
svi naraštaji njihova roda.

Danas se David obraća Mariji pjevajući:
"O Kraljice, ti ćeš sjediti s desne Kraljeve
sva urešena i zlatom odjevena!"

Danas Izaija kliče jakim glasom:
"Ti si Cvijet izbio iz panja Jišajeva,
Djevica koja je na svjetlo donijela Emanuela!"

Danas Ezekijel, sjećajući se ulaska u nebo,
ne može a da zadivljen ne usklikne:
"Evo Vrata na koja je ušao Gospodin Bog
Izraelov, da se objavi zemlji!"

Danas Ivan Krstitelj, izlazeći pred svoju Rodicu, kliče jakim glasom pjesmu svoje majke:

"Blagoslovljena ti među svim ženama i blagoslovljen Plod utrobe tvoje, Majko Gospodina moga, koja dolaziš razveseliti nebo!"

Danas zbor dvanaestorice apostola, ujedinjenih oko tijela koje je nosilo Boga, jenodušno pjeva: "Ustani, Gospodine, uđi u mjesto svoga počinka, ti i ova Lađa prečista tvoga svetog božanstva!"

Danas se Crkva Kristova, raširena po svem svijetu, okuplja na slavlje ovoga velikoga dana, i na različitim jezicima Majka Božja blagoslovljena je među svim ženama.

Danas građani nebeski i zemaljski, ujedinjeni u jedinstven zbor, blagoslivlju Majku Božju.

Danas se ujedinimo i mi, u zbor u kojemu odsjeva radost, slaviti uznesenje Djevice Kraljice i Posrednice našega spasenja.

Danas, na ovaj svečan dan, približimo se presvetoj Bogorodici pjevajući joj hvale.

O, Majko Božja, Marijo, predraga spremna prihvatiti sve one koji se uzdaju u te! Diko djevicâ, slavo Anđela, ti si sama sposobna zauzimati se za našu zemlju!

Riznice svih dobara, vrelo milosrđa za sve one koji se prostiru pred tvoje noge, od tebe očekujemo milost i tražimo je prostrti pred tobom.

Djevice sveta,
koja si se danas nastanila u slavi Trojstva,
moli mir za Crkvu i spasenje za naše duše.

Kraljice, ti koja imaš slobodan pristup
prijestolju svoga Sina, zagovaraj
za njegovo stado, otkupljeno njegovom Krvlju.

Prostrta pred tobom, Crkva te moli i tebi se utječe: Udostoj se isprositi od svoga Sina mir za sve, da bismo te mogli slaviti jednim glasom i jednim srcem.

(Usp. *Madre di Dio*, 8/1968., 8; *Testi mariani del primo millennio, IV. Padri e altri autori orientali*, Città Nuova Editrice, Roma 1991., 609-611.)

NAJSTARIJA HRVATSKA MOLITVA GOSPI

(XII. st.)

Na prvoj stranici sakramentara, poznatoga kao Kijevski listići (X. st.), *ispisana je u XII. st. pomlađenim starohrvatskim jezikom i pismom najstarija nama poznata molitva bl. Djevici Mariji na hrvatskom jeziku.*

Štiti, Gospodine

Zaštiti Gospodi rabi svoje
mirnimi zapovidmi,
i upravjućes v zastuplenie blaženei Marii,
i ot vseh supostat naših stvori ny bez pečali.
Gospoda radi našego...

Na današnjem hrvatskom ta bi molitva glasila ovako:

Štiti, Gospodine,
sluge svoje miroljubivim odredbama
i nas koji se pouzdajemo
u zagovor blažene Marije,
učini sigurnim pred svim našim neprijateljima.
Po Gospodinu našemu...

(Usp. A. Katalinić, *Tragom prvih hrvatskih marijanskih tekstova* u: *Zbornik "Ancilla Domini - Službenica Gospodnja" u čast fra Pavla Melade,* Kačić-HMI, Split 2000.-2001., 512-513; *Bogorodica u hrvatskom narodu,* KS, Zagreb 1978., 170.)

Adam ŠKOTSKI

(†oko 1212.)

Premonstrat u Drybourghu, g. 1184. imenovan opatom koadjutorom, zatim neko vrijeme u Premontréu. Ulazi oko g. 1188. u samostan u Withamu gdje sveto i umire.

Marijo, sveti hrame

Djevica Marija drugi je hram
i svatko će pametan tvrditi
da je dobro ostati uza nj.
Ona je naša Gospa i naša odvjetnica,
naša slast i naš život,
naša nada i naša posrednica.
Ona je Majka Božja,
Kraljica anđelâ,
ljubiteljica smrtnikâ,
pobjediteljica demonâ,
utočište grešnika,
utjeha malenih,
pomoć bolesnih,
snaga nemoćnih,
jakost pravednih,
ona koja ponovno diže pale,
spašava grešnike, radost je blaženih.

Ona je svetohranište Oca,
ložnica Sina,
sjenica Duha Svetoga,
odmorište Trojstva,
nebesko boravište,
prebivalište Utjelovljene Riječi,
hram Božji.
Ne čudi da ovdje nedostaje riječi,
prije nego uspijemo
u potpunosti izložiti njezine povlastice,
tolika je punina milosti koja se od nje prelijeva.

Predragi, častimo taj hram,
radujmo se i kličimo, dajmo mu slavu,
molimo u njemu i iz njega

izvlačimo motive nade.
I dok ga hvalimo,
molimo i hranimo povjerenje;
ne udaljujmo se od njega.
Kristovo čovještvo potpuno je svet hram
i Svetište nad svetištima,
jer "u njemu prebiva tjelesno
sva punina božanstva" (Kol 2, 9).
Svet je također i hram o kojemu govorimo,
tj. blažena i slavna Majka njegova,
u kojoj je on boravio devet mjeseci
nakon što je bio začet po Duhu Svetomu.

O, preslavni
i prelijepi hrame Boga Jedinorođenca!
Otvori nam vrata svoga milosrđa
i svoje milosti,
dopusti nam ući,
primi naše molitve.
U tebi, kličemo Bogu svojim glasom,
i naši uzdasi,
dospjeli pred lice tvoje,
neka uđu u njegovo uho.
Braćo, ne udaljujte se od ovoga hrama,
izlijte u nj svoje molitve
i u njemu izložite svoju nevolju.
Ona je doista Majka Kristova
i Bog će uslišati molitve
koje mu upućujemo preko nje.
Onaj koji,
"rođen za nas, pristade biti njezin",
prihvatit će molitvu vašu
upravljenu mu preko nje.

(Iz *Govora 40*, PL 198, 367-368; *Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV, Città Nuova Editrice*, Roma 1996., 42-43.)

Papa INOCENT III.

(1161. - 1216.)

Rodom iz Anagnija. Uči u Rimu, nastavlja bogoslovlje u Parizu i pravo u Bologni. Po povratku u Rim imenovan kardinalom, a g. 1198. izabran za papu.

Himan Kristu i bl. Djevici

Zdravo, Marijo, nado svijeta!
Zdravo, blaga, zdravo, mila!
Zdravo, o puna ljubavi.

Djevice slatka i ozbiljna,
sveta Majko Isusa Krista,
ti si sama bila izabrana
da budeš majka bez muža,
da začneš na čudesan način.

O, kraljice anđelâ,
tješiteljice grešnika,
utješi me u plaču,
jer već sam upao u grijeh;
brani mene grešnika.

A da ti ne udijeliš svoje poštovanje
nepoznatoj i zloj osobi,
molim te, o Kraljice neba,
preporuči me Kristu, svome Sinu,
čije se srdžbe bojim
i čiji me bijes plaši.
Uistinu sagriješio sam protiv Njega samoga.

O, Djevice Marijo, budi mi bliza,
ti koja si puna svake milosti.
Budi čuvarica moga srca,
označi me strahom Božjim,
pribavi spasenje mome životu.
Daj mi pristojnost krepostî,
pomozi mi izbjegavati grijeh
i ljubiti ono što je pravedno.

O, slasti djevičanska,
među kćerima rođenim od žene

nikad ne bî niti postoji tebi slična.
Stvoritelj svega izabra te za Majku.
On koji je oslobodio od grijeha grešnicu Mariju,
tvojim zagovorom nek očisti i mene
od svih grijeha, da me ne proguta pakao.

Hajde, o ružo bez trnja i lijeku grijehâ,
zagovaraj za me kod Boga,
da me spasi od nagle oluje ovoga svijeta
tako nečista;
koje me bijesni valovi potresaju
sa svih strana i stiskaju u okove grijeha.

O, Kriste, Sine nebeskog Oca,
za ljubav Majke tvoje,
koje te je utroba nosila
i koja te je hranila slatkim mlijekom,
ja te pokorno molim po njoj;
jer si ti dvostruko spasenje:
ti daješ život svijetu i spašavaš duše...

(PL 217, 917-919; *Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV, Città Nuova Editrice*, Roma 1996., 101-102.)

Neofit REKLUZ

(†oko 1220.)

Rodom s Cipra, pravoslavni monah, od g. 1170. svećenik. Živio kao pustinjak zazidan ("rekluz") u brdu kraj Pafosa. Pridružili mu se i drugi, napisao im samostansko pravilo.

Zdravo, Majko prečista

Zdravo, prečista Majko Sina vječnoga Oca, najsvetija mudrosti Duha Svetoga!
Zdravo, prijestolje Kralja slave, koje ne smiju gledati kerubi!
Zdravo, ti koja si viša od nebeskih stvorova, jer si svojim krilom zagrlila onoga koga oni ne mogu obuhvatiti, i nosila si onoga, koga oni ne smiju gledati!
Zdravo, ti koja si prvo nebo na kojem je zasjalo svjetlo što ne zalazi!
Zdravo temelju, na kojem je nastalo Sunce pravednosti!
Zdravo, nezalazeće sunce koje je osvijetlilo krajeve zemlje!
Zdravo, najsjajniji mjeseče, kojega je svjetlo rastjeralo tamu nevjere, a donijelo svjetlost vjere!
Zdravo, zrako zvjezdanoga svjetla!
Zdravo, ti po kojoj se otvaraju vrata neba, a ruše vrata pakla i njihovi lokoti!
Zdravo, ti koja si nebeska visina, što nas uznosi na visine!
Zdravo, kišni oblače, koji rosiš široka polja!
Zdravo, najčišći vjetre, koji oživljavaš vjernike!
Zdravo, posudo Božjega saveza s vjernicima!
Zdravo, nedostupna vrata, kroz koja je prošao Anđeo velikoga savjeta i pazio da ostanu zatvorena!
Zdravo, ljestve nebeske, po kojima je na zemlju sišao onaj, koji je iznad nebesa!
Zdravo ti, koja si poništila prokletstvo praoca Adama i pramajke Eve!

(Usp. N. Rekluz, *Zdravo, Majko prečista* u: *Marija*, 3/1999., str. 85.)

Adam iz PERSEIGNEA

(†1221.)

Regularni kanonik ulazi u benediktinski samostan u Marmoutier i prihvaća cistercitski život. Neko vrijeme učitelj novaka, a od g. 1188. opat samostana u Perseigneu.

Marijo, naša posrednice

Tvoje milosrđe toliko je kolika je tvoja moć.
Milosrdna si u razumijevanju za bijedne
i moćna u postizanju onoga što tražiš.
Kako da nemaš sućuti za bijednu djecu,
Majko milosrđa?
Kako da im ne mogneš uputiti pomoć,
ako si Majka same Svemoći?
Bez sumnje ti postižeš
od Svemoćnoga ono što hoćeš,
s istom lakoćom kojom se naša bijeda
obznanjuje utrobi tvoje sućuti.
Zahvaljujući tebi,
koliko pouzdanja možemo imati u Boga!

Ti ne možeš ne osjetiti
samilost za naše trpljenje,
od trenutka kada, kao Majka milosrđa,
ne možeš mrziti djecu.
Zato ne možeš njima ne postignuti spasenje,
ako ga tražiš,
jer upravo se za to i ne za drugo
Sin svevišnjega Oca milosrđâ htio roditi od tebe.

Ti si Majka prognanika i Majka Kralja,
Majka okrivljenoga i Majka Sučeva,
Majka Božja i Majka Čovjekova.
Tvojim posredstvom
okrivljeni je postao Sučev brat;
tvojim posredstvom baština Kraljeva
i ona prognanikova postale su jedna.
Budući da si Majka obojice,
obojica su ti sinovi i, zahvaljujući tebi,
Jedinorođenac postaje brat posinjenomu.

Koji bi strah morao onda imati okrivljeni,
ako su na sudu brat i sudac ista osoba;
ako je sudac takav
da među njegove osobine treba ubrojiti
upravo onu da je uvijek milosrdan i milostiv
te da se smiluje;
da više voli milosrđe negoli osudu?
Bi li se morao bojati da će se izgubiti onaj
koji ima kao svetu majku
i veoma moćnu odvjetnicu Majku premilosrdnu
jednoga premoćnoga brata i suca?
Ti, Majko milosrđa,
zar nećeš moliti Sina u korist sinovu,
Jedinorođenca u korist posinjenoga,
Gospodara u korist sluge,
Suca u korist grešnika,
Stvoritelja za stvorenje,
Otkupitelja za otkupljenoga?
Zagovarat ćeš,
jer je Onaj koji je postavio Sina tvoga
kao "posrednika između Boga i ljudi" (1 Tim 2, 5),
postavio i tebe
kao posrednicu između grešnika i Suca.

(PL 211, 703; *Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV, Città Nuova Editrice,* Roma 1996., 103-104.)

Sv. Franjo ASIŠKI

(1182. - 1226.)

Rodom iz Asiza. Prigrlio siromaštvo i evanđeoski život. Osnovao Red franjevaca, Red klarisa i Franjevačku svjetovnu zajednicu. Prvi propovijedao među nevjernicima.

Nema tebi slične

Sveta Djevice Marijo,
nema tebi slične
na svijetu među ženama rođene,
kćeri i službenice svevišnjega Kralja,
majko presvetoga Gospodina našega
Isusa Krista,
zaručnice Duha Svetoga:
moli za nas sa svetim Mihovilom arkanđelom
i svim nebeskim silama
i sa svima svetima
kod svoga svetoga ljubljenoga Sina,
Gospodina i Učitelja.

(Usp. *Spisi svetog Franje,* Sarajevo 1974., 66; *Spisi sv. Franje i sv. Klare Asišana,* III. izd., Split 2001., 96.)

Pozdrav blaženoj Djevici

Zdravo, sveta Gospođo,
presveta Kraljice,
Bogorodice Marijo,
koja si Djevica Crkvom postala!

Tebe je izabrao presveti Otac nebeski.
On te je posvetio
zajedno sa svojim presvetim Sinom ljubljenim
i Duhom Svetim Tješiteljem.

U tebi je bila i jest
sva punina milosti i svako dobro!

Zdravo, palačo njegova!

Zdravo, prebivalište njegovo!

Zdravo, kućo njegova!

Zdravo, ruho njegovo!

Zdravo, službenice njegova!

Zdravo, majko njegova
i sve svete kreposti,
koje se po milosti
i rasvjetljenju Duha Svetoga
razlijevate u srca vjernika,
da ih preobrazite,
da Bogu od nevjernika napravite vjernike.

(Usp. *Spisi svetog Franje,* Sarajevo 1974., 63; *Spisi sv. Franje i sv. Klare Asižana,* III. izd., Split 2001., 145-146.)

Stjepan LANGTON

(†1228.)

Rođen oko g. 1150. vjerojatno u Langtonu, u Lincolnshireu (Engleska), učio u Parizu i predavao na tamošnjem sveučilištu. Postaje g. 1206. kardinal i odlazi u Rim. Imenovan canterburyjskim nadbiskupom.

Psaltir bl. Djevice Marije

1. Zdravo, Djevice djevicâ, Majko bez para,
koja si bila dostojna
biti oplođena bez muškog sjemena,
pomozi nam razmatrati
neprestano zakon Gospodnji
i postignuti blaženstvo u kraljevstvu slave.

2. Zdravo! Tvoja je utroba rodila Onoga
kojega su smrt narodi oplakali gorkim suzama.
Poslušaj glas moliteljâ koji te pobožno traže;
ukloni uzroke zla koji su nas pogodili.

3. Zdravo, o Djevice, ogledalo svete čistoće,
iz koje je utrobe za nas rođeno dijete
koje je okusilo smrt iz samilosti prema umrlima;
i koje je okajalo grijeh
postavljajući kraj smrti svojom smrću.

4. Zdravo, Kćeri svoga Sina,
Roditeljice svoga Roditelja,
koja si rodila mimo uobičajenog reda,
ponovno nas uvedi u bolji život,
nas koji smo dugo vremena
bili uznici ispraznosti zablude.

5. Zdravo, o ti koja nas otkupljuješ
iz ropstva egipatskog;
dođi i priteci u pomoć onome koji robuje.
Zaštiti nas štitom dobre volje,
da budemo okrunjeni slavom koju ti živiš....

(Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 132-133.)

Sv. Antun PADOVANSKI

(†1231.)

Crkveni naučitelj. Fernando, rođen oko g. 1195. u Lisabonu, iz kanonika sv. Augustina g. 1220. prelazi u franjevce. Misionari u Maroku, zatim po Francuskoj i Italiji. Prvi franjevac profesor. Umire u Padovi.

Zvijezdi mora

Slatko ime, preslatko ime,
ime koje ohrabruje grešnika,
ime koje ulijeva blaženu nadu.

Tko je Marija ako nije zvijezda mora,
tj. svijetli put koji vodi luci one
koji su još uvijek na milost
i nemilost valovima gorčine?

Ime ljubljeno od anđela,
strašno za đavle,
spasonosno za grešnike,
slatko za pravednike!

Molimo te, dakle,
Gospe naša i Gospodarice, ti, nado naša!

Ti si Zvijezda mora,
svijetli nama koje baca oluja ovoga mora
i privedi nas luci.

Svojom zaštitničkom prisutnošću
brani nas u trenutku našega "prijelaza",
da bez straha mognemo izići iz tamnice tijela
i zaslužiti radosno unići u beskrajno veselje.

Neka nam to udijeli Onaj
koga si nosila u svome blagoslovljenom krilu,
koga si dojila na svojim svetim prsima,
kojemu čast i slava u vječne vjekove. Amen.

(Usp. N. Vukoja, *Sv. Antun teolog i naučitelj* u: *Kačić*, 1995./96., 95 i *Veritas*, 5/2002., 21; *Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV, Città Nuova Editrice,* Roma 1996., 151.)

Uzvišena nad zborove anđeoske

Molimo te,
Gospođo naša i slavna Majko Božja,
uzvišena nad zborove anđeoske,
ispuni naša srca nebeskom milošću,
učini nas mudrima,
učvrsti nas moću svoje jakosti
i ukrasi biserom svojih kreposti;
blagoslovljena grano maslinova,
obaspi nas uljem svoga milosrđa
da bi nam bilo oprošteno mnoštvo naših grijeha
i da bismo zaslužili uzdići se do nebeske slave,
gdje ćemo s blaženima postati i sami blaženi.
To te usrdno molimo,
po milosti Isusa Krista, tvoga Sina,
koji te je na današnji dan uzvisio iznad
anđeoskih zborova,
okrunio zlatnim vijencem kraljevstva
i postavio na prijestolje vječnoga svjetla -
kome je čast i slava u vijeke vjekova!

Zvijezda jutarnja

Molimo te, Gospe naša i Gospodarice!

Ti si Zvijezda jutarnja:
otjeraj svojim sjajem oblak
što zastire našu dušu.

Ti si Puni mjesec,
ispuni našu prazninu,
raspršti tmine naših grijeha
da prispijemo punini vječnoga života
i slavi svjetla neugasivoga.

Neka nam to udijeli On
koji te je stvorio da budeš naše svjetlo
i koji te je rodio da se iz tebe porodi.
Njemu čas i slava u vijeke vjekova. Amen!

(Iz *Govora na Malu Gospu* u: *Veritas*, 5/2002., 21; *Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV, Città Nuova Editrice,* Roma 1996., 154.)

Gualtier COINCYJŠKI

(†1236.)

Rođen oko g. 1177. u Coincyju. Mlad ulazi u benediktinski samostan Saint-Medard, a g. 1214. postaje prior opatije Vic-sur-Aisne.

Majci Kralja neba

Moram siliti svoj glas
kad se sjetim Onoga
koji je vrelo i zdenac
iz kojega nam izvire i dolazi sve dobro.
Previše je plašljiv,
previše je hladan onaj koji ga ne ljubi,
koji sumnja i koji se boji.
Ah, Majko Kralja neba, ti si slađa od meda;
udalji od mene zlobu, lijepa draga Gospe.

Majko Božja, smiluj se;
milosrđe, milosrđe,
milosrđe za moju bijednu dušu.

Majko Božja,
ti si cvijet u koji siđe Gospodin
koji raširi svoje svete udove na Križu za grešnike.
Tvoja velika dobrota, o draga Gospe,
vratila nam je natrag raj.
Svijet je spašen zahvaljujući tebi,
vrata neba i moste,
izvore slatkoće i studenče,
lijepa draga Gospe.

Majko Božja, smiluj se;
milosrđe, milosrđe,
milosrđe za moju bijednu dušu...

(*Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV*, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 167.)

Filip KANCELAR

(†1236.)

Rođen u XII. st. u Parizu, magistrirao bogoslovlje. Oko g. 1202. arhiđakon u Noyonu, a g. 1216. poslan u Rim za prokuratora. Postaje g. 1217. kancelar Notre-Dame u Parizu.

Urese vrhovne dobrote

Zdravo, Marijo, milosti puna,
Gospodin je s tobom!

O, Djevice, hrame Trojstva,
urese vrhovne dobrote i milosrđa.

Onaj koji je vidio dragost tvoje poniznosti,
tvoje ljupkosti i mirisa,
biva naviješten da će se od tebe roditi
kad tebi, po anđelu,
bude poslan pozdrav milosti.

Hoćeš li znati način?

Biva ti protumačeno:
čim dadeš svoj pristanak,
Kralj slave odmah se utjelovljuje.

Na osnovi te radosti,
učini nas dostojnima
da nam taj Kralj bude milostiv
te nas brani i štiti,
da mognemo biti prihvaćeni u zemlju živih.
Amen!

(Iz *Pobožnost Sedam radosti Marijinih, Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV,* Cità Nuova Editrice, Roma 1996., 169.)

Juraj WARDA

(†1236.)

Rođen oko g. 1175. u Arbeli. Najveći istočno-sirski pjesnik svoga vremena. Njegovi su himni ušli u kaldejski časoslov te su i danas u uporabi.

Posrednica u Kani

Tko će se zauzeti za naše grijehe,
i tko će plakati i naricati za nas,
i tko je dostojan
da budu uslišane njegove molitve,
i da dođu do Gospodina

ako ne Djevica sveta,
koja je rodila Gospodina sviju?
Zato zazivamo njezino ime,
da se zauzme za nas, za naše spasenje.

Ustani, o Majko, ustani, o Gospe,
Djevice čista i sveta,
Djevice koja ne poznaješ muža,
prikaži našu molitvu.

Ustani, budi naša posrednica
kod svoga Sina, Gospodina stvorenjâ,
kako bi se spasile tisuće i mirijade
koje zazivaju, cvileći, njegovo ime.

(*Testi mariani del primo millennio, IV. Padri e altri autori orientali,* Cità Nuova Editrice, Roma 1991., 396-397.)

Stjepan SALLEYJSKI

(†1252.)

Engleski cistercit, g. 1223. postao opat u Salleyju, zatim u Newminsteru i napokon g. 1247. u Fountainsu. Auktor niza meditacija o Gospinim radostima.

Majci hrabrosti

Ima li išta da si ti tražila, o Svasveta,
a da nisi postigla od svoga Sina,
ti koja si s njim u slavi?

On je stavio u tvoje dobrostivo srce svu ljubav,
svu dobrotu,
svu milost kojom te je htio ispuniti,
misleći na tebe od vječnosti,
da bi božanstvo u svojoj punini
jednom moglo tjelesno stanovati u tebi.

Meni je dovoljno, o blaga Vladarice,
meni je dovoljno da mi se samo jednom udostojiš
pokazati sjajnu ljepotu svoga lica
pred očima božanskog veličanstva
da zagovaraš za me, nesretna grešnika.

Ne bojim se da neću biti primljen
među sinove Oca milosrđa,
od trenutka otkako imam Odvjetnicu kod njega,
Majku milosrđa koja raspršuje svaki strah.

Tvoja sretna nazočnost razveselila je nebo.

Tebi se dive svi korovi nebeskoga dvora.
Oni te radosno slave.
Ti kličeš od veselja u nazočnosti Božjoj
i raduješ se u veselju,
razmatrajući blaženo gledanje,
na najuzvišeniji način moguć stvorenjima:
Oca sa Sinom, Sina s Ocem, i Duha Svetoga,

koji je i u jednome i u drugome.
U tome je sva tvoja radost,
sve veselje,
sva slast i sva ljubav tvoga srca:
u Trojstvu, Jedinomu Bogu, koji,
u osobi tvoga Sina,
po tebi otkupljuje
i spašava sav ljudski rod.

Udijeli mi slavu
da ovdje mogu imati uvijek
na usnama ime tvoje
i ono tvoga dragoga Sina Isusa.
Da mi se na blaženi spomen tih imena
učine strašne i gorke sve slasti ovoga svijeta
koje prolaze.
Zauzmi se za mene kod svoga Sina,
kao uzorita Odvjetnica,
svrni prema meni svoje milosrdne oči,
da i ja zavrijedim s tobom vidjeti u slavi,
nakon ovoga progonstva,
Isusa,
blagoslovljeni plod utrobe tvoje,
o blaga, o milosrdna,
o slatka Djevice Marijo!

(*Madre di Dio*, 8/1968., 19.)

Vardan VELIKI

(†1271.)

Armenski monah, poznat kao pisac opće povijesti, od Adama do svoga doba, i različitim spisima, pa i onima marijanskog značaja.

Rođenje bl. Djevice

O, Sveta, koja si blagoslovljena
u nebeskim visinama najuzvišenijim riječima,
koja danas dolaziš s Libana
kao zaručnica urešena,
odjevena suncem,
mjesec s njegovim sjenama pod tvojim nogama:
sva zemlja danas slavi spomen tvoga rođenja
hvalama i pjesmama Crkve.

Bogorodice Majko Gospodinova,
uzvišenija od višeokih serafâ i kerubâ,
ti, škrinjo zavjetna, zlatna urno,
mistični zastore Riječi Svevišnjeg Oca:
hvalama i pjesmama Crkve
sva zemlja slavi danas spomen tvoga rođenja.

O, Marijo Bogorodice,
ispunjenje proročko i založe ljudskog života,
sjedište milosti sedam darova,
sidro sigurno spasenja,
ti koja brojem dana svoga života
izjednačuješ broj stoljeća prošlosti:
hvalama i pjesmama Crkve sva zemlja slavi
danas spomen tvoga rođenja.

(*Testi mariani del primo millennio, IV. Padri e altri autori orientali*, Città Nuova Editrice, Roma 1991., 615.)

Ivan GARLANDIJSKI

(†oko 1272.)

Rođen oko g. 1195. u Chingfordu nedaleko od Londona. Preselio se u Francusku i g. 1220. nastanio u Parizu gdje je poučavao, a neko vrijeme i u Toulousu.

Ti si cvijet

Dvorano svečana krepostî, Djevice u cvatu, cvjetna Zaručnice Božja, krepka Majko, zdravo! Ti izlijevaš krasne miomirise Zaručnikove, o ružo koja piješ rosu na zdencu vrhovnog dobra, koja zrcališ ljepotu u svom izvoru. Odjenuta u sjaju, ti si živahno zadubljena u gledanju Sina, rođena na sliku Očevu, koji blista kao izvor živi iz izvora.

Ti, sjaju života, koji proizlaziš iz slike izvora živa;
ti zrako onoga Sunca koje rađaš blistava;
ti si unaprijed doživljeno proljeće života;
tvoja se slava širi poput miomirisa;
od tebe dolazi samilost;
ti si plodna potomstvom; ti se zeleniš stidom.

Ti si cvijet koji ljubi cvijet; vrlo ugodna cvijetu; ti, o cvijete, rađaš, cvijet iz kojega si bila stvorena. Ti se vraćaš izvoru iz kojega si nastala, iz ljubavi prema istom izvoru; izvor teče u potočić kad Stvoritelj postaje stvorenje. Sjena pruža oporavak izvoru, kad se Zaručnik bori oklopljen haljinom tvoga tijela, o Djevice.

O, cvijete, k tebi pokorno moleći dolazim i pozdravljam ružicu koju je čista ljubav učinila zaručnicom sunca. Učini me dostojnim da ti pjevam svadbenu pjesmu i dopusti da zemlja hvali svjetlo neba. Nebeski duh pjeva himne tvorcu ložnice, koji se zapućuje k ložnici za nj unaprijed pripravljenoj, odjevenom svadbenom haljinom. Ističe se pobjedonosni sabor krepostî koji slavi pir, dok smrt, u smrtnoj borbi, prigiba glavu...

(*Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV*, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 262.)

Sv. Bonaventura iz BAGNOREGIA

(1217. - 1274.)

Crkveni naučitelj. Ivan Fidanza, rodom iz Bagnoregia, franjevac. Studira i poučava u Parizu. Od g. 1257. vrhovni poglavar, od g. 1273. biskup Albana i kardinal, umro u Lyonu.

Tebe, Majku Božju, hvalimo

Tebe, Majku Božju, hvalimo:
tebe Djevicu Mariju priznajemo.

Tebe, kćerku vječnog Oca, sva zemlja poštuje.

Tebi vjerno služe svi anđeli i arkanđeli,
prijestolja i vlasti.

Na tvoj su mig spremni anđeoski zborovi,
na tvoj se mig kličući žure kerubi i serafi.

Tebi svaki anđeoski zbor bez prestanka kliče:

Sveta, sveta, sveta:
Bogorodice Marijo, Djevice i Majko.

Puna su nebesa i zemlja
slavnog veličanstva Ploda tvojega krila.

Tebe slavi slavni zbor apostola
kao Majku Stvoriteljevu.

Tebe dična četa proroka
slavi što si na svjetlo donijela Boga.

Tebe mučenika svijetla vojska
slavi kao Roditeljicu Kristovu.

Tebe mnoštvo vjeroispovjedalaca
zaziva hramom Trojstva.

Tebe svete djevice, dražesno plešući oko tebe,
hvale kao uzor djevičanstva i poniznosti.

Tebe časti sav nebeski dvor kao svoju Kraljicu.

Tebe, zazivajući po svem svijetu,
svečano slavi Crkva:

Majku božanskog Veličanstva.

Uistinu si dostojna čašćenja
ti koja si rodila nebeskoga Kralja.

Sva si sveta, slatka i blaga.

Ti Gospodarice anđela, ti vrata Neba.

Ti vrata Kraljevstva nebeskog i slave.

Ti ložnice Kralja slave,
ti škrinjo pobožnosti i milosti.

Ti vrelo milosrđa,
ti Zaručnice i Majko vječnoga Kralja.

Ti hrame i svetište Duha Svetoga,
ti plemenita počivaljko Trojstva Presvetoga.

Ti posrednice između Boga i ljudi,
ti prijateljice smrtnika,
vrelo svjetlosti duhovima nebeskim.

Ti jakosti bojovnika, odvjetnice siromaha,
ti sućuti puno utočište grešnika.

Ti djeliteljice darova,
ti pobjednice i stravo zlih duhova i oholica.

Ti Gospodarice svijeta, Kraljice Neba,
ti, poslije Boga, jedina naša nado.

Ti spasenje onih koji te zazivaju,
luko brodolomaca, oporavče bijednika,
utočište onih koji se gube.

Ti Majko svih blaženih,
punino radosti nakon Boga,
ti slasti svih građana nebeskih.

Ti pokretačice pravednih,
okupljateljice grešnika, obećanje patrijarhâ.

Ti istino prorokâ,
pohvalnice i poučavateljice apostolâ,
učiteljice evanđelistâ.

Ti tvrđavo mučenika,
uzore vjeroispovjedalaca, časti i slavo djevica.

Ti, da oslobodiš prognanike smrtne,
Sina si Božjega primila u svoje krilo.

Po tebi, pobijedivši starog neprijatelja,
otvoreno je vjernima Kraljevstvo nebesko.

Ti sa svojim Sinom sjediš o desnu Očevu.

Ti, o Djevice Marijo, moli za nas Onoga
za kojega vjerujemo da će nas doći suditi.
Tebe, dakle, molimo,
pomozi svojim slugama, koji su otkupljeni
predragocjenom krvlju Sina tvoga.
U vječnoj slavi daj, o blaga Djevice,
da se ubrojimo među svete tvoje.
Spasi puk svoj, o Kraljice milosrđa,
da možemo biti dionici baštine tvoga Sina.
Ti vladaj nama, i čuvaj nas u vijeke.
Iz dana u dan slavit ćemo tebe, o Blaga.
I želimo te hvaliti, umom i glasom, u vijeke.
Dostoj se, o ljubezna Marijo,
sačuvati nas uvijek od grijeha.
Smiluj se, o Blaga, nama, smiluj se nama.
Nek uvijek bude milosrđe tvoje
veliko prema nama,
jer smo se u te ufali, o Djevice Marijo.
U tebe se, ljubezna Majko, ufamo,
ti nas brani u vijeke.
Tebi se pristoji hvala, tebi vrhovništvo,
tebi svaka krepost i slava u vijeke vjekova.
Amen.

(*Cantico di s. Bonaventura* u: *Preghiere e lodi all'Immacolata Madre di Dio Maria attribuite al Serafico Dottore S. Bonaventura per ogni giorno della settimana,* ed. Clarisse monastero s. Chiara, Biancavilla 1996., 64-68; usp. N. Miličević, *Sbirka svetih molitava,* 1895., 50-53; usp. L. Kamerlato, *Mrijanski "Te Deum" svetog Bonaventure* u: *Marija* 7-8-9/1981., 246.)

Sv. Toma AKVINSKI

(1224. - 1274.)

Crkveni naučitelj. Rodom iz Roccaseccae kraj Aquina, stupa g. 1244. u dominikanski red, studira u Parizu i Kölnu, poučava u Kölnu i Parizu, Orvietu, Rimu i Napulju. Ostavio brojne bogoslovne spise.

Molitva redovnika

Preblažena i preljubezna Djevice Marijo,
Majko Božja, bogata milosrđem,
kćeri vrhovnoga Kralja, Gospodarice Anđela,
Majko Stvoriteljeva,
tvome milosrđu povjeravam ovaj dan
i sve dane života svoga, svoje tijelo i dušu,
sve svoje čine, misli, htijenja, želje,
riječi, djela, sav svoj život i svoju smrt,
da po tvome zauzimanju
budu usmjereni na dobro,
u skladu s voljom tvoga ljubljenoga Sina,
Gospodina našega Isusa Krista,
da mi ti, Gospe moja blažena,
budeš pomoć i utjeha
protiv zasjeda i zamki staroga neprijatelja
i svih mojih neprijatelja.

Udostoj mi se isprositi od svoga ljubljenog Sina,
Gospodina našega Isusa Krista,
milost koja će mi pomoći
da se uspješno oduprem napastima svijeta,
tijela i đavla te da održim čvrstu nakanu
da više ne griješim, i da ustrajem
u službi tvojoj i tvoga ljubljenoga Sina.

Gospe moja blažena,
još te molim da mi isprosiš pravu poslušnost
i istinsku poniznost srca,
da se iskreno priznam bijednim
i nestalnim grešnikom
i nesposobnim ne samo učiniti
bilo kakvo dobro djelo,

nego i da se oduprem neprestanim navalama,
bez tvojih molitava i Stvoriteljeve pomoći.

Izmoli mi, Gospe moja preljubezna,
i pravu čistoću duše i tijela, da tvome Sinu i tebi
mogu služiti u tvom Redu
u čistoći srca i neokaljana tijela.

Izmoli mi od njega dragovoljno siromaštvo
i mir duha kako bih mogao podnositi
napore Reda i raditi za spasenje svoje i bližnjih.

Isprosi mi, preljubezna Gospe, i pravu ljubav,
kako bih mogao svim srcem ljubiti Sina tvoga
Gospodina našega Isusa Krista i tebe nakon
njega više od svih i bližnjega u Bogu i za Boga.
I tako da uživam u njegovu dobru,
da se žalostim zbog zla, da ne prezirem
i ne sudim ikoga nepromišljeno
niti da u duši svojoj volim više sebe negoli druge.

Kraljice neba, daj da u svom srcu uvijek imam
strah i ljubav prema tvome preljubeznom Sinu
i da mu uvijek zahvaljujem
za tolika dobročinstva koja mi je udijelio
ne po mojim zaslugama,
nego po svojoj dobrohotnosti,
i da se pravo i skrušeno ispovjedim
i izvršim pravu pokoru za svoje grijehe,
da zaslužim postignuti njegovo milosrđe i milost.

Molim te još, Majko jedina,
vrata neba i odvjetnice grešnika,
da na kraju moga života, ne dopustiš da se ja,
tvoj nedostojan sluga,
udaljim od svete vjere katoličke,
nego mi po svome velikom milosrđu pomozi,
brani me od duhovnih zala
i po slavnoj muci Sina svoga blagoslovljenoga
i tvome zagovoru, poduprtu nadom,
isprosi mi od njega oproštenje mojih grijeha
i, umirući u njegovoj i tvojoj ljubavi,
vodi me na put spasenja. Amen.

Konrad SAKSONSKI

(†1279.)

Konrad Holzinger rodio se u Braunschweigu (Saska) u plemićkoj obitelji početkom XIII. stoljeća. Franjevac, vrstan bogoslovac, propovjednik i pisac.

Molitva Gospi

Evo, dakle, o preslatka Djevice Marijo;
evo, Gospodin je uistinu s tobom,
kao što je sunce sa zorom koja sviće;
kao što je cvijet sa stablom iz kojega izbija;
kao što je kralj s kraljicom
koja ulazi u njegovu ložnicu.
Dakle, o zoro preljupka,
djeluj tako da Sunce mudrosti
bude također i s nama!
O, mladice veoma visoka,
učini da Cvijet milosti bude i s nama!
O, Kraljice veoma moćna,
učini da također i s nama bude Kralj slave,
tj. Gospodin naš Isus Krist, tvoj Sin...

(*Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV*, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 324-325.)

Sv. Albert VELIKI

(†1280.)

Biskup Regensburga i crkveni naučitelj. Rođen krajem XII. st. u Lauingenu, dominikanac, studira u Padovi, predaje u Parizu i vodi učilište reda u Kölnu, propovjednik. Napisao vrijedne spise iz bogoslovlja.

Propovjednikova molitva Mariji

Sveta Marijo, svjetlo neba i zemlje...
Evo zemlje koju si rasvijetlila
otajstvima svoga Sina, Riječi Božje!
Ti koja si dala svjetlost anđeoskoj blistavosti,
prosvijetli moj um,
udijeli mi prave misli, sigurno znanje,
čvrstu vjeru zajedno s riječju
da im odgovara i pribavlja milost
mojim slušateljima;
riječ koja učvršćuje vjeru
i izgrađuje svetu Crkvu
na čast Gospodina našega Isusa Krista,
tvoga Sina.
Nek ova riječ odjekne i ponovi,
božanska Marijo,
da ti ne prestaješ ispunjavati
riznice svoga milosrđa
jednoga grešnika kao što sam ja
i objavljivati čudesa svoje svemogućnosti
preko moga navještaja.

Jakov I.

(XIII. st.)

Armenski biskup, nazvan "Mudri" zbog umnosti svoga djela. Ostavio brojne spise, među kojima i himne u čast Bogorodičinu.

Mariji za rođendan

Djevice sveta,
stablo života zasađeno usred raja,
koje je proizvelo cvijet rođen od Oca,
i, u punini vremena,
kao plod,
dalo ljudima Sina,
od kojega tijela mi blagujemo,
postajući besmrtni u nadi:
blagoslivljamo te na dan tvoga rođenja.

O, Gospe,
zemljo živuća i njivo bez trnja grijeha,
koja si bez sjemena proklijala stablom nebeskim,
po kojemu si dala
našoj izgladnjeloj naravi kruh života:
blagoslivljamo te na dan tvoga rođenja.

O, Djevice sveta,
lagani oblače, lišen zemaljskih želja,
ti, vatro božanskog plamena,
koja si pustila na zemlju ljudî rosu
koja izbija od Oca,
Onoga po kojemu izbiše u našoj naravi
svete klice pravednosti:
blagoslivljamo te na dan tvoga rođenja.

(*Testi mariani del primo millennio, IV. Padri e altri autori orientali,* Città Nuova Editrice, Roma 1991., 618-619.)

Ter ISRAEL

(XIII. st.)

To je ime monaha iz XIII. st. o kojemu je veoma malo poznato. Drži se auktorom armenskog Sinaksarija, *kratkoga životopisa svetaca crkvenog kalendara.*

Pozdravi Milosti punoj

Zdravo, milosti puna,
Djevice Marijo od Boga stvorena!
Zdravo, milosti puna,
koja si izbrisala praočevo prokletstvo!
Zdravo, milosti puna, proljeće duhovno!
Zdravo, milosti puna, koja si izbrisala osudu!
Zdravo, milosti puna, izdanče spasenja Adamova!
Zdravo, milosti puna,
boravište onoga koji postoji zajedno s Ocem!
Zdravo, milosti puna,
otkupiteljice svega ljudskog roda!
Zdravo, milosti puna,
prijestolje slavno Kralja vječnoga!
Zdravo, milosti puna, ti si nas učinila baštinicima kraljevstva nebeskoga!
Zdravo, milosti puna, raju duhovni!
Zdravo, milosti puna, majko brda kamenja!
Zdravo, milosti puna, otajstvo života!
Zdravo, milosti puna, cvijete besmrtni!
Zdravo, milosti puna, vrelo života ljudskom rodu!
Zdravo, milosti puna, na koju siđe Duh Sveti!
Zdravo, milosti puna,
blagonaviještena glasom anđelovim!
Zdravo, milosti puna, zrako svjetla blistajućeg!
Zdravo, milosti puna, golubice čista vazda djevice!
Zdravo, milosti puna, Marijo, Majko Isusova!
Zdravo, milosti puna, ljiljane procvjetali!

Zdravo, milosti puna,
uzroče radosti roda ljudskoga!
Zdravo, milosti puna, uzroče veselja za svu zemlju!
Zdravo, milosti puna,
sjajnija od sunca i svjetlija od zvijezda!
Zdravo, milosti puna, zdenče vode žive!
Zdravo, milosti puna, ti koja podižeš narod!
Zdravo, milosti puna, Djevice sveta, neoskvrnjena!
Zdravo, milosti puna, naša zagovornice kod Boga!
Zdravo, milosti puna, Gospodin je s tobom vječno!
Zdravo, milosti puna, sklonište Stvoriteljevo!
Zdravo, milosti puna, divljenje serafâ!
Zdravo, milosti puna, pletena kruno Crkve!
Zdravo, milosti puna, prijestolje božanske slave!
Zdravo, milosti puna,
grade Božji uljepšan protokom rijeka!
Blagoslovljena ti među ženama,
i blagoslovljen plod utrobe tvoje!

(*Testi mariani del primo millennio, IV. Padri e altri autori orientali,* Città Nuova Editrice, Roma 1991., 648-649.)

Jakov MILANSKI

(XIII. st.)

Franjevac, lektor bogoslovlja u Milanu. Auktor rasprave Stimulus amoris - Podstreh ljubavi *i kratke meditacije o* Zdravo Kraljice.

Plod utrobe tvoje

O, uistinu blaženi oni
koji mogu uživati tvoj pogled!
Upravi, dakle, prema nama one svoje oči,
o Vladarice,
i pokaži nam poslije ovoga progonstva,
blagoslovljeni plod utrobe tvoje.

O, utrobo izvanredna,
koja je mogla držati u sbi Stvoritelja!
O, utrobo dostojna hvale,
koja zasluži prihvatiti Otkupitelja!
O, utrobo poželjna, iz koje se oslobodi
Očekivani srdaca, rijeko milostî i nagrado slave!
O, utrobo ne utrobo, nego najviše nebo!
U takvoj utrobi prebivala je jamčevina
osuđenikâ, sreća blaženih, Gospodin anđelâ.
O, utrobo blažena, o krilo blaženo,
o grudi blažene, o Gospe naša, o izvore
pobožnosti, o poljupče svetosti, o rijeko dobrote!
O, utrobo plodna koja si rodila sunce,
koja si obnovila svemir,
koja si ures domovine nebeske!
Koliko je dragocjena ona utroba
koja je rodila liječnika za bolesne,
život za mrtve, raj za pravedne!
O, utrobo bjelokosna i prijestolje Mudrosti!
O, utrobo dobro zaobljena
i veličanstvenosti slave!
O, utrobo ljupka i slasti duše!
Tvoj plod, o Vladarice, otimlje duše,
opija srca, smiruje grešnike.

U tvojoj je utrobi izbio plod blaženi:
Isus, Sin Boga živoga, naš Spasitelj,
Gospodin Bog i Čovjek.
Pokaži nam poslije ovoga progonstva Isusa,
blagoslovljeni plod utrobe svoje,
da ga videći posjedujemo i u njemu uživamo.

O, blaga za bijedne,
o mila za molitelje,
o slatka za one koji ljube!

O, blaga za pokornike,
mila za one koji napreduju,
slatka za one koji kontempliraju!

O, blaga u oslobađanju,
mila u obilnu dijeljenju, slatka u darivanju sebe!

O, blaga u tješenju,
mila u ublažavanju, slatka u cjelivanju!

O, blaga u postizanju,
mila u ljubljenju, slatka u govorenju!

Za tužne si blaga,
za napuštene si mila i slatka
u svojoj ljubavi za pravična srca.

O, blaga u misli,
mila u pogledu, slatka u zagrljajima!

Budi blaga s podložnima,
mila s časnima, slatka s preljubljenima.

O, *blaga, o mila,*
o slatka dušo moja, o *Djevice Marijo!*

(Iz *Meditacije o antifoni* Zdravo Kraljice, *Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV, Città Nuova Editrice,* Roma 1996., 357-358.)

Sv. Matilda MAGDEBURŠKA

(†oko 1290.)

Rođena oko g. 1210. u okolici Magdeburga. Mističarka. Oko g. 1271. ulazi u cistercitski samostan u Helfti. Napisala 7 knjiga svojih mističnih iskustava, a ima dosta i o Gospi.

Pozdrav Gospi

”Pozdravljam te, o Gospe, draga Marijo!”

Ti si radost presvetoga Trojstva, početak svega našega blagoslova, drugarica svih svetih anđela, na nebu i na zemlji.

”Pozdravljam te, o Gospe, draga Marijo!”

Ti si cvijet patrijarhâ, nada proroka,
bijeli ljiljan poniznih djevica.
Sjeti se kako je došao do tebe pozdrav s usana Gabrijelovih; i pozdravi moju dušu u mome posljednjem času, da me izvedeš, s velikom radošću, iz ove bijede u radosnu zemlju tvoga dragoga Sina, da bih tamo mogla počivati.

”Pozdravljam te, o Gospe, draga Marijo!”

Ti si mudrost Apostolâ koja poučava,
ruža mučenikâ, dar vjeroispovjedalaca, pomoć udovica, čast svih svetih tvoga dragoga Sina.
Moli za me, da se u svemu svome poslu
mogu zajedno s njima posvetiti,
u mjeri u kojoj sam ja, bijedna grešnica,
to spremna, o Marijo, draga Kraljice!

”Pozdravljam te, o Gospe, draga Marijo!”

Ti si utočište grešnika, moćna pomoć obeshrabrenih, tješiteljica svih kršćana;
strah svih zlih duhova, da se oni osjete osuđenima od tvojih riječi.
Drži ih daleko od mene, o draga Gospe, da se nikad više nada mnom ne mogu razveseliti i da mognem ustrajati u tvojoj službi.

(*Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV*, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 365-366.)

Sv. Gertruda VELIKA

(1256. - 1302.)

Kao siroče ulazi u cistercitski samostan u Helfti da se odgoji, a u njemu i ostaje cijeli život. Mističarka, ostavila brojne spise duhovnoga sadržaja.

Ružo otajstvena

Pozdravljam te i ljubim,
Ljiljane,
što blistaš snježnom bjelinom,
mirisavi Ljiljane Presvetog Trojstva!

Pozdravljam te i ljubim,
Ružo otajstvena,
obasjana nebeskom slavom i ljepotom!

Pozdravljam te i ljubim,
neoskvrnjena Djevice,
prije poroda,
u porodu i poslije poroda!

Od tebe se rodio
i tvojim se mlijekom hranio Kralj Neba!

Majko divna,
pomozi meni nevoljnu grešniku
i moli za me,
sada i na času smrti moje! Amen!

Dante ALIGHIERI

(1265. - 1321.)

Književnik, rodom iz Firence, a umro u Ravenni. Po djelu "Božanstvena komedija" poznat kao najveći pjesnik talijanskog jezika i jedan od najvećih u svjetskoj književnosti uopće.

Djevici Majci

Djevice Majko, kćerko svoga Sina,
čedna i silna više od ikoga,
uporna meto nauma vječnoga,

poljepša narav ti sa lika tvoga
da Tvorcu tvome nije bilo žao
postati djelom djela vlastitoga.

Utrobom tvojom plam se razbuktao
ljubavi, kojoj na žaru vječnoga
mira cvijet je ovaj iznikao.

Ovdje se ljubav sjaja plamenoga,
dolje na zemlji živi izvor nade,
što blaži grudi čovjeka smrtnoga.

Gospo, vrijednu, silnu svak te znade,
ko pomoć ište bez tebe, taj sprema
na let se, a za nj krila ne imade.

Dobrota tvoja ne samo golema
odzivlje se, neg hrli u sretanje
moliocu u kog prošnje još i nema.

U tebi sućut ko i smilovanje,
u tebi dobro svih bića se zbira,
veledušja sveg najljepše poslanje.

(*Raj*, XXXIII, 1-21; usp. D. Alighieri, *Raj*, MH, Zagreb 1960., 197-198.)

Engelbert ADMONTSKI

(†1331.)

Benediktinac, rođen oko g. 1250. u Štajerskoj, studirao u Pragu i Padovi, gdje je stekao temelje široke uljudbe. Opat samostana u Admontu.

Pozdrav Mariji ruži

Zdravo, ružo, cvijete ljetni, Marijo,
udobno boravište živoga svjetla;
iz tebe je sinulo svjetlo živo koje je ponovno
donijelo sjaj života na ovaj svijet smrtni.

Zdravo, ružo rascvjetana,
nikad nije nijedna slična ruža
blistala na ovomu svijetu.
Kao što je poznato Gabrijelu,
iz tebe samoga svjetla nebeskoga
htio se roditi kao čovjek.

Zdravo, ružo, cvijete životni,
ljetno stvorenje, o sretno čudovište;
kad te Bog htio stvoriti,
imao je namjeru pokazati izvanredan događaj...

Zdravo, ružo, koje su budući dolazak
navijestila Pisma, proričući tebe slavnu;
koju je Noina lađa predoznačila;
koju je bezdan uzvisio kao onu
koja je smještena u veličanstvene visine...

Zdravo, ružo, koju je Bog
dobrohotno postavio kao veliki luk sigurna mira;
na tvoj pogled Bog svemogući neka se smiluje,
da se grešan čovjek ne izgubi...

(*Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV*, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 529.)

Henrik SUZO

(1295. - 1366.)

Rođen u plemićkoj obitelji Berg u Kostanci, ali je u povijest ušao po majčinoj obitelji Seuse. Mlad postaje dominikanac, uči u Kölnu pod vodstvom učitelja Eckharta.

Posudo izabranja

O, Kraljice, posudo božanskog izabranja,
ti si vrata milosti i svakog milosrđa,
koja se nikad nisu zatvorila.
Proći će nebo i zemlja
prije negoli ti dopustiš samo jednoj duši,
koja te iskreno traži, da se ne odvrati od tebe
a da ne bude pomognuta.
Ti si prvi pogled moje duše dok se budim
i njezina posljednja misao
kad san zatvara moje oči.
Ako tvoje ruke
Bogu nešto povjeravaju i preporučuju,
pa ako je to po sebi i bez velike vrijednosti,
kako bi Bog mogao ne voditi računa o uzoritu
dostojanstvu posrednice i udijeliti joj odbijenicu;
odbiti nešto za što se prečista Majka
pouzdaje u svoga dragoga Sina?

Zato, o slatka i izvrsna Kraljice,
primi neznatnu vrijednost mojih djela
i ti ih sama prinesi Bogu svemogućemu
da bi, prikazana iz tvojih ruku,
stekla zaslugu u njegovim očima.
Nisi li ti možda ona čista posuda
od predragocjena zlata salivena sva od milosti,
obložena smaragdima,
safirima i svakom vrstom krepostî,
kojih samo gledanje nadvisuje,
u očima Kralja neba,
svu čistoću ostalih stvorenja?

(*Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV*, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 554.)

Sv. Brigita ŠVEDSKA

(†1373.)

Rođena vjerojatno g. 1303. u Finsti. Franjevačka trećoredica. Nakon muževe smrti, s kojim je imala devetero djece, povlači se u cistercitski samostan, ima mistične objave. Osniva g. 1346. redovničku zajednicu. Umire u Rimu.

Pohvale u čast bl. Djevice Marije

Budi blagoslovljena i štovana, Gospe moja Djevice Marijo, presveta Majko Onoga kojega si ti najplemenitije stvorenje, i koga nitko ni blizu kao ti nije ljubio, slavna Bogorodice!

Slava ti, Gospe moja Djevice Marijo Bogorodice, koja si začeta i rođena u svetu braku svojih roditelja, i koju je navijestio onaj isti anđeo koji je tebi Krista navijestio.

Blažena si, Gospe moja Djevice Marijo, što su te u najranijem djetinjstvu, tek što si se odbila od majčinih prsiju, tvoji roditelji prikazali u hramu i, zajedno s ostalim djevicama, povjerili te brizi časnoga Velikog svećenika.

Hvala ti i slava, Gospe moja Djevice Marijo, čim si postala sposobna shvatiti kako postoji Bog tvoj Stvoritelj, odmah si ga zavoljela iznad svih stvari i zatim skrovito provodila svoje dane i noći u različitim molitvenim časovima i u pobožnostima u čast Božju, ograničavajući svome tijelu san i hranu kako bi što potpunije služila Bogu.

Beskrajna ti slava, Gospe moja Djevice Marijo, koja si ponizno Bogu zavjetovala svoje djevičanstvo i uopće se nisi brinula za koga će te udati, jer si znala da je Onaj kome si prvome vjeru dala bolji i moćniji od svih ostalih.

Blažena si, Gospe moja Djevice Marijo, koja si gorjela jedino plamenom božanske ljubavi, promatrajući svom dušom i snagom svih svojih kreposti neizmjernoga Boga, komu si žarkom ljubavi prikazala svoje djevičanstvo po

anđeoskom pozdravljenju. Na naviještenu poruku Božju ponizno si se proglasila službenicom Gospodnjom i Duh Sveti čudesno te ispunio svim krepostima. Bog Otac poslao je svoga suvječnoga i istobitnog Sina, koji je u tvome krilu uzeo ljudsko tijelo od tvoje krvi i mesa. U tom sretnom času, dakle, Sin je Božji u tebi postao tvojim sinom, živ u svim svojim ljudskim udovima, a ipak nije ništa izgubio od svoga božanskog veličanstva.

Blago tebi, Gospe moja Djevice Marijo, koja si sve do slavnoga porođenja u sebi ćutjela kako se Kristovo tijelo, satkano od tijela tvoga, miče i raste. Ti si ga prva dotakla svojim svetim rukama, povila ga u pelene, i, u skladu s proročkim navještajima, položila u jasle i u velikoj ga radosti hranila majčinskim mlijekom iz svojih prečistih grudi.

Slava tebi, Gospe moja Djevice Marijo, koja si u svome skromnu boravištu - u štali - gledala moćne kraljeve, što izdaleka pohodiše tvoga Sina, klanjajući mu se i prinoseći mu kraljevske darove. A poslije si ga na svojim rukama u hramu prikazala i brižno pohranjivala u svoje srce sve što si čula i vidjela u njegovu djetinjstvu.

Blažena si, Gospe moja Djevice Marijo, koja si sa svojim Sinom pobjegla u Egipat, i s njime se kasnije radosno vratila u Nazaret i promatrala kako on, Sin tvoj, raste u poniznosti i podložnosti tebi i Josipu.

Blago tebi, Gospe moja Djevice Marijo, što si promatrala Sina svoga dok je propovijedao, dok je činio čudesa i kad je odabirao svoje apostole, koji su, nakon što su bili prosvijetljeni njegovim primjerom, naukom i čudesima, postali svjedoci istine, i navješćivali svim narodima da je Isus pravi Sin Božji, u kojemu su se ispunila Pisma proročka kad je strpljivo podnio strašnu smrt za spasenje roda ljudskoga.

Blagoslovljena budi, Gospe moja Djevice Marijo, koja si davno unaprijed znala da će tvoj sin biti uhićen, i koja si poslije svojim očima tužno gledala, kako ga vežu i bičuju, krune trnovom krunom i gola na križ pribijaju, rugajući mu se i nazivajući ga varalicom.

Slava ti i hvala, Gospe moja Djevice Marijo, koja si s bolju na svoje uši čula kako ti se Sin tvoj obraća s križa, kako u smrtnoj borbi Ocu vapije i duh svoj predaje u njegove ruke.

Hvaljena budi, Gospe moja Djevice Marijo, koja si u grču pregorke boli promatrala Sina svoga kako blijed, pun modrica i krvlju vlastitom oblijven od glave do pete, probijenih ruku i nogu i probodena boka na križu bolno visi i umire.

Blagoslovljena budi, Gospe moja Djevice Marijo, koja si suznih očiju gledala kako Sina tvoga s križa skidaju, u platno ga umotavaju, u grob ga polažu i vojničkom stražom čuvaju.

Blagoslovljena budi, Gospe moja Djevice Marijo, koja si se s bolju u srcu sa Sinovim grobom rastala i tužna si u Ivanov dom odvedena, gdje si osjetila olakšanje u žalosti svojoj jer si unaprijed znala da će Sin tvoj ubrzo uskrsnuti.

Raduj se, blažena Gospe Djevice Marijo, što je Sin tvoj htio da ti, Majka njegova, prva doznaš čas uskrsnuća njegova, jer se tebi prvoj osobno ukazao i tek nakon toga ostalima objavio da je od mrtvih uskrsnuo on koji se bio i smrti tjelesnoj podložio.

Raduj se, Gospe moja najdraža Djevice Marijo, nakon što je smrt pobijeđena i uzrok njezin zgažen a put u nebo otvoren, vidjela si Sina svoga kako ovjenčan pobjedničkom krunom slavodobitno uskrsava, a četrdeseti dan nakon uskrsnuća gledala si kako ga nebeski dvorani primaju u slavi uzašašća i anđeli dočekuju kao kralja.

Kliči, najdraža moja Gospe Djevice Marijo, što si zavrijedila vidjeti kako Sin tvoj nakon uzašašća posla na svoje apostole i učenike Duha Svetoga, (koji je tebe već prije bio ispunio), koji je čudesno prosvijetlio njihova srca i pojačao u njima žar ljubavi i čistoću katoličke vjere.

Raduj se iznad svega, Gospe moja Djevice Marijo, i neka se sav svijet pridruži tvojoj radosti, što je Sin tvoj dopustio da nakon njegova uzašašća godinama ostaneš na ovom svijetu, da tješiš njegove prijatelje i njihovu vjeru jačaš, da nevoljne pomažeš i da apostole mudro svjetuješ.

I što je onda po tvojim razboritim riječima, tvome veoma kreposnu životu i tvojim svetim djelima tvoj Sin obratio na katoličku vjeru brojne Židove i pogane, i vrhunaravno ih poučio neka priznaju kako si ti Djevica Bogorodica, a On sam tvoj Sin i pravi Bog i čovjek.

Blagoslovljena budi, Gospe moja Djevice Marijo, koja si žarkom majčinskom ljubavlju jedva čekala trenutak da Sina svoga predragoga ugledaš na njegovu nebeskom prijestolju, i koja si se, živeći na ovome svijetu a čeznući za nebeskim stvarnostima, ponizno podložila božanskoj volji i tako neizrecivo uvećala svoju vječnu slavu u skladu s nebeskom pravednošću.

Vječna ti slava i hvala, Gospe moja Djevice Marijo, koja si, kad se Bogu bilo svidjelo da te izbavi iz progonstva ovoga svijeta i da počasti tvoju dušu nebeskim kraljevstvom, nađena dostojnom da ti anđeo to objavi, i koja si htjela da odmah nakon tvoga usnuća tvoje časno tijelo apostoli pobožno polože u grob.

Raduj se, Gospe moja Djevice Marijo, što je u trenutku tvoga blagog preminuća Svemogući očinski prihvatio tvoju dušu, štiteći je od svake protivštine. I tada je Bog Otac tvojoj vlasti podložio sve stvorenje, Bog Sin tebe je, svoju Majku,

uzvisio na prijestolje odmah do svoga, a Bog Duh Sveti divno te proslavio kao svoju Zaručnicu.

Raduj se vazda, Gospe moja Djevice Marijo, što je neposredno nakon uskrsnuća tijelo tvoje u grob položeno Božjom moću ponovno s dušom sjedinjeno.

Kliči od radosti, slavna Bogorodice Djevice Marijo, koja si bila dostojna da tvoje oživljeno tijelo zajedno s tvojom dušom u pratnji anđela bude uzneseno u nebo, gdje si ugledala Božanstvo i Čovještvo Sina svoga, suca svih ljudi i nagraditelja dobrih djela.

Raduj se također, Gospe moja Djevice Marijo, što je u nebu sveta pùt tijela tvoga bila svjesna djevičanskog majčinstva, čista od svake ljage grijeha, znajući da si svim krepostima toliko Bogu ugodila, da ti se najviše počasti iskazati udostojao. I ti si tada shvatila, što na ovome svijetu Boga žarče ljubimo, da će nas Bog toliko bliže postaviti k sebi na nebesima. I tako se pokazalo u nebeskim dvorima, da nitko od anđela ni od ljudi nije Boga ljubio koliko ti, pa je bilo dostojno i pravedno, da te sam Bog s dušom i tijelom postavi na najuzvišenije prijestolje.

Blagoslovljena budi, Gospe moja Djevice Marijo, što svako biće zbog tebe Trojedinoga slavi, jer si ti njegovo najvrednije stvorenje, ti najbrže postižeš oproštenje grešnim dušama i svim si grešnicima najvjernija odvjetnica i zagovornica.

Hvaljen, dakle, budi Bog, višnji kralj i gospodar, koji te stvorio za toliku čast, da si postala kraljicom i gospodaricom u kraljevstvu nebeskom i s njime ćeš kraljevati u vijeke vjekova. Amen.

(*Objave sv. Brigite Švedske,* 93-95.)

ŠIBENSKA MOLITVA

XIV. st.

Jedan od najstarijih hrvatskih književnih spomenika pisan latinicom iz starog izvornika. Prepisuje ju sredinom XIV. st. fra Pavao Šibenčanin, a otkriva fra J. Milošević (†1926.).

Oratio pulcra et devota ad BVM

O blažena, o prislavna, o presvitla, svrhu vsih
blaženih Bogom živim uzvišena, s vsimi božjimi dari urešena!
O prislavna, prije vsega vika Bogom živim zbrana,
O umiljena Divo Marije!
Gospoje, ti si blaženih patrijarak uprašanje.
Gospoje, ti si blaženih prorokov proročastva
ispulnjenje.
Gospoje, ti si anjelsko pozdravljenje.
Gospoje, ti si Boga živoga obsijanje i okripljenje.
Gospoje, ti si Svetoga Duha osvećenje i okripljenje.
Gospoje, ti si Sina Božna Mati i vsemu svitu
saznanje (i) proslavljenje.
Gospoje, ti si vse vere krstjanske
kripko uzdržanje i okripljenje.
Gospoje, ti si nevere krstjanske potrtanje.
Gospoje, ti si vse moći Luciferove skušenje.
Gospoje, ti si vsega upada anjelskoga napulnjenje.
Gospoje, ti si blaženih vanjelist pravo naučenje.
Gospoje, ti si blaženih apostolov čisto i jisto
skazanje.
Gospoje, ti si blaženih mučenikov moć i vse
pokripljenje i pomoženje.
Gospoje, ti si blaženih ispovidnikov spaseno
domišljenje i vsako zbrano nadahnutje.
Gospoje, ti si blaženih pustinikov pića i vsako
slatko nasićenje.
Gospoje, ti si blaženih div i mučenic kruna i vse
urešenje.
Gospoje, ti si vsega dvora nebeskoga čast,
slava i vse počtenje.
Gospoje, ti si uznesena od Sina tvoga
a Boga moga s velikim počtenjem
sa vsem oblastev va vse nebesko vladanje.
Gospoje, tebe posluša vse Božje tvorenje.
Gospoje, ti si vsega Božja tvorenja obnovljenje.
Gospoje, ti si našeje matere
nevoljnoje boliznivoga jimena prominjenje.
Gospoje, ti si vsih dari i milosti Božjih potverjenje.
Gospoje, ti si sidećih u tamnici prosvitljenje
i obsijanje salnčenoje.
Gospoje, ti si ležećih v golbini paklenoj zdi
prošćenje, id est in mundo presenti.
O blažena, o prisvećena, o umiljena,
o pričista Divo Marije, Mati Sina Božja!
O cesarice nebeska, o kraljice višnja!
Gospoje anjelska, o zvezdo morska,
o divo odvitnice krstjanska!
Gospoje, ti si Mati nevoljnih sirot.
Gospoje, ti si utišenje žalostnih udovic.
Gospoje, ti si veselje dreselih mužatic
i udovic i divic.
Gospoje, ti si skupljenje dolžnih.
Gospoje, ti si izbavljenje uznih i jatih.
Gospoje, ti si vse utočišće
vsih vernih nevoljnih i žalostnih.
Gospoje, ti si vse ufanje
vsih nas vernih krstjan grišnih.
Gospoje, ti si život i skrišenje
vsih vernih tvojih i grišnih.
Gospoje, ti si pomoćnica
i kraljica vsih vernih slabih i nemoćnih.
Gospoje, ti si otvorenje vrat rajnih
vsih tvojih vernih i želećih i devotih.
Gospoje, ti si obraz i zrcalo
vsih redovnikov i redovnic vsih vernih.
Gospoje, ti si družbenica tebe želećih
i počtovajućih vsih vernih.
Gospoje, ti si strah i bojazan vsih duhov nečistih
i vsih djaval upadnih.

(Usp. V. Pavletić, *Zlatna knjiga hrvatskog pjesništva*, NZMH, Zagreb 1971., 8-9.)

Sv. Katarina SIJENSKA

(1347. - 1380.)

Crkvena naučiteljica. Rodom iz Sijene, ulazi u treći red sv. Dominika. Bori se za mir, brani Papina prava i slobodu, promiče obnovu redovničkog života. Napisala djela bogata naukom i duhovnim životom.

Pohvale Djevici

O, Marijo, Marijo, hrame Trojstva!
O, Marijo, nositeljice vatre!
Marijo, donositeljice milosrđa!
Marijo, otkupiteljice ljudskog naraštaja, jer je,
dajući tijelo tvoje Riječi, svijet bio otkupljen.
Krist ga je otkupio svojom mukom,
a ti svojim bolom tijela i duše.

O, Marijo, more mironosno;
Marijo, darovateljice mira.
Marijo, plodonosna zemljo!
Ti si, Marijo, ona nova biljka
od koje primismo mirisni cvijet Riječi,
Jedinorođenoga Sina Božjega, jer je u tebi,
plodona zemljo, bila posijana ta Riječ.
Ti si zemlja i biljka.
O, Marijo, kola ognjena, ti si nosila oganj
skriven i pokriven pepelom svoga čovještva!

O, Marijo, posudo poniznosti,
u kojoj stoji i gori svjetlo prave spoznaje,
kojim si ti uzdigla sebe iznad sebe,
i tako se dopala vječnom Ocu.
Odatle te on istrže i privuče k sebi
ljubeći te jedinstvenom ljubavlju.
Tim svjetlom i vatrom svoje ljubavi
i uljem svoje poniznosti ti privuče i prikloni
njegovo božanstvo da dođe u te,
premda je prije bio privučen prežarkom vatrom
svoje neprocjenjive ljubavi da dođe k nama...

O, Marijo, vidim tu Riječ koja je tebi dana,
da je u tebi.
Uza sve to, nije odvojena od Oca,

kao i riječ koju čovjek ima u pameti,
koja, iako je izgovorena i priopćena drugima,
ne dijeli se niti se odvaja od srca.
U tim stvarima pokazuje se
čovjekovo dostojanstvo,
za koje je Bog učinio tolike i tako velike stvari.
U tebi se, Marijo,
pokazuje čovjekova jakost i sloboda;
jer nakon odluka o toliku i tako veliku naumu,
k tebi je poslan Anđeo da ti navijesti otajstvo
božanskog nauma i da traži tvoju privolu.
I nije sišao u utrobu tvoju Sin Božji
prije negoli si ti na to pristala svojom voljom.
Čekao je na vratima tvoje volje,
da mu otvoriš, jer je htio prebivati u tebi.
I ne bi nikad ušao da mu ti nisi otvorila govoreći:
Evo službenice Gospodnje,
neka mi bude po riječi tvojoj...
Kucalo je, Marijo, na tvoja vrata
vječno božanstvo, ali da ti nisi otvorila vrata
svoje volje, Bog se ne bi utjelovio u tebi.

Stidi se, dušo moja, kad vidiš da je Bog postao
tvoj rod u Mariji. Iako si stvorena bez svoje volje,
danas ti je pokazano da nećeš biti spašena bez
nje. Kako je već rečeno, danas Bog kuca na vrata
Marijine volje i čeka da ona otvori...

Tebi se obraćam, Marijo, tebi prikazujem
svoju molbu za ljubeznu zaručnicu Krista,
tvoga preljubeznog Sina,
i za njegova Namjesnika na zemlji,
da ga prosvijetli kako bi predano mogao raditi
na obnovi svete Crkve.
Neka se ujedini narod
i neka se suobliči srce naroda s njegovim,
da se nikad ne digne protiv svoga poglavara.
Čini mi se da si ti, vječni Bože,
od njega učinio nakovanj,
po kojemu svatko udara koliko više može
riječima i djelom.
Molim te još i za one, koje si povjerio moju brizi,

s jedinstvenom ljubavlju, da ražariš njihova srca,
da se oganj nikad ne ugasi, da se zapaljeni
i ražareni u ljubavi prema tebi i bližnjemu,
mada oni u vremenu potrebe imali svoje dobro
opskrbljene lađice, za se i za druge.
Molim te za one koje si mi dao,
da im ne budem povodom ni za kakvo zlo,
nego uvijek za dobro, jer im ja nisam ogledalo
kreposti, nego velika neznanja i nemarnosti.

Danas gorljivo molim, jer je on darivatelj milosti,
i znam da tebi, Marijo,
nijedna molba nije uskraćena.
O, Marijo, danas nam je zemlja tvoja
rodila Spasitelja.
Peccavi Domine - Sagriješih, Gospodine,
sve vrijeme života svoga.
Peccavi Domine, miserere mei - Sagriješih,
Gospodine, smiluj mi se:
slatka i neprocjenjiva ljubavi.

O, Marijo, blagoslovljena si ti
među svim ženama,
u *seculum seculi - na sve vijeke;*
jer si nam danas dala svoga brašna.
Danas je Božanstvo ujedinjeno i umiješeno
s našim čovještvom, tako jako
da se to jedinstvo nikad ne može odvojiti,
ni smrću niti zbog naše nezahvalnosti.
I uvijek je Božanstvo bilo ujedinjeno,
bilo s tijelom u grobu i s dušom u limbu;
i zajedno s dušom i tijelom u Kristu;
zbog toga sklopljena je i združena ta
rodbinska veza, koja,
kako nikad nije bila podijeljena,
tako se nikad neće ni razvezati. Amen.

(Iz Molitve na blagdan Navještenja 1379; Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 566-569; usp. *Molitve i vapaji trojstvenome biću (Sve molitve sv. Katarine Sijenske)*, Split 1999., 101-106.*)*

Franjo EIXIMENIS

(†1409.)

Rođen oko g. 1327. u Geroni (Katalonija). Franjevac, predavač na učilištima, savjetnik Urbana V. i kraljeva Katalonije i Aragonije. Biskup, imenovan jeruzalemskim patrijarhom.

Litanije Djevice Marije

- Kraljice neba, moli za me.
- Po svome prvom dostojanstvu, jer si bila
  i jesi Majka Božja, udostoj se moliti za me.
- Po svome drugom dostojanstvu, jer si
  Djevica i Majka, udostoj se moliti za me.
- Po svome trećem dostojanstvu,
  jer si Kraljica svijeta, udostoj se moliti za me.
- Po svome četvrtom dostojanstvu, jer si
  utočište grešnika, udostoj se moliti za me.
- Ti koja si ljubljena od Boga iznad svakoga drugog čista stvorenja, udostoj se moliti za me.
- Ti koja si puna svake kreposti
  i svake milosti, udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti u začinjanju kao sina
  pravoga Boga, udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti kad se od tebe rodi
  pravi Bog, udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti slušajući
  kako mu iskazuju velike časti sveti anđeli,
  udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti kad si gledala
  kako mu se klanjaju trojica kraljeva,
  udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti kad si slušala
  kakao ga uzvisuje starac Šimun,
  udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti u razgovoru s njime,
  udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti gledajući kako ga prizna
  glas s visine, udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti gledajući kako ga

predstavlja Ivan Krstitelj kao pravoga Boga,
udostoj se moliti za me.

- Po radosti koju osjeti kad si znala
da je nadvladao i pobijedio đavla,
udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti gledajući ga okružena
svetim Apostolima i učenicima,
udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti slušajući ga kako
zanosno propovijeda, udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti gledajući ga kako
čini tolika čudesa, udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti gledajući ga
kako iscjeljuje i ozdravlja tolike bolesne,
udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti kad si shvatila
da je umirao za spasenje svijeta,
udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti videći ga uskrsnula,
udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti gledajući ga
kako uzlazi na nebo, udostoj se moliti za me.
- Po radosti koju osjeti kad te sa sobom
uznese u nebo, udostoj se moliti za me.

Zaključna molitva. O, Djevice Marijo, Majko Božja, ispunjena tolikom radošću, milostima i blagoslovima, ja, ponizni tvoj sluga, molim te da me sačuvaš od svake žalosti i udijeliš mi dobrostivo radost i veselje u ovoj suznoj dolini, kako bih, imajući um zauzet tvojom utješnom mišlju, mogao biti tvoj vjerni sluga, od tebe blagoslovljen i podržavan sve do dana svoje smrti, kad ću te konačno moći dostignuti, o slavna moja Vladarice, da se zauvijek posvetim tvojoj hvali i uživam u dragocjenom društvu tvome i tvoga dragoga i slavnoga Sina. Amen.

(*Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV*, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 577-578.)

Ivan GERSON

(1366. - 1429.)

Rođen u Barbyju. Bogoslovlje uči u Parizu, gdje kasnije predaje i postaje velikim kancelarom Pariškog sveučilišta. Doprinio radu sabora u Konstancu.

Pogledaj nas

O, Marijo, Zvijezdo mora, Kraljice neba,
u vihoru ovoga svijeta prigni se nad nas.
Kliči i raduj se,
jer si zaslužila nositi Boga (u krilu);
ti si divna ruža,
koja ljepotom nadvisuje i sve ruže.
Ti si jedinstvena ruža;
ti si jedina ruža koja je zvana također ljiljanom,
ljubičicom, saće puno meda i slatkoće.

Prijatna onima koji su ti dragi,
ali nikome nisi na teret, ti se sjedinjuješ
s našim srcem i govoriš našoj duši;
pomozi nam prezirati prolazno.
Kliči, o raju proljetni,
u tebi se pomlađuje naš pogled,
iz tebe se diže cvijet ljepote,
iz tebe izbija izvor ljubavi i sve dobrote.
Raduj se, o preslatki slavuju,
tvoj glas pun ljubavi, tvoj dragi pjev odzvanja
kao zanosna hvala za svete i radost za anđele.

Raduj se ti, koja si okrunjena ružama,
obojena purpurom raznovrsna cvijeća.
Stojeći pred prijestoljem, o prelijepa,
moli za nas, svoje drago potomstvo,
da nam se udijeli kao nagrada.
O, slatka Djevice i Majko,
koju je Bog Otac izabrao, zdravo, o puna milosti!
Moli Krista svoga Sina
da okruni ovaj zbor u slavi vječnoj. Amen.

(*Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV*, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 598-599.)

Sv. Bernardin SIJENSKI

(1380. - 1444.)

Jedan od najslavnijih svećenika franjevaca, rodom iz Masse Marittime nedaleko od Sijene (Toskana), veliki propovjednik i promicatelj štovanja imena Isusova po Italiji.

Mariji

O, Ženo, blagoslovljena od svih i nada sve!

Ti čast si i obrana roda ljudskoga;
ti Majka si Božja;
ti gospodarica si svemira,
ti kraljica si svijeta.

Ti savršenstvo si cijelog svijeta
i ures svete Crkve;
ti hram si Božji;
ti vrt si naslada;
ti vrata si nebeska, ti radost si Raja
i slava neizreciva Boga Svevišnjega;
uistinu je da brbljajući
pjevamo tvoje hvale i tvoje ljepote.

Nadoknadi svojom dobrotom
našim nedostacima.

(int., *Preghiere a Maria,* 1.)

Sv. Lovro JUSTINIJANI

(1381. - 1456.)

Rođen u Mlecima. Ulazeći u red regularnih kanonika ime Ivan mijenja u Lovro. Postaje g. 1424. vrhovni poglavar, g. 1433. biskup, a g. 1451. prvi mletački patrijarh.

Zaziv Mariji

Da bismo puno lakše
mogli postići nebeska dobra,
ti, o blažena Majko Božja,

Djevice plodna,
vrata neba,
nado grešnika,
udostoj se posredovati u našu korist.

Neka te ne odbije Onaj
koji se od tebe htio roditi;
koji te je počastio;
koji je počivao u tebi;
koji te je postavio kraj sebe;
Onaj koji te je stvorio,
Isus Krist naš Gospodin...

(*Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV*, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 628.)

Toma KEMPENAC

(1379. - 1471.)

Toma Hemerken, rodom iz Kempena (Nizozemska), od g. 1399. u samostanu regularnih kanonika. Predstavnik moderne pobožnosti poznat po knjižici "Nasljeduj Krista", prevedenoj na 95 jezika.

Marijine kreposti

O, Djevice Marijo,
časna iznad svega,
koja si ujedno kći i Majka vječnoga Kralja,
ti i zaslužuješ,
da te blagoslivlju svi puci,
i ti si dostojna da te štuju s najvišim počastima.

Ti si zaista:
najčistija u svom djevičanstvu,
najdublja u svojoj poniznosti,
najžarča u svojoj ljubavi,
najslađa u svojoj strpljivosti,
najbogatija u svom milosrđu,
najpobožnija u svojoj molitvi,
najbistrija u svom razmatranju,
najuzvišenija u svom zrenju,
najosjećajnija u svojoj sućuti,
najrazboritija u svom pristanku,
najmoćnija u svojoj zaštiti.

(*Marijine kreposti* u: *Marija,* 2/1968., 90.)

Papa SIKSTO IV.

(1414. - 1484.)

Francesco della Rovere rodom je iz mjesta Celle. Postaje svećenik franjevac, zatim profesor, g. 1464. vrhovni poglavar, g. 1467. kardinal i g. 1471. papa.

Molitva Bezgrešnoj

Zvijezdo mora,
uzdignuta do najviših nebesâ,
slavna Majko Božja, Djevice Marijo!
Rođena po božanskom promislu
iz kraljevskoga roda Davidova,
ti si otvorila grešnicima vrata spasenja.
Ti si, Bezgrešna Djevice, rodila svjetlo vječno,
Isusa Krista, za naše otkupljenje.

Ti si, uzore poniznosti, zaslužila
da budeš uzdignuta iznad svih zborova anđelâ.
I toliko si ti dostojnija biti uzdignuta
i čašćena od svih vjernika,
koliko smo manje sposobni
osvijetliti tvoje uzvišene zasluge
i tvoje izvrsne kreposti:
zbog njih ti blistaš na nebeskom svodu
kao najsjajnija zvijezda
i ti si Žena sva obučena u sunce.

Ti si Kraljica anđelâ,
ti si Majka milosrđa,
ti si izvor svake milosti i dobrote.
Tješiteljice čovječanstva,
kao brižna Majka ti nas opominješ i hrabriš.
Bdij, dakle, neprestano nad nama,
o Majko ljubezna,
i zagovaraj za nas
kod svoga božanskoga Sina. Amen.

(*Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV,* Città Nuova Editrice, Roma 1996., 662.)

Jeronim SAVONAROLA

(1452. - 1498.)

Rodom iz Ferrare. Dominikanac, život stavio u službu pokore i obnove. Papa Aleksandar VI. zabranio mu propovijedanje i izopćio. Uhićen i osuđen kao krivovjerac na spaljivanje. Radi se na njegovu proglašenju blaženim.

Za milost opsluživanja zavjetâ

Udostoj se,
Djevice i Majko neoskvrnjena,
izmoliti mi pravi duh poslušnosti,
istinsku poniznost srca.
Priznajem se uistinu krhkim grešnikom,
nesposobnim ne samo da čini dobro,
nego i da misli i odupre se napastima,
bez milosti tvoga Sina i tvojih molitava.

Udostoj se,
Djevice prečista,
izmoliti mi pravu čistoću srca i tijela,
da čista srca mogu služiti
tvome ljubljenom Sinu
i tebi, Kraljice neba.

Udostoj se,
Gospe svevišnja,
izmoliti mi dragovoljno siromaštvo...
da ne prezirem svoga bližnjega;
da ni o komu ne sudim zlo,
da ne mislim da sam bolji od drugih
zbog svojih zasluga ili čega drugoga.

Arnold BOSTIO

(1445. - 1499.)

Flamanski karmelićanin, rodom iz Ganda, poznat i kao Arnold van Vaernewijck, jedan od najistaknutijih redovnika svoga doba.

Molitva sestri Mariji

O, ti koja si mi sestra,
jer si pravna baštinica Karmela,
ti si ona koja po pravu posjeduje zbor braće.
Iznad svake nade i zasluge,
bila si mi brižna hraniteljica.
Molim te, prihvati prvine ovoga brata.
Ti si slava Karmela
kao što je cvijeće ukras polja,
jer u tebi cvatu kreposti svake vrste.
Kao što vrt rađa svakovrsno bilje,
daj mi stalno, molim te, obilje života.
O, sestro, koju ljiljani okružuju
gustom snježnoblistavom bjelinom,
siđi češće u vrt Karmela.
Hrani, o Majko, nove karmelićane,
približujući ih svojim srcima,
koje su slične
planinskim vijencima Karmela!
Dužan sam ti dati dostojne hvale
i to ću učiniti.
O, Sestro, ako mi pružiš ruke,
uza te ću se privinuti.
I tako te namjeravam zamijeniti.
Budi naklonjena mojim obećanjima,
o Majko ljubezna. Amen.

(*Testi Mariani del secondo millennio. Autori medievali dell'Occidente secoli XIII-XV, IV*, Città Nuova Editrice, Roma 1996., 683.)

Bernardin DE BUSTIS
(†oko 1515.)
Franjevac, rodom iz Milana, poznat govornik, silno utjecao na propovjednike svoga doba, preminuo na glasu svetosti. Ostavio spise govorničkog i asketskog sadržaja.

Zazivi bl. Djevici

Svojim hvalama sastavimo joj jednu drugu krunu. Zato uskliknimo:

O, izvore najviše milosti,
O, željezna riznice svih bogatstava mudrosti i znanja,
O, jelo i hrano ljudskog uma,
O, zvijezdo jutarnja,
O, živote naš,
O, majko ljubezna i mila,
O, pomoćnice u svakoj nevolji,
O, majko milosrđa,
O, žilo našeg spasenja,
O, počelo naše ljubavi,
O, otkupiteljice svega stvorenoga,
O, prekretnice tijeka prirode,
O, uspostavo izgubljenog svijeta,
O, obnoviteljice ljudske naravi,
O, posrednice Boga i ljudi,
O, postojana nado naše plaće,
O, vodiču svih onih koji su zalutali,
O, temelju naše vjere,
O, more u koje uviru sve rijeke božanskih darova,
O, koplje protiv stare zmije,
O, luko poželjna,
O, školo svih kreposti,
O, moste koji premošćuje opasnu rijeku ovog svijeta,
O, požare najviše ljubavi,
O, ljestve uz koje se uspinje u nebo,
O, posudo i hrame Duha Svetoga,
O, zrcalo u kojemu se zrcale sva dobra,
O, uzore pravde,
O, učiteljice čistoće,
O, obrašče nevinosti,
O, najvjernija odvjetnice kod našega Suca,

O, slavo anđelâ,
O, ljepoto svih nebesa,
O, djeliteljice dobara Božjih,
O, Djevice, majko vječne Riječi,
O, vratarice raja,
O, najslađa vodo koja napajaš sve žedne,
O, uzore poniznosti,
O, tajnice vječnog sabora,
O, svetohranište sveto,
O, utočište naše bijede,
O, ponovna oživljateljice iz smrti vječne,
O, blagajnice Svevišnjega,
O, djevice od svih izabrana,
O, glase prorokâ,
O, željo patrijarhâ,
O, plamenče među serafima,
O, svjetlo za kerube,
O, prijestolje među prijestoljima,
O, gospođo među gospodstvima,
O, najljepša princezo među kćerima kraljevim,
O, potporo svih vlasti,
O, kreposti najveća među svima,
O, arkanđela među arkanđelima,
O, urese svih anđela,
O, vrte svih slasti,
O, kruno pravednih,
O, pobjedo neba najvišega,
O, kćeri vječnog Oca,
O, roditeljice božanskog veličanstva,
O, zaručnice Tješiteljeva,
O, kraljice i vladarice svega stvorenoga, brani nas od zlih duhova i učini da na dan suda mognemo čuti tvoga jedinorođenoga Sina da nas pozove: "Dođite, blagoslovljeni Oca mog, i primite u posjed kraljevstvo koje vam je pripravljeno od postanka svijeta" (Mt 25, 34). Učini da te u tom kraljevstvu mognemo hvaliti i slaviti uvijeke, zajedno s tvojim preljubljenim Sinom koji s vječnim Ocem i Duhom Svetim živi i kraljuje kao Bog po sve vijeke vjekova.

(*Testi mariani del secondo millennio, 5*, Città Nuova Editrice, Roma 2003., 75-76.)

Marko MARULIĆ

(1450. - 1524.)

Pjesnik i humanist, otac hrvatske književnosti, rođen u Splitu, gdje je, nakon studija u Padovi, proveo čitav životni vijek. Ugled stekao svojim moralističkim spisima. Pisao latinski i hrvatski, a posebno poznat po pjesničkom djelu "Judita".

Divici Mariji

Zdrava si, Marije, zdrav žilju pribili,
kî u prsi krije tvoj Sinak primili;
na grišne se smili, puna si milosti,
duša k tebi cvili, čuvaj nas žalosti.

Da nam tvoj Sin prosti, moli ga, kraljice,
sunčane svitlosti, prisvitla Divice,
Božja nevistice, u Trojstvu Božjemu,
dobra odvitnice pri Sinku tvojemu.

Uzdahu mojemu priklon' uši tvoje,
u grihu mojemu gdi cvilim, Gospoje,
neka srce moje vazda želi k tebi,
gdino sveti stoje da najdem stan sebi.

(J. Mihojević, *Bogorodica u hrvatskom pjesništvu od 13. stoljeća do kraja 19. stoljeća*, KS, Zagreb 1994., 75.)

Kraljica JELENA

(†1525.)

Podrijetlom muslimanka, istaknuta ličnost na etiopskom dvoru. Naobražena, posvećivala se književnosti i bogoslovlju. Ostavila i spise bogoslovnog značaja.

Zazivi Mariji

O, Gospe moja Marijo,
ujutro i navečer prostirem se pred tobom,
častećI hvalama tvoje krilo, koje je zatvorilo u
sebe neizmjerno blistavu bjelinu božanstva.
O, Kraljice, koja posjeduješ srce ponizno
i duh blag, probudi me oda sna nemara,
da mogu započeti pohvalnicu tvome imenu;
učini da budem radišna i revna u tvojoj hvali;
svu me prosvijetli sjajem svoje ljepote;
i učini da ne ostane daleko i isključena
iz tvoga prebivališta donositeljica mira.

O, Gospe moja Marijo,
vrata mira, od kojih se širi miris duha života
i s kojim ne može zajedno postojati
ni mrzli vjetar ni mržnja,
ti si kuća Semova, kojemu si se predstavila,
izvlačeći ga ždrijebom
radije negoli njegovu braću;
ti, u kojoj je postao moćan blagoslov Noe,
njegova oca (usp. *Post* 9, 26).
Ti si hrast (*Post* 18, 8)
pod kojim je boravio ostarjeli Abraham,
kojega je sjenu Bog, u svome Trojstvu,
htio skupiti (*Post* 18, 4),
da bi sklopio savez s njime
i njegovim potomstvom nakon njega (*Post* 13, 15).

Ti si mirisavo brdo Izakovo;
ti si donijela Jaganjca,
kojega su rogovi zapeli
među granama grma (*Post* 22, 13).

Ti si pozlaćene ljestve
niz koje su silazili i uzlazili
anđeli Svevišnjega;
ljestve o kojima je Jakov sanjao
dok je bježao ispred lica svoga brata (*Post* 28, 12)...

O, Gospe moja Marijo,
ti si vrt mudrosti,
kojega cvijet ne vene niti trune,
za razliku od vrtova ludih,
koji odmah nestaju i postaju divljinom.
O zaručnice lijepa,
koje ljupkost sja više od Orionove
i blista više negoli ljepota sunca,
užezi u mom srcu
svjetiljku znanja i razboritosti.
Budno me čuvaj i spremno brani.

(*Testi mariani del primo millennio, IV. Padri e altri autori orientali,* Città Nuova Editrice, Roma 1991., 933-934.)

Ivan ECOLAMPADIO

(1482. - 1531.)

Ivan Heuszegen, rođen je u Weinsbergu u Würtenbergu. Nakon završena studija pridružio se Erazmu u prevođenju Novog zavjeta, a zatim prešao protestantima.

Od Boga obdarena

Govorit ću jedino o neizrecivu daru
kojega se danas spominjemo
i koji tvori njegovu najveću hvalu.
Danas je izbio izvor života,
vrelo i ocean svih dobara.
Danas se u njezinu krilu sakrilo
blago neistraživa bogatstva mudrosti Božje.
Danas je rascvjetao u njoj
cvijet svih darova Božjih.
Danas je, da kažem jasnije,
u njoj "Riječ postala tijelom" (Iv 1, 14).
U odnosu na taj jedinstven i isključivi dar,
bilo koji pohvalni govor
koji bude održan
neće moći izraziti njegovu odličnost,
tako je taj dar za nju motiv časti,
za nas nužan, za sve spasonosan.

Usprkos tome,
slična sreća ne bi nikad bila savršena,
pače ne bi ni bila sreća
da ona nije bila svjesna svoga blaženstva.
Ali je ona nije zanijekala,
od trenutka kad je u Pismu bila poučena
i otkako joj je anđeo Gabrijel jasno navijestio:
"Duh Sveti sići će na te
i sila Svevišnjega će te osjeniti" (Lk 1, 35).

(*Testi mariani del secondo millennio, 5,* Città Nuova Editrice, Roma 2003., 91.)

Erazmo ROTERDAMSKI

(1469. - 1536.)

Rodom iz Roterdama, rano ostao bez roditelja. Stupa g. 1488. u augustinski red regularnih kanonika iz Emausa, a g. 1492. zaređen za svećenika. Napušta red i proučava pogansku i kršćansku starinu.

Pozdrav Djevici

Zdravo, Marijo, Kraljice mudrih djevica,
koja si za nas preokrenula
u blagoslov prokletstvo lude djevice.

Zdravo, diko majki sramežljivih,
koja porodi spasenje sviju.

Raduj se, slavo anđelâ i ljudi,
koja rodi vrelo radostî nebeskih
a da nisi izgubila djevičanstva.

Tvoja čistoća življena u poniznosti
svidje se tako velikom Bogu,
koji među tisućama djevica ljubljaše tebe
na jedinstven način i smatraše te
jedinu dostojnom roditi iz tvoje prečiste utrobe
Sina Božjega, otkupitelja svijeta.

To je motiv tolikoga žara:
iako je Bog nazočan u svakoj bogoljubnoj osobi,
nikome nije bio tako blizak kao tebi
i ni s jednim drugim nije uspostavio
tako divan odnos prisnosti kao s tobom.

Otac te izabra kao zaručnicu
i Duh nebeski svu te obuze;
Sin se udostoja uzeti iz tvoga djevičanskog krila
tvar vlastitoga tijela,
puštajući se oblikovati kroz devet mjeseci
u tmini tvoje utrobe,
hraneći se tvojim mlijekom
i počivajući na tvojim grudima.

Iako je bio Bog i Sin Božji, ipak je,
ukoliko Sin jedne djevice,
prihvatio biti i zvati se tvojim Sinom.

Zahvaljujući jedinstvenu odnosu
koji je Gospodin uspostavio s tobom,
po tebi je obnovio i s nama poseban savez.

Najprije je živio više od 30 godina na zemlji,
čovjek koji je razgovarao s ljudima,
sada stanuje s Duhom u srcima vjernika,
krijepeći ih svojim tijelom
i napajajući ih svojom krvlju u Euharistiji.

Čitav svijet prepoznaje veliku čast
kojom te je Bog proslavio,
i velika dobra kojima si ga obogatila,
zbog čega dva imena zaziva
više od ijednoga drugoga:
ono Isusa tvoga Sina,
pred kojim se prigiba svako koljeno
na nebesima, na zemlji i pod zemljom;
i ono Djevice Marije
na kojega se spominjanje raduju
i nanovo se dižu svi oni koji ljube ime Isusovo.

On, kao Sunce,
svojim sjajem zasjenjuje slavu svih svetih.

Ti, među svim ženama dostojnima hvale,
svijetliš kao mjesec među manjim zvijezdama
na svodu nebeskom.

Tvoj je sjaj tako vezan slavom Sina tvoga,
da svaki put kad se spomene
njegovo klanjanja dostojno ime,
odmah dođe prizvano u sjećanje
i ono njegove blažene majke Marije.

Jednom si podijelila za nas boli svoga Sina;
sada boraviš kraj njega u nebu, pridružena njegovu dostojanstvu i njegovoj slavi. Amen.

(*Testi mariani del secondo millennio, 5*, Città Nuova Editrice, Roma 2003., 159-160.)

Josse CLICHTOVE

(†1543.)

Utjecajan bogoslovac i profinjen humanist rođen u flamanskom mjestu Nieuwpoort, ali je glavninu života proveo u Francuskoj. Svećenik, profesor na Sorboni, podržavao neko vrijeme Luthera.

Bez grijeha začeta

"Ti si sama nadvisila sve" (Izr 31, 29).
Blažena si,
o Djevice Marijo,
jer si nadvisila sve žene.
To se dogodilo najprije u začeću
jer si ti bila začeta bez grijeha iskonskoga;
druge, naprotiv,
bijahu začete s grijehom,
prema psalamskim riječima:
"Evo, grešan sam već rođen,
u grijehu me zače majka moja" (Ps 50, 7).

(*Testi mariani del secondo millennio,* 5, Città Nuova Editrice, Roma 2003., 175.)

Martin LUTHER

(1483. - 1546.)

Rođen u Eislebenu, redovnik augustinac, zaređen g. 1505. za svećenika, profesor na sveučilištu u Wittenbergu. Poticatelj reformacije i utemeljitelj njemačke luteranske Crkve.

Sretne li tebe

O, blažena Djevice i Majko Božja,
koliko god si ponizna i neznatna,
Bog te je zamilovao pogledom
neizmjerno milostivim, blagim
da su se u tebi dogodile velike stvari.
Iako njega nedostojna
u tebi je, iznad svih zasluga
prebogata i neizmjerna
milost Božja.
O, sretne li tebe, jer si blažena
od početka do u sve vjekove
što nađe takva Boga.

(Usp. Mario Crvenka, *Schönste Mariengebete*, Neuffen 1999., 19-20; usp. *O blažena Djevice* u: *Marija*, 2/2002., 45.)

S a d r ž a j

Predgovor 5

Uvod 7
Povijesno-društveni okvir 7
Bogoslovski okvir 9
Vjersko ozračje 12
Marijanski naglasci 14
Majka Milosrđa 16
Majka od Milosti 18
"Mati nevoljnih sirota" 21

STARA OPHODNA PJESMA
Zdravo Kraljice 23

Filibert CHARTRESKI
Pomozi i zagovaraj 24

Maurilije ROUENSKI
Majka Milosrđa 25

Sv. Petar DAMJANSKI
Veselimo se Marijinu rođenju 27
Vratima raja 28

Anzelmo iz LUCCAE
Pristupimo s pouzdanjem 29

Godeskalk LIMBURŠKI
Zdravo, Marijo 31

Rudolf ŽARKI
Molitva Mariji 32

Katolikos GRGUR II.
Rosa nebeska 33

Gertruda POLJSKA
Litanijske hvale Mariji 34

Sv. Anzelmo CANTERBURYJSKI
Za postignuće ljubavi 36

Eadmer CANTERBURYJSKI
Vrata nebeska 38

Guibert NOGENTSKI
Vrata Božjeg dolaska 39

Hildebert LAVARDINSKI
Nada oproštenja 40

Bernard CLUNYJSKI
Zaziv Marijina milosrđa 41

Hugo od SV. VIKTORA
Cvijet ljepote 43

Petar ABELARD
Himan za Božić 44

Gulielm MALMESBURYJSKI
Molitva Mariji 45

Sv. Bernard CLAIRVAUXŠKI
Prikaži nas Kristu 46
Molitva Posrednici 47

Petar ČASNI
Put vječnim milostima 48

Amadej LOZANSKI
Slika gorućeg grma 49

Odon MORIMONDSKI
Izvor vode 50

Katolikos GRGUR III.
Raduj se 51

Aelred RIEVAULXŠKI
Prebivalište Svevišnjega 52

Gerhoh REICHERSBERGŠKI
Blagoslovljen plod utrobe tvoje 53

Rikard od SV. VIKTORA
Sva si lijepa 54

Nerses SNORHALI
Zauzmi se za nas 55

Nikola CLAIRVAUXŠKI
Punoj milosrđa 56

Sv. Hildegarda BINGENSKA
Simfonija za svetu Mariju 58
Zora spasenja 59

Gvaltier od SV. VIKTORA
Divote o Mariji 60

Luka MONT-CORNILLONŠKI
Uzvišenija od anđeoskih korâ 61

Filip HARVENGŠKI
Primi mali dar 62
Petar CELLŠKI
Marijina zaštita 64
Ćiril TURKOVSKI
Majci Milosrđa 65
Egbert SCHÖNAUŠKI
Prijestolje mudrosti 67
Svrni svoje oči 68
Henrik CASTROMARSIAŠKI
Vrata Kristu 69
Adam od SV. VIKTORA
Na blagdan Uznesenja 70
Narses LAMPRONSKI
Radost nebeske Crkve 72
NAJSTARIJA HRVATSKA MOLITVA GOSPI
Štiti, Gospodine 74
Adam ŠKOTSKI
Marijo, sveti hrame 75
Papa INOCENT III.
Himan Kristu i bl. Djevici 77
Neofit REKLUZ
Zdravo, Majko prečista 79
Adam PERSEIGNEŠKI
Marijo, naša posrednice 80
Sv. Franjo ASIŠKI
Nema tebi slične 82
Pozdrav blaženoj Djevici 83
Stjepan LANGTON
Psaltir bl. Djevice Marije 84
Sv. Antun PADOVANSKI
Zvijezdi mora 85
Uzvišena nad zborove anđeoske 86
Zvijezda jutarnja 86
Gualtier COINCYJŠKI
Majci Kralja neba 87
Filip KANCELAR
Uresu vrhovne dobrote 88

Juraj WARDA
Posrednica u Kani 89
Stjepan SALLEYJSKI
Majci hrabrosti 90
Vardan VELIKI
Rođenje bl. Djevice 92
Ivan GARLANDIJSKI
Ti si cvijet 93
Sv. Bonaventura iz BAGNOREGIA
Tebe, Majku Božju, hvalimo 94
Sv. Toma AKVINSKI
Molitva redovnika 97
Konrad SAKSONSKI
Molitva Gospi 99
Sv. Albert VELIKI
Propovjednikova molitva Mariji 100
Jakov I.
Mariji za rođendan 101
Ter ISRAEL
Pozdravi Milosti punoj 102
Jakov MILANSKI
Plod utrobe tvoje 104
Sv. Matilda MAGDEBURŠKA
Pozdrav Gospi 106
Sv. Gertruda VELIKA
Ružo otajstvena 107
Dante ALIGHIERI
Djevici Majci 108
Engelbert ADMONTSKI
Pozdrav Mariji ruži 109
Henrik SUZO
Posudo izabranja 110
Sv. Brigita ŠVEDSKA
Pohvale u čast bl. Djevice Marije 111
ŠIBENSKA MOLITVA
Oratio pulcra et devota ad BVM 116
Sv. Katarina SIJENSKA
Pohvale Djevici 118

Franjo EIXIMENIS
Litanije Djevice Marije 121
Ivan GERSON
Pogledaj nas 123
Sv. Bernardin SIJENSKI
Mariji 124
Sv. Lovro JUSTINIJANI
Zaziv Mariji 125
Toma KEMPENAC
Marijine kreposti 126
Papa SIKSTO IV.
Molitva Bezgrešnoj 127
Jeronim SAVONAROLA
Za milost opsluživanja zavjetâ 128
Arnold BOSTIO
Molitva sestri Mariji 129
Bernardin DE BUSTIS
Zazivi bl. Djevici 130
Marko MARULIĆ
Divici Mariji 132
Kraljica JELENA
Zazivi Mariji 133
Ivan ECOLAMPADIO
Od Boga obdarena 135
Erazmo ROTERDAMSKI
Pozdrav Djevici 136
Josse CLICHTOVE
Bez grijeha začeta 138
Martin LUTHER
Sretne li tebe 139